

ZIELONE OKO

PRACOWNIA OCHRONY ŚRODOWISKA

**Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027**

Autor:

mgr inż. Krzysztof Okrański

Świdnica, 03.04.2024 r.

Zielone Oko
ul. Armii Krajowej 25/7
58-100 Świdnica

e-mail: biuro@zieloneoko.pl
www.zieloneoko.pl
tel.: 502 171 323, 519 188 211
NIP: 884-212-27-71 REGON: 021492739

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	5
I.1. Wstęp	5
I.2. Podstawa prawna	6
I.3. Zawartość	6
I.4. Metodyka	8
II. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.....	10
II.1. Uwarunkowania prawne istotne dla ocenianego dokumentu	10
II.2. Ustalenia ocenianego dokumentu	14
III. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM	35
III.1. Polityka i przepisy Unii Europejskiej	35
III.2. Dokumenty krajowe	37
III.3. Dokumenty regionalne i wojewódzkie	39
IV. ANALIZA ZGODNOŚCI OCENIANEGO DOKUMENTU Z POLITYKĄ OCHRONY ŚRODOWISKA.....	42
V. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKOWYCH.....	45
V.1. Położenie	45
V.2. Charakterystyka społeczno - gospodarcza	47
V.3. Główne źródła antropopresji	49
V.4. Wody powierzchniowe	50
V.5. Wody podziemne.....	52
V.6. Powierzchnia ziemi i uwarunkowania geologiczne	55
V.7. Uwarunkowania przyrodnicze	58
V.8. Ryzyko wystąpienia suszy, podtopień i powodzi	61
V.9. Uwarunkowania akustyczne	64
V.10. Klimat i jakość powietrza	64
VI. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	68
VI.1. Problemy systemowe	69
VI.2. Główne wyzwania ochrony środowiska w analizowanym rejonie	69
VI.3. Prognoza zmian zachodzących w środowisku	70
VII. ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO.....	71
VII.1. Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne	72
VII.2. Strategia a oddziaływanie na klimat i adaptacja do skutków zmian klimatycznych ..	74

VII.3. Oddziaływanie na bioróżnorodność i środowisko przyrodnicze	76
VII.4. Oddziaływanie na jakość życia i zdrowie ludzi.....	81
VII.5. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi	83
VII.6. Oddziaływanie na krajobraz i dobra kultury.....	85
VII.7. Oddziaływanie na powietrze i klimat akustyczny	86
VII.8. Oddziaływania skumulowane z innymi dokumentami strategicznymi	88
VII.9. Oddziaływanie transgraniczne.....	88
VII.10. Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji projektowanego dokumentu.....	89
VIII. PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH.....	90
IX. ŚRODKI ZAPOBIEGAJĄCE ORAZ OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	92
X. PROPONOWANE METODY ANALIZY ŚRODOWISKOWYCH SKUTKÓW WDRAŻANIA OCENIANEGO DOKUMENTU	96
XI. WNIOSKI	98
XII. WYKORZYSTANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE.....	99
XIII. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	101

Załącznik:

1. Oświadczenie autora prognozy.

WYKAZ SKRÓTÓW

AW	Aglomeracja Wałbrzyska
Dz. U.	Dziennik Ustaw
FEDS 2021-2027	programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
FENIKS 2021-2027	program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główne zbiorniki wód podziemnych
JCWP	Jednolita część wód powierzchniowych
JCWPd	Jednolita część wód podziemnych
OOŚ	Ocena oddziaływania na środowisko
OZE	Odnawialne źródła energii
PGW	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
Prognoza ooś	Prognoza oddziaływania na środowisko
SOOŚ, strategiczna OOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
Strategia	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027
UE	Unia Europejska
UOOŚ	Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko
WOF	Wałbrzyski Obszar Funkcjonalny
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

I. WPROWADZENIE

I.1. Wstęp

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027* (dalej: Strategia). Dokument ten został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (dalej: SOOŚ).

Prognoza oddziaływania na środowisko jest podstawowym dokumentem merytorycznym sporządzanym dla potrzeb przeprowadzenia postępowania w sprawie SOOŚ. Celem przeprowadzenia SOOŚ jest spełnienie wymogu prawnego oraz przeprowadzenie merytorycznej analizy takich zagadnień, jak m.in.:

- 1) analiza zgodności ocenianego dokumentu z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, krajowym i regionalnym,
- 2) identyfikacja stanu tych elementów środowiska, które mają związek z zastosowaniem ustaleń wynikających z ocenianego dokumentu,
- 3) analiza środowiskowych skutków wdrożenia ustaleń ocenianego dokumentu,
- 4) analiza rozsądnych rozwiązań alternatywnych,
- 5) zaproponowanie działań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko,
- 6) zaproponowanie sposobów monitorowania skutków stosowania ocenianego dokumentu pod kątem ochrony środowiska.

Analizując funkcję prognozy oddziaływania na środowisko, należy mieć na uwadze cel dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, wyrażony w art. 1:

- zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska,
- przyczynienie się do uwzględniania aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu planów i programów w celu wspierania zrównoważonego rozwoju.

Polskie przepisy (w ślad za wymaganiami prawa Unii Europejskiej) wskazują, że prognoza powinna zawierać **racjonalnie wymagane informacje**, z uwzględnieniem:

- obecnego stanu wiedzy i metod oceny,
- zawartości i poziomu szczegółowości planu lub programu,
- funkcji ocenianego dokumentu w procesie podejmowania decyzji,
- zakresu, w jakim niektóre sprawy mogą zostać właściwiej ocenione na różnych etapach tego procesu.

Dla określenia funkcji prognozy znamienne jest także art. 8 dyrektywy 2001/42/WE; wskazuje on, że ustalenia tego dokumentu powinny być uwzględnione w czasie przygotowania

planu lub programu oraz przed jego przyjęciem lub poddaniem procedurze ustawodawczej, a także w dokumencie podsumowującym przebieg SOOŚ.

To oznacza, że **w prognozie oddziaływania na środowisko muszą się znaleźć przede wszystkim te informacje, które mogą mieć wpływ na zapisy ocenianego dokumentu i na praktyczną realizację jego ustaleń** - a zatem nie wszystkie, lecz tylko istotne, racjonalnie uzasadnione i mogące mieć realne przełożenie na treść dokumentu będącego przedmiotem SOOŚ. Dyrektywa wymaga przedstawienia w prognozie informacji skupiających się na kwestiach związanych wyłącznie ze **znaczącym** wpływem na środowisko.

Należy podkreślić, że przedstawiona w niniejszej prognozie ocena dokumentu strategicznego nie jest tożsama z udzieleniem choćby wstępnej zgody na realizację przedsięwzięć (m.in. inwestycji) i innych fizycznych ingerencji w środowisko.

I.2. Podstawa prawna

Zasadniczą podstawą prawną sporządzenia niniejszej prognozy oraz przeprowadzenia SOOŚ są przepisy prawa polskiego (ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, o udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, dalej: UOOŚ) i wspólnotowego (dyrektywa 2001/42/WE). Wynikają z nich m.in. następujące ustalenia:

- 1) przeprowadzenia strategicznej OOŚ wymagają projekty takich dokumentów, jak m.in. plany i programy dotyczące m.in. zagospodarowania przestrzennego i wykorzystania terenu (art. 3 ust. 2 dyrektywy 2001/42/WE, art. 46 UOOŚ),
- 2) w ramach strategicznej OOŚ sporządza się prognozę oddziaływania na środowisko (art. 5 dyrektywy 2001/42/WE, art. 51 UOOŚ),
- 3) prognoza oddziaływania na środowisko oraz dokument będący przedmiotem strategicznej OOŚ wymagają przeprowadzenia konsultacji ze społeczeństwem oraz odpowiednimi organami administracji (art. 6 dyrektywy 2001/42/WE, art. 54 UOOŚ),
- 4) procedura strategicznej OOŚ jest zintegrowana z procedurą oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 (art. 55 ust. 2 UOOŚ, art. 6 ust. 3 dyrektywy 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory).

I.3. Zawartość

Zawartość niniejszej prognozy jest zgodna z art. 51 ust. 2 UOOŚ. Przepis ten wskazuje, że prognoza oddziaływania na środowisko powinna:

- 1) zawierać:
 - a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
 - b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
 - c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,

- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
 - e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
 - f) oświadczenie autora lub kierującego zespołem autorów o spełnieniu wymagań wymienionych w art. 74 ust.2 UOOŚ (załącznik do niniejszego dokumentu);
- 2) określać, analizować i oceniać:
- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
 - b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
 - c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
 - d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
 - e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;
- 3) przedstawiać:
- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
 - b) rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Trzeba podkreślić, że przepisów określających zawartość prognozy nie można odczytywać w oderwaniu od przepisów określających jej funkcję; oznacza to, że dokument ten musi zawierać:

1) informacje racjonalnie wymagane, adekwatne do charakteru ocenianego dokumentu,

2) informacje, które mogą mieć faktyczne przełożenie na treść ocenianego dokumentu,

- a więc nie wszystkie informacje, lecz tylko te, które można uznać za racjonalnie wymagane.

Warto również zaznaczyć, że rolą SOOŚ nie jest analiza stricte formalno-legislacyjna odnosząca się do zasad techniki prawodawczej.

Zakres i stopień szczegółowości niniejszej prognozy został uzgodniony w trybie art. 53 UOOŚ z:

- Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu (pismo z dnia 15 grudnia 2023 r., znak: WSI.411.510.2023.KM),
- Dolnośląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym we Wrocławiu (pismo z dnia 04.12.2023 r., znak: ZNS.9022.4.123.2023.MB).

Niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko oraz projekt ocenianej Strategii będzie poddana opiniowaniu organów zaangażowanych w proces SOOŚ w trybie art. 54 ust. 1 UOOŚ (tj. przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu). Elementem SOOŚ będzie również zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa.

I.4. Metodyka

Prognoza składa się z merytorycznych bloków, które obejmują następujące zasadnicze elementy: charakterystyka ocenianego dokumentu, opis uwarunkowań strategicznych i środowiskowych mających znaczenie dla oceny Strategii, strategiczna ocena oddziaływań środowiskowych oraz katalog rekomendacji w zakresie udoskonalenia ocenianego dokumentu i monitorowania skutków jego wdrażania.

Materiałem wyjściowym do analizy był projekt Strategii przekazany wykonawcy niniejszej prognozy. Pierwszym zasadniczym krokiem analizy środowiskowej była analiza uwarunkowań prawnych i strategicznych mających znaczenie dla ocenianego dokumentu. Kolejnym działaniem było pozyskanie informacji o poszczególnych komponentach środowiska z dokumentów źródłowych o charakterze przekrojowym, danych opracowywanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (dalej: PMŚ) koordynowanego przez służby Inspekcji Ochrony Środowiska oraz danych o obszarach ochrony przyrody. Przeprowadzono kwerendę danych i analizę studialną dostępnych materiałów zawierających informacje na temat uwarunkowań środowiskowych.

Przy prowadzonych pracach wykorzystano dane o środowisku zawarte w opracowaniach planistycznych, dokumentach strategicznych i pracach studialnych. Uwzględniono ustalenia strategicznych ocen oddziaływania na środowisko oraz dokumentów strategicznych określających politykę ekologiczną. Przeanalizowano uwarunkowania wynikające z powszechnie dostępnych źródeł informacji o stanie środowiska i jego ochronie. Czynności te były prowadzone adekwatnie do charakteru i poziomu szczegółowości ustaleń ocenianego dokumentu.

Przy opisie uwarunkowań środowiskowych skupiono się na tych zagadnieniach tematycznych, które mają znaczenie dla oceny skutków realizacji analizowanego projektu

Strategii (zgodnie z dyspozycją art. 51 ust. 2 pkt 2 lit. b UOOŚ, wedle którego prognoza oddziaływania na środowisko powinna określać stan środowiska wyłącznie na obszarach objętych przewidywanym i znaczącym oddziaływaniem) i które mogą mieć przełożenie na ustalenia SOOŚ. Takie podejście pozwoliło na zidentyfikowanie zasadniczych uwarunkowań środowiskowych mających merytoryczny związek z ustaleniami ocenianego dokumentu.

Wyniki tej oceny były wstępnym krokiem do weryfikacji ocenianego dokumentu pod kątem tego, czy jego ustalenia są adekwatne do uwarunkowań strategicznych i środowiskowych w zakresie objętym ustaleniami Strategii. Ustalenia te prowadzone były równolegle z oceną oddziaływań na środowisko, jakie będą się wiązały z praktycznym wdrażaniem ustaleń Strategii. Analizowano również opis skutków, które mogą wystąpić w przypadku odstąpienia od przyjęcia ocenianego dokumentu.

Kolejnym krokiem było sformułowanie rekomendacji odnośnie do uzupełnienia bądź zmiany treści ocenianego dokumentu. Działanie to zostało zintegrowane z zaproponowaniem rozwiązań eliminujących i minimalizujących negatywne oddziaływanie na środowisko. Następnym etapem było sformułowanie propozycji monitorowania skutków wdrażania ustaleń Strategii pod kątem ochrony środowiska.

Stopień szczegółowości treści niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest adekwatny do charakteru ustaleń ocenianego dokumentu. Oznacza to, że przeprowadzone analizy opierają się przede wszystkim na opisowej i jakościowej identyfikacji kluczowych oddziaływań, jakie mogą wystąpić w związku z praktycznym stosowaniem Strategii. Szczegółowa analiza konkretnych działań i przedsięwzięć może być przeprowadzona jedynie na etapie postępowań administracyjnych (np. na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, decyzji udzielającej pozwolenia na budowę) oraz przy dokonywaniu zgłoszeń budowlanych.

Po otrzymaniu opinii organów ochrony środowiska i zdrowia publicznego oraz po zakończeniu procesu rozpatrywania uwag i wniosków zgłoszonych w ramach procedury zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa, zostanie przygotowana ostateczna wersja prognozy oddziaływania na środowisko oraz pozostałe dokumenty związane z finalizacją SOOŚ, w której zostanie zaprezentowany sposób uwzględnienia ww. opinii, uwag i wniosków.

II. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

II.1. Uwarunkowania prawne istotne dla ocenianego dokumentu

Przedmiotem niniejszej prognozy jest Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (dalej: ZIT) to forma współpracy samorządów współfinansowana z funduszy Unii Europejskiej, wynikająca z ustaleń unijnego rozporządzenia 2021/1060¹ oraz ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. Zintegrowane inwestycje terytorialne pozwalają połączyć finansowanie z różnych osi priorytetowych jednego lub kilku programów operacyjnych do celów interwencji wielowymiarowych i międzysektorowych, zapewniając implementację zintegrowanej strategii dla określonego terytorium.

ZIT jest instrumentem wspierającym rozwój terytorialny i promującym partnerski model współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego w miejskim obszarze funkcjonalnym. Celem wdrażania instrumentu ZIT jest:

- 1) budowanie partnerstwa i współpracy w ramach obszaru funkcjonalnego oraz wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy Związkami ZIT zarówno w poszczególnych województwach, jak i na szczeblu krajowym i międzynarodowym;
- 2) wspieranie rozwoju kompetencji samorządu terytorialnego w zakresie przygotowania i wdrażania strategii, w tym strategii ZIT;
- 3) wspieranie realizacji projektów i zdolności do pozyskania środków z różnych źródeł.

Realizacja ZIT zwiększa wpływ miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie na kształt i sposób realizacji działań na ich obszarze, w tym w szczególności działań wspieranych w ramach polityki spójności, poprzez realizację projektów zintegrowanych przyczyniających się do rozwiązywania wspólnych problemów oraz skoordynowanego świadczenia usług publicznych na rzecz mieszkańców Miejskich Obszarów Funkcjonalnych. Przy pomocy ZIT samorzady miast i ich obszarów funkcjonalnych mogą wspólnie realizować inwestycje dofinansowane ze środków finansowych UE. Ważnym aspektem wdrażania tego instrumentu jest zintegrowane podejście do realizacji działań odpowiadających na potrzeby określone w strategiach terytorialnych.

Oceniany dokument ma status „strategii ZIT”, o której mowa w art. 34 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. Zgodnie z art. 34 ust. 15 ww. ustawy, „strategia ZIT” określa w szczególności:

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

- 1) syntezę diagnozy obszaru realizacji ZIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;
- 2) cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu;
- 3) listę projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami;
- 4) źródła jej finansowania;
- 5) warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii ZIT;
- 6) opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii ZIT oraz sprawozdanie z przeprowadzonych konsultacji społecznych

Zgodność ocenianej Strategii z ww. przepisami wykracza poza ramy SOOŚ - natomiast konieczne jest zwrócenie uwagi, że analizy dot. zgodności Strategii z politykami wyższego szczebla (i stosownymi przepisami określającymi ramy dokumentów) nie ograniczają się wyłącznie do ustaleń dokonywanych w ramach SOOŚ.

Przywołany wcześniej art. 34 ww. ustawy zawiera odesłanie do:

- 1) art. 28-30 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej,*
- 2) art. 9 i 11 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności.*

Powyższe ustalenia mają duże znaczenie dla odczytywania ocenianej Strategii w odpowiednim kontekście. Obydwa ww. rozporządzenia wskazują, że Fundusze Europejskie powinny wspierać działania prowadzone z poszanowaniem norm i priorytetów Unii w zakresie klimatu i środowiska i które nie czyniłyby poważnych szkód dla celów środowiskowych w rozumieniu art. 17 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje².

² kompleksowe omówienie zagadnienia dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju i Technologii: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/zrownowazone-finansowanie>

Oznacza to m.in., że zadania wspierane w ramach Strategii powinny być zgodne z zasadą DNSH (z ang. „do no significant harm”, tj. „nie czyń poważnych szkód” w środowisku naturalnym) wynikającą z art. 3 i 17 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852³ - a to oznacza, że konieczne będzie w szczególności:

- a) zapewnienie zgodności z 6 celami środowiskowymi⁴ wskazanymi w art. 9 ww. rozporządzenia 2020/852, co w praktyce oznacza:
- b) zapewnienie zgodności z „technicznymi kryteriami kwalifikacji” ustanowionymi w rozporządzeniach Komisji (UE) 2021/2139⁵ z dnia 4 czerwca 2021 r. oraz 2023/2486⁶ z dnia 27 czerwca 2023 r.; zawierają one szereg ustaleń prośrodowiskowych m.in. dla obiektów budowlanych⁷ oraz wskazują, jakie przesłanki są dowodem na zgodność z zasadą DNSH.

Przykładem (wynikającym z ww. przepisów) zastosowania powyższej zasady dla budowy lub renowacji budynków mogą być m.in. następujące rozwiązania:

- 1) elementy budynków i materiały budowlane wykorzystane przy budowie, z którymi mieszkańcy mogą mieć kontakt, emitują mniej niż 0,06 mg formaldehydu na 1 m³ powietrza;
- 2) zastosowanie na sieci wodociągowej rozwiązań technicznych gwarantujących:
 - a) maksymalny przepływ wody w kranach umywalek i kranach zlewów wynosi 6 litrów/min;
 - b) maksymalny przepływ wody w prysznicach wynosi 8 litrów/min;
 - c) w toaletach, w tym kompaktach, muszlach i spłuczkach całkowita objętość wody wykorzystywanej do spłukiwania nie może przekraczać 6 litrów, a średnia objętość wody wykorzystywanej do spłukiwania nie może przekraczać 3,5 litra;

³ kompleksowe omówienie zagadnienia dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju i Technologii: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/zrownowazone-finansowanie>

⁴ a) łagodzenie zmian klimatu, b) adaptacja do zmian klimatu, c) zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich, d) przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, e) zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola, f) ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów

⁵ rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych

⁶ rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2486 z dnia 27 czerwca 2023 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w zrównoważone wykorzystywanie i ochronę zasobów wodnych i morskich, w przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrolę lub w ochronę i odbudowę bioróżnorodności i ekosystemów, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem któregośkolwiek z innych celów środowiskowych, i zmieniające rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2178 w odniesieniu do publicznego ujawniania szczególnych informacji w odniesieniu do tych rodzajów działalności gospodarczej

⁷ Syntetyczne zestawienie elementarnych wymagań przedstawiono w publikacji pn. „Poradnik dla inwestorów realizujących inwestycje mieszkaniowe finansowane z udziałem środków KPO. Potwierdzanie zgodności z regułą DNSH” (Ministerstwo Rozwoju i Technologii, 2023)

- 3) jeżeli nowy budynek jest wznoszony na terenie potencjalnie zanieczyszczonym (teren zdegradowany), taki teren musi być poddany uprzedniemu badaniu pod kątem potencjalnych zanieczyszczeń;
- 4) nowego budynku nie wznosi się na żadnym z następujących terenów:
 - a) grunty orne i grunty uprawne o średnim lub wysokim poziomie żyzności gleby i podziemnej bioróżnorodności,
 - b) teren niezagospodarowany o uznanej wysokiej wartości pod względem bioróżnorodności oraz teren służący za siedlisko gatunków zagrożonych (fauny i flory) wymienionych w europejskiej czerwonej księdze lub czerwonej księdze IUCN;
 - c) teren odpowiadający definicji lasu określonej w prawie krajowym stosowanej w krajowym bilansie emisji gazów cieplarnianych lub, jeżeli nie jest ona dostępna, odpowiada definicji lasu ustanowionej przez FAO⁸.

Mając na uwadze powyższe - przyjmuje się założenie, że projekty wskazane w projekcie Strategii będą zgodne z zasadami wynikającymi z ww. regulacji prawnych.

Warto dodać, że projekty wynikające ze Strategii będą przeznaczone do dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska* (FEDS) oraz w ramach programu *Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko* (FENIKS). Obydwa programy podlegały SOOŚ: zarówno FEDS⁹ jak i FENIKS¹⁰.

Powyższe oznacza, że projekty te będą podlegały dodatkowej ocenie merytorycznej na etapie rozpatrywania wniosków o ich dofinansowanie. Ocena ta będzie uwzględniała m.in. aspekty środowiskowe, w tym:

- zgodność z przepisami o ochronie środowiska i zasadą DNSH,
- w stosunku do projektów FEDS: zgodność z „Kryteriami wyboru projektów w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027”¹¹, które obejmują m.in. zachowanie i zastosowanie tzw. „zielonej i niebieskiej infrastruktury”, ochronę drzew w całym cyklu projektowym (w tym poprzez stosowanie standardów ochrony zieleni), rozwiązania z zakresu adaptacji do zmian klimatu oraz wymagania z zakresu efektywności energetycznej.
- w stosunku do projektów FENIKS: zgodność m.in. ze „Szczegółowym Opisem Priorytetów”¹².

⁸ Chodzi tu o „Obszar obejmujący więcej niż 0,5 hektara z drzewami o wysokości powyżej pięciu metrów i o zwarcie drzewostanu powyżej 10 %, lub drzewami, które będą mogły osiągnąć te progi in situ. Z definicji tej wyklucza się grunty przeznaczone głównie do użytku rolnego lub miejskiego” (FAO, „Ocena światowych zasobów leśnych z 2020 r. Terminy i definicje).

⁹ <https://bip.dolnyslask.pl/a,128117,przyjecie-programu-fundusze-europejskie-dla-dolnego-slaska-2021-2027-wraz-z-prognoza-oddziaływania-n.html>

¹⁰ <https://www.feniks.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/prognoza-oddziaływania-na-srodowisko/>

¹¹ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/dokumenty/szczegolowy-opis-priorytetow-programu-fundusze-europejskie-dla-dolnego-slaska-2021-2027/>

¹² <https://www.feniks.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/prawo-i-dokumenty/szczegolowy-opis-priorytetow-dla-programu-fundusze-europejskie-na-infrastrukture-klimat-srodowisko-2021-2027/>

II.2. Ustalenia ocenianego dokumentu

Aglomeracja Wałbrzyską (dalej: AW) została wyznaczona *uchwałą Zarządu Województwa Dolnośląskiego 6140/VI/22 z dnia 14 listopad 2022 r. (z późniejszymi zmianami) w sprawie wyznaczeniu miejskich obszarów funkcjonalnych celem realizacji podejścia terytorialnego w ramach projektu programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska.*

Ileokroć w niniejszej prognozie jest mowa o ZIT AW (Aglomeracji Wałbrzyskiej), należy przez to rozumieć także ZIT WOF (Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego), zgodnie z ww. uchwałą. W związku z tym, że uchwała ta dotyczy Obszaru Funkcjonalnego Wałbrzycha, który jest tożsamy z obszarem geograficznym Aglomeracji Wałbrzyskiej - w treści Strategii autorzy posługują się nazwą Aglomeracja Wałbrzyska. Wynika to między innymi z utrwalonej praktyki stosowania nazwy Aglomeracja Wałbrzyska w okresie programowania UE 2014-2020 oraz wskazania Aglomeracji Wałbrzyskiej w innych strategicznych dokumentach w tym w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Charakterystykę obszaru AW przedstawiono w rozdziale V niniejszej prognozy.

W projekcie Strategii dla AW w następujący sposób sformułowano jej główny cel: *„Zintegrowana i nowoczesna Aglomeracja Wałbrzyska o zrównoważonej przestrzeni dającej podstawy do stabilnego i zgodnego z oczekiwaniami mieszkańców wzrostu gospodarczego i rozwoju społecznego”*. Osiągnięciu tego celu głównego służyć będzie 5 priorytetów (każdemu z nich przypisano kierunki działania): 1) Rozwój gospodarczy, 2) Środowisko, 3) Transport, 4) Społeczeństwo, 5) Rozwój terytorialny. Powyższym priorytetom ma służyć realizacja projektów, które pogrupowano w „wiązki projektów”¹³. Projekty zostały wymienione w treści Strategii. Dla klarowności wywodu niniejszej prognozy zasadne jest przedstawienie (zob. rozdział VII niniejszej prognozy) informacji o oddziaływaniu na środowisko wiązek projektów - bowiem same nazwy czy szczegóły konkretnych projektów mogą ulegać niewielkim zmianom - choć wiadomo że będą to projekty tego samego typu jak te, które już uwzględniono w Strategii. Ewentualne zmiany np. w zakresie nazw i opisów projektów lub zmian wnioskodawców nie będą miały znaczenia dla zasadniczych ustaleń Strategii oraz dla wniosków wynikających zarówno z niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko, jak i całej procedury SOOŚ. Także rezygnacja z realizacji części pojedynczych projektów nie będzie miała znaczenia dla zasadniczych ustaleń Strategii.

Projekty wskazane w Strategii wraz z ich krótkim opisem (wskazany w Strategii) oraz przypisaniem do wiązek projektów przedstawiono w tabeli nr 1.

¹³ Wiazki stanowią grupy projektów należące do podobnego typu wsparcia realizowanego w ramach Polityki Terytorialnej i pomagają podkreślić zintegrowany charakter interwencji zaplanowanej w Strategii. Projekty w ramach wiazki wzajemnie się uzupełniają i pozwolą na osiągnięcie efektu synergii zaplanowanej interwencji.

Część z projektów wskazanych w Strategii ma status „przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”¹⁴. Nie da się jednak jednoznacznie zakwalifikować wszystkich zadań inwestycyjnych pod kątem przynależności do tej grupy przedsięwzięć, ponieważ są one scharakteryzowane (w Strategii) z różnym stopniem szczegółowości. Wynika to głównie z braku danych o parametrach technicznych oraz o dokładnej lokalizacji dokonanej w odniesieniu do ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i obszarów chronionych (stosowne rozporządzenie¹⁴ różnicuje parametry „przedsięwzięć” w zależności od ich lokalizacji względem obszarów chronionych i terenów objętych ustaleniami Strategii).

Zagadnieniem prawnym pozostałoby rozważanie, czy oceniana Strategia „wyznacza ramy” dla wskazanych projektów (co ma znaczenie w kontekście art. 46 ust. 1 pkt 2 UOOS). W tym kontekście podkreśla się, że niewątpliwie projekty te mogą powstać niezależnie od tego, czy będą ujęte w ocenianej Strategii i niewątpliwie ich szczegóły lokalizacyjne i techniczne nie zależą od ustaleń Strategii.

¹⁴ „Przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko”, których ramy mógłby wyznaczać projekt Strategii, są przedsięwzięcia wymienione w art. 59 ust. 1 pkt 1 i 2 ww. ustawy, które zostały wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 ze zm.).

Tab. 1. Projekty wskazane w ocenianej Strategii

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
LISTA PODSTAWOWA PROJEKTÓW NIEKONKURENCYJNYCH FEDS 2021-2027				
1	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie miasta Lubawka	Gmina Lubawka	Poprawa dostępności mieszkańców Lubawki do sieci kanalizacyjnej. Realizacja projektu pozytywnie wpłynie na stan środowiska naturalnego, co jest ważne z punktu widzenia potencjału turystycznego.	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
2	Poprawa efektywności energetycznej i redukcja emisji gazów cieplarnianych na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez termomodernizację budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Jawor	Gmina Jawor	Celem głównym projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej sektora użyteczności publicznej w Gminie Jawor oraz pełnienie roli we wdrażaniu rozwiązań gospodarki niskoemisyjnej poprzez realizację projektu polegającego na kompleksowej termomodernizacji zabytkowego Ratusza, budynku użyteczności publicznej, Urzędu Miejskiego w Gminie Jawor etapu I.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
3	Budowa budynku demonstracyjnego pełniącego funkcję przedszkola gminnego w gminie Paszowice	Gmina Paszowice	Celem projektu jest budowa budynku demonstracyjnego pełniącego funkcję przedszkola gminnego - projekt pilotażowy, zawierający m.in. elementy edukacyjne. Budowa nowego budynku (zapotrzebowanie na ciepło EPh+W nie więcej niż 15 kWh/m2/rok)	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
4	Termomodernizacja budynku Domu Kultury z Biblioteką w Krzeszowie wraz z wymianą wysokoemisyjnego źródła ciepła	Gmina Kamienna Góra	Celem projektu jest redukcja emisji szkodliwych substancji pochodzących z niskiej emisji budynku instytucji kultury objętego projektem, zwiększenie efektywności energetycznej tego budynku wraz ze zmniejszeniem jego zapotrzebowania na energię, a w konsekwencji również zmniejszenie kosztów eksploatacyjnych budynku co pozwoli na likwidację części barier rozwojowych instytucji kultury.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
5	Przywracanie i wzmocnienie usług ekosystemowych ogólnodostępnych terenów zielonych w Gminie Jaworzyna Śląska	Gmina Jaworzyna Śląska	Głównym założeniem projektu jest przywrócenie i wzmocnienie usług ekosystemowych w ramach zielonej i niebieskiej infrastruktury na terenach miejskich i ich obszarach funkcjonalnych na terenie Gminy Jaworzyna Śląska poprzez rozwój ogólnodostępnych terenów zielonych, m.in. parków.	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
6	Zielona infrastruktura w mieście – park, zieleniec, skwer jako miejsca ochrony przyrody i dziedzictwa naturalnego w Lubawce	Gmina Lubawka	Ograniczenie skutków zmian klimatu poprzez rozwój terenów zielonych i bioróżnorodności w mieście Lubawka oraz poprawa środowiska naturalnego i zachowania walorów środowiskowych w mieście Lubawka.	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
7	Budowa zielonej i niebieskiej infrastruktury na terenie gmin Partnerstwa Noworudsko – Radkowskiego	Gmina Nowa Ruda Miejska	Celem głównym projektu jest zwiększenie zdolności społeczności gmin Partnerstwa Noworudsko – Radkowskiego do łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do ich skutków przez szereg działań adaptacyjno-mitygacyjnych oraz edukacyjno-informacyjnych zaplanowanych w projekcie.	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
8	Rozwój ogólnodostępnych terenów zielonych w Aglomeracji Wałbrzyskiej w Gminie Świdnica	Gmina Świdnica	W ramach projektu zaplanowano działania wzmacniające ochronę i zachowanie przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej i niebieskiej infrastruktury na obszarze Gminy Świdnicy	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
9	Budowa infrastruktury na potrzeby czystego transportu miejskiego	Gmina Czarny Bór	Celem projektu jest Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu poprzez: Rozwój zintegrowanych lokalnych systemów transportu publicznego oraz rozwój sieci dróg rowerowych.	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
10	Rozwój ekotransportu miejskiego w Gminie Jawor	Gmina Jawor	Celem projektu jest sukcesywna elektryfikacja publicznego transportu zbiorowego, tworząc tym samym warunki do redukcji zanieczyszczenia powietrza na terenie miasta.	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
11	Zakup taboru niskoemisyjnego dla części gmin powiatu kamiennogórskiego tj.- Gminy Miejskiej Kamienna Góra, Gminy Wiejskiej Kamienna oraz Miasta i Gminy Lubawka	Gmina Kamienna Góra Miejska	Celem projektu jest poprawa jakości powietrza poprzez wprowadzenie niskoemisyjnych autobusów, zwiększenie dostępności komunikacyjnej dla mieszkańców, oszczędność kosztów eksploatacji i utrzymania floty autobusowej oraz wspieranie zrównoważonej mobilności miejskiej.	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
12	Poprawa mobilności miejskiej w Gminie Miejskiej Nowa Ruda oraz w Gminie Radków poprzez budowę infrastruktury rowerowej	Gmina Nowa Ruda Miejska	Bezpośrednim celem realizacji projektu jest ograniczenie ruchu zmotoryzowanego pomiędzy częściami miast w Nowej Rudzie i Radkowie oraz w samych centrach tych miasta na rzecz ruchu rowerowego, a w następstwie tych działań redukcja emisji substancji szkodliwych dla środowiska. Problemem Gmin jest fakt, że dawne gminy pogórnice, jak Nowa Ruda i Radków charakteryzują się bardzo złym stanem jakości powietrza, szczególnie Nowa Ruda będąca miastem o największym zanieczyszczeniu powietrza w kraju, zanotowano tu rekordową wartość stężenia BaP-17ng/m3, pyłów PM 2,5 i 10. Realizacja na terenie gmin inwestycji w infrastrukturę rowerową, przyczyni się do ograniczania samochodowego transportu indywidualnego oraz w znacznym stopniu przyczyni się do poprawy jakości powietrza. Inwestycja obejmie także koszty niezbędnego dla realizacji projektu wykupu gruntu/wypłaty odszkodowań/wywłaszczeń. Projekt zakłada budowę infrastruktury towarzyszącej w postaci miejsc wypoczynku, punktów serwisowych dla rowerów, stojaków dla rowerów, ławek i koszy.	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
13	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 2	Gmina Strzegom	Ograniczenie presji ruchu samochodowego na środowisko poprzez budowę miejskiej i aglomeracyjnej infrastruktury rowerowej	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
14	Budowa ścieżki rowerowej z Wądroża Wielkiego do granicy z gminą Mściwojów	Gmina Wądroże Wielkie	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz zmniejszenie ruchu drogowego poprzez budowę drogi rowerowej wraz z infrastrukturą z Wądroża Wielkiego do granicy z gminą Mściwojów	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
15	Zwiększenie zdolności administracyjnej i kadrowej IPAW (etap I)	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu „Zwiększenie zdolności administracyjnej i kadrowej IPAW (etap I)” jest zapewnienie kadry odpowiedzialnej za realizację zadań ZIT WOF w ramach FEDS 2021-2027.	Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF
16	Modernizacja zbiornika wodnego ZALEW w Kamiennej Górze etap II	Gmina Kamienna Góra Miejska	Zadanie zakłada fizyczną odnowę przestrzeni publicznych w celu poprawy ich funkcjonalności i bezpieczeństwa Zakres rzeczowy obejmuje kontynuację rozpoczętej już kompleksowej rewitalizacji terenów wokół 7 ha zbiornika wodnego Zalew w Kamiennej Górze	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
17	Odnowa zdegradowanych terenów w Boguszowie-Gorcach w celu poprawy funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej	Gmina Boguszów-Gorce	Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR)	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
18	Rozwój publicznych walorów turystycznych w gminach Aglomeracji Wałbrzyskiej – gmina Dobromierz	Gmina Dobromierz	Rozwój publicznych walorów turystycznych w gminach Aglomeracji Wałbrzyskiej – gmina Dobromierz.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
19	Modernizacja basenu miejskiego przy ul. Dolnej w Głuszycy	Gmina Głuszycza	Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez zwiększenie oferty turystycznej oraz promowanie walorów turystycznych	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
20	Rozwój publicznych walorów turystycznych w gminach Aglomeracji Wałbrzyskiej – gmina Jaworzyna Śląska	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
21	Odnowa terenów publicznych na terenie trzech gmin Jedliny-Zdroju, Głuszycy i Walimia	Gmina Jedlina-Zdrój	Projekt zakłada fizyczną odnowę przestrzeni publicznych w celu poprawy ich funkcjonalności i bezpieczeństwa. Inwestycje będą służyły przywróceniu funkcji śródmiejskich i oczyszczeniu i uporządkowaniu terenów, wykonaniu nowych nawierzchni, wprowadzenie do przestrzeni elementów naturalnych.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
22	Rozwój i promocja cysterskiego dziedzictwa kulturowego miejscowości Krzeszów	Gmina Kamienna Góra	Celem projektu jest podniesienie jakości życia lokalnej społeczności (mieszkańców) oraz poprawa wizerunku i walorów turystycznych Krzeszowa (stanowiącego produkt turystyczny o znacznym potencjale), a tym samym rozwój turystyki w oparciu o regionalne dziedzictwo kulturowe i historyczne związane z wielowiekową obecnością na tym terenie zakonu cystersów	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
23	Poprawa bezpieczeństwa i odnowa przestrzeni publicznych poprzez modernizację terenów i obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie Gminy Kamienna Góra	Gmina Kamienna Góra	Celem projektu jest podniesienie jakości życia i poziomu bezpieczeństwa lokalnej społeczności (mieszkańców) oraz poprawa wizerunku i walorów turystycznych poszczególnych wsi. Realizacja tego celu nastąpi poprzez: odnowę i modernizację terenów pełniących funkcje centralnych punktów poszczególnych miejscowości (w ujęciu społecznym) i stanowiących ośrodki służące do wspólnego, atrakcyjnego spędzania czasu wolnego, w szczególności wzbogacenie terenów zielonych (w tym nowe nasadzenia drzew i krzewów) oraz poprawę infrastruktury publicznej (wykonanie obiektów małej architektury i urządzeń służących bezpieczeństwu).	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
24	Łączy nas Bóbr – etap II – turystyczna ścieżka pieszo-rowerowa wokół zbiornika wodnego Bukówka	Gmina Lubawka	Rozwój zrównoważonej turystyki na terenie Gminy Lubawka poprzez utworzenie turystycznego szlaku pieszo – rowerowego wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą wokół zbiornika wodnego Bukówka.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
25	Odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej rynku w Chełmsku Śląskim jako miejsca integracji społeczno-kulturalnej i turystyczno – krajoznawczej	Gmina Lubawka	Poprawa funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej, a tym samym jakości życia mieszkańców Chełmska Śląskiego poprzez odnowę zabytkowego rynku. Cele szczegółowe to przywrócenie obiektowi – rynkowi w Chełmsku Śląskim walorów estetycznych i reprezentacyjnych oraz stworzenie przyjaznego miejsca dla przybywających licznie turystów, a także lokalnych użytkowników.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
26	Odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej rynku w Lubawce jako miejsca integracji społeczno-kulturalnej i turystyczno-krajoznawczej	Gmina Lubawka	Poprawa funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej, a tym samym jakości życia mieszkańców miasta Lubawka poprzez odnowę zabytkowego rynku. Cele szczegółowe to przywrócenie obiektowi – rynkowi w Lubawce walorów estetycznych i reprezentacyjnych oraz stworzenie przyjaznego miejsca dla przybywających licznie turystów, a także lokalnych użytkowników.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
27	Rozwój infrastruktury na terenie Stadionu Miejskiego w Lubawce jako obiektu dla aktywizacji i integracji społecznej na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Lubawka	Poprawa kondycji psychofizycznej mieszkańców Gminy Lubawka poprzez aktywizację i integrację społeczną, dzięki rozwojowi infrastruktury Stadionu Miejskiego w Lubawce.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
28	Rozwój zintegrowanej i sprzyjającej włączeniu społecznemu infrastruktury z zakresu kultury na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Marcinowice	Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
29	Odnowa i zagospodarowanie przestrzeni publicznych śródmieścia Mieroszowa	Gmina Mieroszów	Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
30	Zagospodarowanie otoczenia zbiornika wodnego "Mściwojów" poprzez budowę parku rekreacyjno-naukowego w Mściwojowie	Gmina Mściwojów	Umocnienie znaczenia turystycznego regionu poprzez turystyczne zagospodarowanie terenów nad zbiornikiem wodnym "Mściwojów"	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
31	Modernizacja terenów rekreacyjnych i sportowych na terenie gmin Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego	Gmina Nowa Ruda Miejska	Celem projektu jest fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych poprzez budowę, modernizację i przebudowę infrastruktury sportowej będącej zapleczem do rozwoju różnorodnych form uprawiania sportu w okresie letnim i zimowym. Umożliwione zostanie całoroczne uprawianie takich sportów jak m.in. lekkoatletyka, tenis ziemny oraz atrakcyjne dla młodzieży zajęcia sportowe na skateparku. Wszystkie działania zaplanowane w ramach projektu przyczynią się do fizycznej odnowy i poprawy bezpieczeństwa przestrzeni publicznych, poprawiona zostanie funkcjonalność powyżej wymienionej infrastruktury. Stworzenie w gminach partnerstwa infrastruktury sprzyjającej aktywizacji i integracji społecznej będzie miało duży wpływ na poprawę kondycji psychofizycznej mieszkańców oraz umożliwi organizację różnego charakteru spotkań, wydarzeń, imprez. Osoby starsze, dzięki powstałej infrastrukturze sportowej, będą miały możliwość pozostawania w zdrowiu fizycznym i psychicznym przez dłuższy okres czasu, w okresie letnim i zimowym będą mogły nieprzerwanie uprawiać sport. Powstałe obiekty nie zostaną zamknięte dla mieszkańców, będą dla nich powszechnie dostępne	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
32	Regeneracja przestrzeni publicznej Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego na rzecz turystów i mieszkańców	Gmina Radków	Celem ogólnym projektu jest fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych poprzez budowę, modernizację i przebudowę ogólnodostępnej infrastruktury publicznej będącej zapleczem do rozwoju różnorodnych form aktywności i szeroko pojętego życia społecznego w regionie. Wszystkie działania zaplanowane w ramach projektu przyczynią się do fizycznej odnowy i poprawy bezpieczeństwa przestrzeni publicznych, poprawiona zostanie funkcjonalność ogólnodostępnej infrastruktury.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
33	Odnowa przestrzeni publicznych w celu nadania im nowej funkcji w Gminie Strzegom	Gmina Strzegom	Głównym celem jest przywrócenie i nadanie nowych funkcji ogólnodostępnym przestrzeniom publicznym, uporządkowanie terenów, wykonanie nowych nawierzchni, placów zabaw, podniesienie bioróżnorodności poprzez nasadzenia roślin z uwzględnieniem standardów ochrony zieleni oraz odnowę fizyczną i biologiczną wraz z poprawą bezpieczeństwa przestrzeni publicznych i życia mieszkańców.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
34	Rozwój infrastruktury integracji, aktywności społecznej i fizycznej na terenie Gminy Świdnica	Gmina Świdnica	Celem projektu jest rozwój i przebudowa istniejących terenów rekreacyjno-sportowych w Gminie Świdnica.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
35	Przebudowa budynku Teatru Miejskiego w Świdnicy	Gmina Świdnica Miejska	Celem wskazanego projektu będzie zagospodarowanie i udostępnienie na cele kultury i turystyki budynku Teatru Miejskiego usytuowanego w Świdnicy przy ul. Rynek 43.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
36	Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych poprzez odnowienie przestrzeni miejskich w Gminie Świebodzice	Gmina Świebodzice	W ramach projektu zaplanowano odnowienie i przebudowę czterech podwórek miejskich w Świebodzicach Przybliżona łączna powierzchnia podwórek w ha to ok. 1,23 ha	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
37	Rozwój publicznych walorów turystycznych w Gminie Świebodzice	Gmina Świebodzice	Rozwój publicznych walorów turystycznych w Gminie Świebodzice poprzez renowację sarkofagów członków rodu Hochbergów zlokalizowanych w kościele pw. Św. Mikołaja w Świebodzicach wraz z rewitalizacją pomieszczenia krypty oraz utworzeniem przewodnika multimedialnego po zabytkowych kościołach i zabytkach w Świebodzicach	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
38	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej na terenie gminy Walim poprzez zagospodarowanie istniejących obiektów	Gmina Walim	Celem projektu jest wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju zrównoważonej turystyki poprzez zagospodarowanie istniejących obiektów na terenie gminy.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
39	Zwiększenie zdolności administracyjnej i kadrowej IPAW (etap II)	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu „Zwiększenie zdolności administracyjnej i kadrowej IPAW (etap II)” jest zapewnienie kadry odpowiedzialnej za realizację zadań ZIT WOF w ramach FEDS 2021-2027.	Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF
40	Rozwój usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej na terenie Gminy Jaworzyna Śląska	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest rozwój działań na rzecz poprawy równego i szybkiego dostępu do stabilnych i przystępnych cenowo usług wysokiej jakości, m.in. poprzez dowożenie posiłków, a także wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych poprzez zapewnienie teleopieki, a także zorganizowanie sąsiedzkich usług opiekuńczych i innych form samopomocowych.	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
41	Kompleks Usług Socjalnych w Strzegomiu	Gmina Strzegom	Zwiększenie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług socjalnych, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji, poprzez wdrożenie w Gminie Strzegom rozwiązań w zakresie tych usług świadczonych w miejscu zamieszkania, określonych w zakresie rzeczowym	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
42	Świdnicki Bank Przyjaznych Serc	Gmina Świdnica Miejska	Celem projektu jest zwiększenie dostępności usług asystenckich dla osób starszych.	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
43	Bezpieczny kąt	Gmina Świdnica Miejska	Celem projektu jest utworzenie ośrodka wsparcia dla osób w kryzysie (utworzenie 7 mieszkań wspomaganych)	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
44	Dajemy moc – rozwój systemu usług społecznych w Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu jest zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług skoncentrowanej na osobie; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami.	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
45	Rozwój systemu usług społecznych w Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Zbudowanie nowoczesnego systemu usług społecznych dla seniorów zdolnych do aktywności zawodowej oraz w podeszłym wieku.	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
46	Stworzenie nowych miejsc przedszkolnych w Gminie Paszowice	Gmina Paszowice	Celem projektu jest upowszechnianie dostępu do edukacji przedszkolnej poprzez utworzenie 75 nowych miejsc wychowania przedszkolnego, dodatkowe zajęcia edukacyjne, wczesne wspomaganie rozwoju i pomoc psychologiczno-pedagogiczną, doskonalenie kadry pedagogicznej i zarządzającej.	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
47	Edukacja ekologiczna od najmłodszych lat w Gminie Strzegom	Gmina Strzegom	Zwiększenie umiejętności i wiedzy z zakresu edukacji ekologicznej i na rzecz zrównoważonego rozwoju w wymiarze środowiskowym, prowadzące w efekcie do lepszego dostosowania do potrzeb rynku pracy w obliczu zielonej transformacji i transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, poprzez rozszerzenie oferty edukacyjnej przedszkoli w Gminie Strzegom o zajęcia z zakresu edukacji ekologicznej.	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
48	Świdnickie przedszkolaki odkrywają świat	Gmina Świdnica Miejska	Celem projektu jest wprowadzenie form wsparcia, które wpłyną na zaspokojenie zdiagnozowanych potrzeb w zakresie równego dostępu do wysokiej jakości kształcenia przedszkolnego.	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
49	Wałbrzyski Inkubator Zawodowy - nowoczesna edukacja zawodowa dla mieszkańców Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów oraz wzrost kwalifikacji i umiejętności nauczycieli z 4 zespołów szkół zawodowych w Wałbrzychu i 1 szkoły zawodowej branżowej I stopnia, działającej przy Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii, poprzez działania szkoleniowe i doradcze, dostosowujące kwalifikacje ww. osób do potrzeb rynku pracy.	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
50	Wsparcie dekarbonizacji subregionu wałbrzyskiego dzięki termomodernizacji budynków publicznych w Gminie Marcinowice	Gmina Marcinowice	Projekt realizuje zakres i cel EFRR/FS.CP2.1 - Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, uwzględniając realizację działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej; racjonalnego wykorzystania energii; zmniejszenia sezonowych strat ciepła przez poszczególne budynki.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
51	Termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w obiektach pełniących funkcje kulturalne, społeczne i turystyczne w gminach Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego	Gmina Radków	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i redukcja emisji gazów cieplarnianych na terenie ziemi noworudzko – radkowskiej, co przełoży się na poprawę jakości powietrza.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
52	Program Modernizacji Budynków użyteczności Publicznej w gminie Strzegom	Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość - Lider Partner Gmina Strzegom	Cel projektu: projekt dotyczy podniesienia efektywności energetycznej komunalnych budynków użyteczności publicznej	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
53	Program Modernizacji Budynków użyteczności Publicznej w gminie miejskiej Świdnica	Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość - Lider Partner Gmina Świdnica Miejska	Cel projektu: projekt dotyczy podniesienia efektywności energetycznej komunalnych budynków użyteczności publicznej	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
54	Program Modernizacji Budynków użyteczności Publicznej w gminie Świebodzice	Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość - Lider Partner Gmina Świebodzice	Cel projektu: projekt dotyczy podniesienia efektywności energetycznej komunalnych budynków użyteczności publicznej	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
55	Program Modernizacji Budynków użyteczności Publicznej w gminach Dobromierz i Żarów	Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość - Lider Partnerzy Gmina Dobromierz, Gmina Żarów	Cel projektu: projekt dotyczy podniesienia efektywności energetycznej komunalnych budynków użyteczności publicznej	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
56	Programy Partnerskie Energetyki Komunalnej OZE dla gmin miejskiej i wiejskiej Świdnica oraz Żarów (PPEK-I)	Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość - Lider Partnerzy Gmina Świdnica Miejska, Gmina Świdnica, Gmina Żarów	Celem projektu jest przyspieszenie transformacji energetycznej gmin partnerskich poprzez zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym dzięki budowie rozproszonego systemu źródeł energii opartych na systemach fotowoltaicznych oraz magazynach energii na potrzeby własne gmin i społeczności lokalnych.	Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii
57	Budowa instalacji wytwarzających energię elektryczną i/lub ciepłą z odnawialnych źródeł	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest przyspieszenie transformacji energetycznej Gminy Jaworzyna Śląska poprzez zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym dzięki budowie rozproszonego systemu źródeł energii opartych na systemach fotowoltaicznych.	Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
58	Budowa instalacji wytwarzających energię elektryczną i/lub ciepłą z odnawialnych źródeł na terenie Gminy Marcinowice	Gmina Marcinowice	Projekt realizuje zakres i cel FST.CP6.1 - Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie, poprzez fakt, że zakłada budowę na terenie Gminy Marcinowice generatora fotowoltaicznego z magazynem energii wraz z przemiennikami energii, instalacji przyłączeniowej niskiego lub średniego napięcia, urządzeń komunikacyjnych i automatyki sterowania wynikających z warunków przyłączeniowych oraz systemu zdalnego monitoringu pracy systemów fotowoltaicznych.	Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii
59	Programy Partnerskie Energetyki Komunalnej OZE w gminach Dobromierz, Strzegom oraz Świebodzice (PPEK-II)	Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość - Lider Partnerzy Gmina Dobromierz, Gmina Strzegom, Gmina Świebodzice	Celem projektu jest przyspieszenie transformacji energetycznej gmin partnerskich poprzez zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym dzięki budowie rozproszonego systemu źródeł energii opartych na systemach fotowoltaicznych oraz magazynach energii na potrzeby własne gmin i społeczności lokalnych.	Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii
60	Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynków użyteczności publicznej na terenie Boguszowa-Gorc	Gmina Boguszów-Gorce	Celem projektu jej poprawa jakości życia mieszkańców AW oraz dążenie do neutralności klimatycznej.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
61	Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynków Ośrodka Sportu i Rekreacji w Boguszowie-Gorcach	Gmina Boguszów-Gorce	Celem projektu jej poprawa jakości życia mieszkańców AW oraz dążenie do neutralności klimatycznej.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
62	Ograniczenie niskiej emisji na terenie Gminy Czarny Bór i Stare Bogaczowice poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	Gmina Czarny Bór	Celem projektu jest: ograniczenie niskiej emisji oraz wzrost udziału OZE w produkcji energii elektrycznej na terenie obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
63	Kompleksowa termomodernizacja budynków pełniących ważne funkcje społeczne na terenie gminy Jaworzyna Śląska	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest ograniczenie niskiej emisji na terenie obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych związanych z użytkowaniem budynków, a także uzyskanie oszczędności energii cieplnej.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
64	Termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w obiektach sportowych i edukacyjnych w gminach Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego	Gmina Nowa Ruda	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej obiektów sportowych i edukacyjnych oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych na terenie ziemi noworudzko - radkowskiej wpływające na poprawę jakości powietrza. JSO8.1. - Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
65	Termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej w gminach Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego	Gmina Nowa Ruda	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych na terenie ziemi noworudzko - radkowskiej wpływające na poprawę jakości powietrza. JSO8.1.FST.CP6.I - Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
66	Termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w zabytkowych obiektach edukacyjnych i opiekuńczo-mieszkalnym w gminach Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego	Gmina Nowa Ruda Miejska	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej obiektów edukacyjnych i związanych z opieką senioralną oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych na terenie ziemi noworudzko - radkowskiej wpływające na poprawę jakości powietrza.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
67	Budowa przedszkola o znacznie podwyższonych parametrach charakterystyki energetycznej w Witoszowie Dolnym - obiekt demonstracyjny	Gmina Świdnica	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej nowo budowanego budynku użyteczności publicznej wykorzystywanego na cele edukacyjne w Gminie Świdnica, umożliwiające łagodzenie wpływających na środowisko skutków transformacji w dziedzinie energii i klimatu.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
68	Budowa budynku o podwyższonych parametrach charakterystyki energetycznej w miejscowości Dzieńmorowice na cele przedszkola	Gmina Walim	Zwiększenie efektywności energetycznej nowo budowanego budynku użyteczności publicznej wykorzystywanego na cele edukacyjne w Gminie Walim, umożliwiające łagodzenie wpływających na środowisko skutków transformacji w dziedzinie energii i klimatu	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
69	Modelowa transformacja energetyczna budynków mieszkalnych w celu ograniczenia niskiej emisji w obszarze ZIT WOF – projekt grantowy	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Ograniczenie energochłonności i emisyjności budynków mieszkalnych na terenie 20 gmin objętych projektem i poprawy warunków życia mieszkańców poprzez gruntowna termomodernizacja budynków mieszkalnych	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
70	Transformacja energetyczna budynków mieszkalnych w celu ograniczenia niskiej emisji w obszarze ZIT WOF – projekt partnerski	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Ograniczenie energochłonności i emisyjności budynków mieszkalnych na terenie 20 gmin objętych projektem i poprawy warunków życia mieszkańców poprzez gruntowną termomodernizację budynków mieszkalnych komunalnych	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
71	Poprawa efektywności energetycznej ośmiu budynków infrastruktury publicznej zlokalizowanych w Wałbrzychu i objętych nadzorem konserwatorskim, poprzez ich termomodernizację	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Projekt polega na poprawie efektywności energetycznej 8 budynków użyteczności publicznej tj. 2 budynków oświatowych, 5 budynków administracji publicznej oraz 1 budynku, w którym zostanie utworzona Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
72	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 1B Dobromierz	Gmina Dobromierz	Celem projektu będzie ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz zmniejszenie ruchu drogowego pojazdów samochodowych.	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
73	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 1C	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest ograniczenie niskiej emisji pochodzącej ze źródeł transportowych, ponieważ docelowo ma doprowadzić do zmniejszenia ruchu samochodów poprzez umożliwienie mieszkańcom bezpiecznego przemieszczania się rowerami pomiędzy miejscowościami – w kierunku miejsc pracy, urzędów, przystanków kolejowych itp.	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
74	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 1D	Gmina Marcinowice	Ograniczenie presji ruchu samochodowego na środowisko poprzez budowę miejskiej i aglomeracyjnej infrastruktury rowerowej	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
75	Zeroemisyjny transport miejski w gminach Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego	Gmina Nowa Ruda	Celem projektu jest redukcja niskiej emisji na obszarze gmin partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego poprzez zwiększenie oferty publicznego transportu zbiorowego. FST.JS08.1 - Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie.	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
76	Zakup bezemisyjnego taboru czystego transportu	Gmina Stare Bogaczowice	Celem głównym projektu jest likwidacja problemu wykluczenia komunikacyjnego mieszkańców Gminy Stare Bogaczowice oraz ograniczonego dostępu mieszkańców gmin ościennych korzystających z systemu edukacyjnego Gminy Stare Bogaczowice oraz atrakcji turystycznych i kulturalnych. Projekt również znacząco przyczyni się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
77	Budowa infrastruktury rowerowej łączącej Gminę Stare Bogaczowice z miejscowościami Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego na odcinku Szczawno-Zdrój – Struga	Gmina Stare Bogaczowice	Celem głównym projektu jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń poprzez zmniejszenie ruchu drogowego pojazdów samochodowych. Projekt rozwiązuje również częściowo problem wykluczenia komunikacyjnego mieszkańców Gminy Stare Bogaczowice z gminami ościennymi oraz uatrakcyjnia wizerunek gminy przyjaznej turystyce, aktywności fizycznej i środowisku naturalnemu	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
78	Zakup zeroemisyjnego taboru autobusowego dla Gmin: Strzegom, Żarów i Marcinowice	Gmina Strzegom	Poprawa mobilności obywateli trzech gmin Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego (Strzegom, Żarów, Marcinowice, z uwzględnieniem potrzeby ograniczania negatywnego oddziaływania transportu na środowisko, poprzez zakup nowoczesnego elektrycznego taboru autobusowego na potrzeby rozwoju transportu publicznego.	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
79	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 1 A	Gmina Strzegom	Ograniczenie presji ruchu samochodowego na środowisko poprzez budowę miejskiej i aglomeracyjnej infrastruktury rowerowej	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
80	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 1 E	Gmina Świdnica	Ograniczenie presji ruchu samochodowego na środowisko poprzez budowę miejskiej i aglomeracyjnej infrastruktury rowerowej	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
81	Budowa dróg rowerowych w Świdnicy jako element infrastruktury czystego transportu miejskiego	Gmina Świdnica Miejska	Ograniczenie presji ruchu samochodowego na środowisko poprzez budowę miejskiej i aglomeracyjnej infrastruktury rowerowej	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
82	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 1 G	Gmina Świebodzice	Ograniczenie presji ruchu samochodowego na środowisko poprzez budowę miejskiej i aglomeracyjnej infrastruktury rowerowej	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
83	Niskoemisyjna, inteligentna i dostępna mobilność w Aglomeracji Wałbrzyskiej – Gmina Wałbrzych	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	1. Zakup 13 elektrycznych autobusów przegubowych 2. Instalacja 7 stacji ładowania 3. Budowa 15 zintegrowanych przystanków komunikacji autobusowej 4. Budowa 3 pętli autobusowych.	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
84	Budowa dróg dla rowerów, ciągów pieszo-rowerowych, pasów ruchu dla rowerów oraz wyznaczenie toru i kierunku ruchu roweru, wraz z infrastrukturą towarzyszącą łączących centrum Wałbrzycha z pozostałymi dzielnicami oraz Szczawnem-Zdrój na rzecz rozwoju zrównoważonej mobilności mieszkańców Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Budowa spójnej sieci około 15 km dróg rowerowych na terenie Wałbrzycha i 3,5 km dróg rowerowych na terenie Szczawna-Zdroju wraz z towarzyszącą infrastrukturą - między innymi wiaty rowerowe, ławki, punkty naprawy.	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
85	Budowa ścieżki rowerowej prowadzącej z Palmiarni do Zamku Książ wraz z modernizacją parkingu głównego w kompleksie Zamku Książ w Wałbrzychu w celu ograniczenia indywidualnego transportu samochodowego, na rzecz rozwoju zrównoważonej mobilności mieszkańców Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	1. Budowa ścieżki rowerowej o długości ok. 6 km i szerokości 3 m. wraz z infrastrukturą towarzyszącą, zapewniającą bezpieczny i wygodny przejazd ekologicznym środkiem transportu jakim jest rower pomiędzy Palmiarnią a Zamkiem Książ. 2. Utworzenie dwóch dużych punktów infrastruktury rowerowej (przy Palmiarni oraz na Przedzamczu Zamku Książ) – stacje i parkingi rowerowe oraz miejsca obsługi rowerzystów.	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
86	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej na terenie Gminy Żarów	Gmina Żarów	Ograniczenie presji ruchu samochodowego na środowisko poprzez budowę miejskiej i aglomeracyjnej infrastruktury rowerowej	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
87	Rozwój energii odnawialnej na terenie Gminy Czarny Bór	Gmina Czarny Bór	Celem projektu jest łagodzenie wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie (FST) poprzez budowę ekologicznych wytwórczych źródeł energii.	Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii
88	Wykonanie otworu badawczego GT-2 w celu poszukiwania i rozpoznania wód termalnych do celów ciepłowniczych na terenie miejscowości Głuszycza	Gmina Głuszycza	Celem projektu jest wdrażanie technologii i infrastruktury zapewniających przystępną cenowo czystą energię, redukcja emisji gazów cieplarnianych i pozyskanie energii ze źródeł odnawialnych na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej.	Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii
89	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej poprzez budowę farmy fotowoltaicznej z magazynem energii	Gmina Stare Bogaczowice	Głównym celem projektu jest zmniejszenie zanieczyszczeń powietrza poprzez wykorzystanie OZE, co pozwoli również obniżyć koszty energii elektrycznej oraz ogrzewania obiektów użyteczności publicznych. Realizacja projektu podwyższy również procentowy udział wykorzystania źródeł OZE	Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii
90	Wsparcie funkcjonowania IPAW (etap II)	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu pn. „Wsparcie funkcjonowania IPAW (etap II)” jest zapewnienie kadry oraz funkcjonowania instytucji reprezentującej i odpowiedzialnej za realizację zadań ZIT WOF w ramach FEDS 2021-2028, w latach 2028-2029	Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF
91	Wsparcie funkcjonowania IPAW (etap I)	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu pn. „Wsparcie funkcjonowania IPAW (etap I)” jest zapewnienie kadry oraz funkcjonowania instytucji reprezentującej i odpowiedzialnej za realizację zadań ZIT WOF w ramach FEDS 2021-2027, w latach 2024-2027	Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF
92	Wsparcie wdrażania i aktualizacji Strategii ZIT WOF (etap I)	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu „Wsparcie wdrażania i aktualizacji Strategii ZIT WOF (etap I)” jest zapewnienie funkcjonowania Biura ZIT WOF w latach 2024-2027 niezbędnego do realizacji zadań ZIT WOF w ramach FEDS 2021-2027.	Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF
93	Wsparcie wdrażania i aktualizacji Strategii ZIT WOF (etap II)	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu „Wsparcie wdrażania i aktualizacji Strategii ZIT WOF (etap II)” jest zapewnienie funkcjonowania Biura ZIT WOF w latach 2028-2029 niezbędnego do realizacji zadań ZIT WOF w ramach FEDS 2021-2027.	Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF
LISTA PODSTAWOWA PROJEKTÓW NIEKONKURENCYJNYCH FENIKS 2021-2027				
1	Rozwój zrównoważonego transportu na terenie Gminy Jawor poprzez budowę centrum przesiadkowego i systemu ITS	Gmina Jawor	Celem projektu jest poprawa poziomu i jakości życia społeczności powiatu jaworskiego, ograniczenie zanieczyszczenia powietrza poprzez przyspieszony rozwój efektywnych form transportu publicznego, mających wpływ na ograniczenie emisji CO2 oraz łagodzenie negatywnego oddziaływania na środowisko.	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
2	Niskoemisyjna, inteligentna i dostępna mobilność w Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez budowę węzła przesiadkowego oraz utworzenie systemu ITS- na terenie Gminy Miejskiej Kamienna Góra, Gminy Wiejskiej Kamienna Góra, Miasta i Gminy Lubawka oraz Gminy Czarny Bór	Gmina Kamienna Góra Miejska	Celem projektu jest wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
3	Budowa infrastruktury niskoemisyjnego transportu publicznego wraz z zastosowaniem inteligentnych systemów transportowych w Gminie Miejskiej Nowa Ruda, Gminie Nowa Ruda i Gminie Radków	Gmina Nowa Ruda Miejska	Celem projektu jest redukcja niskiej emisji na obszarze gmin partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego poprzez modernizację infrastruktury publicznego transportu zbiorowego	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
4	Usprawnienie zrównoważonego transportu publicznego w celu poprawy mobilności poprzez inwestycje w niezbędną infrastrukturę transportu miejskiego na obszarze gmin: Miasto Świdnica, Żarów, Jaworzyna Śląska, Marcinowice, Strzegom, Świdnica	Gmina Świdnica Miejska	Celem projektu jest poprawa rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez obniżenie emisyjności w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku.	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
5	Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej poprzez budowę centrów przesiadkowych i P&R wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz rozbudowę systemu ITS na terenie gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej - Wałbrzych, Boguszów-Gorce, Czarny Bór, Dobromierz, Głuszycza, Jedlina-Zdrój, Mieroszów, Szczawno-Zdrój, Stare Bogaczowice, Walim, Świebodzice	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Utworzenie spójnego i kompleksowego systemu zbiorowej komunikacji pasażerskiej pomiędzy 11 gminami AW. Usprawnienie i ułatwienie zbiorowej komunikacji, w tym komunikacji autobusowej prowadzonej przez Gminę Wałbrzych na rzecz gmin sąsiadujących (Porozumienie międzygminne). Lepsze i efektywniejsze zarządzanie ruchem pieszych w kluczowych punktach miasta, z którego korzystają nie tylko mieszkańcy Wałbrzycha ale również mieszkańcy sąsiednich gmin aglomeracji. Poprawa bezpieczeństwa ruchu samochodowego na kluczowych drogach i skrzyżowaniach miasta, w tym na oddanej do użytku nowej części obwodnicy miasta, z której korzystają użytkownicy gmin ościennych i spoza aglomeracji (samochodowy ruch przyjezdnych).	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
6	Opracowanie dokumentu pn.: „Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego” (dalej: SUMP)	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu jest opracowanie dokumentu pn.: „Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego” (dalej: SUMP)	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
LISTA REZERWOWA PROJEKTÓW NIEKONKURENCYJNYCH FEDS 2021-2027				
1	Poprawa efektywności energetycznej i redukcja emisji gazów cieplarnianych na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez termomodernizację budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Jawor. - etap II	Gmina Jawor	Celem głównym projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej sektora użyteczności publicznej w Gminie Jawor oraz pełnienie roli we wdrażaniu rozwiązań gospodarki niskoemisyjnej poprzez realizację projektu polegającego na kompleksowej termomodernizacji zabytkowego Ratusza, budynku użyteczności publicznej, Urzędu Miejskiego w Gminie Jawor etapu II.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
2	Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Jedlina-Zdrój	Gmina Jedlina Zdrój	Przyjęte do realizacji działania mają więc służyć kompleksowemu ograniczeniu niskiego poziomu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, stanowiących własność Gminy Jedlina-Zdrój, co w znaczny sposób ograniczy emisję zanieczyszczeń – cel główny projektu.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
3	Termomodernizacja Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. J. Korczaka w Sokołowsku	Gmina Mieroszów	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynku a co za tym idzie jakości powietrza w Gminie Mieroszów i gminach sąsiadujących	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
4	Termomodernizacja Publicznej Szkoły Podstawowej w Mieroszowie	Gmina Mieroszów	Celem projektu będzie zwiększenie efektywności energetycznej w starej części budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Mieroszowie, mieszczącej się przy ul. Wolności 19 co za tym idzie jakości powietrza w Gminie Mieroszów i gminach sąsiadujących	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
5	Rewitalizacja parku w Dobromierzu	Gmina Dobromierz	Zachowanie i rozwój bioróżnorodności, ograniczenie skutków zmian klimatu oraz redukcja emisji gazów cieplarnianych na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej.	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
6	Rewitalizacja parków Petzolda w Kwietnikach i Pogwizdowie	Gmina Paszowice	Głównym celem projektu jest ochrona bioróżnorodności w dwóch zabytkowych parkach.	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
7	Zielona i niebieska infrastruktura w przestrzeni publicznej na terenie gmin Partnerstwa Noworudzko – Radkowskiego	Gmina Radków	Celem głównym projektu jest zwiększenie zdolności społeczności gmin Partnerstwa Noworudzko – Radkowskiego do łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do ich skutków przez szereg działań adaptacyjno-mitygacyjnych oraz edukacyjno-informacyjnych zaplanowanych w projekcie.	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
8	Zwiększenie bioróżnorodności terenów zielonych przestrzeni miejskiej w Świdnicy	Gmina Świdnica Miejska	Celem projektu jest zachowanie i rozwój bioróżnorodności oraz ograniczenie skutków zmian klimatu w Gminie Miasto Świdnica poprzez zagospodarowanie terenów zielonych - rewaloryzacja 4 terenów zieleni miejskiej	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
9	Zachowanie i rozwój bioróżnorodności oraz ograniczenie skutków zmian klimatu w WOF poprzez zielone przystanki komunikacji autobusowej.	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Wymiana wiat przystankowych na terenie miasta Wałbrzycha na tzw. zielone przystanki, które stanowią nowoczesne i ekologiczne rozwiązanie, przynoszące liczne korzyści zarówno środowisku, jak i mieszkańcom - zielona infrastruktura związana z rozwojem zrównoważonej mobilnej komunikacji autobusowej w Aglomeracji Wałbrzyskiej.	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
10	Poprawa mobilności miejskiej w Gminie Nowa Ruda oraz w Gminie Radków poprzez budowę infrastruktury rowerowej	Gmina Nowa Ruda	Celem realizacji projektu jest ograniczenie ruchu zmotoryzowanego pomiędzy częściami Gminy Nowa Ruda i Radkowa oraz w samych centrach tych miast na rzecz ruchu rowerowego, a w następstwie tych działań redukcja emisji substancji szkodliwych dla środowiska.	Redukcji niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
11	Rozwój infrastruktury rowerowej na rzecz ograniczania transportu indywidualnego w Gminie Świdnica	Gmina Świdnica	Celem projektu jest ograniczanie transportu indywidualnego poprzez budowę dróg dla rowerów. Głównym celem projektu będzie ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz zmniejszenie ruchu drogowego pojazdów samochodowych.	Redukcji niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
12	Rozwój turystyki rowerowej na terenie gmin Głuszycza, Jedlina-Zdrój, Walim	Gmina Głuszycza	Celem projektu jest podniesienie atrakcyjności turystyki rowerowej na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
13	Odnowa przestrzeni publicznych w celu nadania im nowej funkcji w dwóch Gminach Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest fizyczna odnowa przestrzeni publicznych w celu poprawy ich funkcjonalności i bezpieczeństwa.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
14	Rozbudowa systemu dróg rowerowych na terenie gminy Kamienna Góra i gminy Lubawka	Gmina Kamienna Góra	Celem projektu jest rozwój turystyki i ruchu turystycznego w regionie Ziemi Kamiennogórskiej, w oparciu o infrastrukturę rowerową, a także lokalne dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i historyczne związane z wielowiekową obecnością na tym terenie zakonu cystersów	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
15	Odnowa zdegradowanych terenów w Boguszowie-Gorcach w celu poprawy funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej.	Gmina Miasto Boguszów-Gorce	Celem projektu jej poprawa jakości życia mieszkańców AW.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
16	Utworzenie Gminnego Centrum Zrównoważonej Turystyki w Golińsku	Gmina Mieroszów	Celem projektu jest utworzenie Gminnego Centrum Zrównoważonej Turystyki po dawnej strażnicy straży granicznej w Golińsku w celu rozwoju potencjału turystycznego Gminy Mieroszów, jak i gmin całej AW, poszerzeniu wiedzy mieszkańców oraz przyjezdnych z zakresu turystyki sportu i kultury regionu	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
17	Modernizacja Sali widowiskowej w Centrum Kultury Gminy Nowa Ruda	Gmina Nowa Ruda	Celem projektu jest poprawa dostępu do ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej, do rozwoju różnorodnych form aktywności i szeroko pojętego życia społecznego w regionie	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
18	Modernizacja terenów rekreacyjnych i sportowych na terenie gmin Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego – 2	Gmina Nowa Ruda Miejska	Celem projektu jest fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych poprzez budowę, modernizację i przebudowę infrastruktury sportowej będącej zapleczem do rozwoju różnorodnych form uprawiania sportu w okresie letnim i zimowym oraz budowa parków kieszonekowych i miejsc odpoczynku na zapleczach budynków wielorodzinnych	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
19	Odnowa przestrzeni publicznych podwórek w Gminie Strzegom	Gmina Strzegom	Głównym celem jest przywrócenie i nadanie nowych funkcji ogólnodostępnym przestrzeniom publicznym, uporządkowanie terenów, wykonanie nowych nawierzchni, placów zabaw, podniesienie bioróżnorodności poprzez nasadzenia roślin z uwzględnieniem standardów ochrony zieleni oraz odnowę fizyczną i biologiczną wraz z poprawą bezpieczeństwa przestrzeni publicznych i życia mieszkańców	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
20	Inteligentne sieci do zarządzania miastem Świebodzice wraz z monitoringiem wizyjnym	Gmina Świebodzice	Celem projektu jest przewidywanie problemów i minimalizację ich wpływu na miasto, aktualna informacja na temat bieżącego stanu i zachowania systemu miejskiego, działania proaktywne, które pozwalają identyfikować, zarządzać i rozwiązywać problemy negatywnie wpływające na bezpieczeństwo miasta.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
21	Modernizacja infrastruktury edukacyjnej na terenie Gmin Walim, Głuszycza oraz Jedlina-Zdrój	Gmina Walim	Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego poprzez poprawę warunków kształcenia w edukacji podstawowej na terenie gmin partnerskich.	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
22	Utworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego w Gminie Wałbrzych dla dzieci z Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Zwiększenie liczby miejsc w edukacji przedszkolnej dla dzieci z AW na obszarze Gminy Wałbrzych poprzez przebudowę i termomodernizację oraz zagospodarowanie terenu byłego budynku mieszkalnego na potrzeby działalności przedszkola samorządowego przy PPS nr 6 w Wałbrzychu	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
23	Rozwój infrastruktury i usług dziedzictwa kultury na terenie Gminy Żarów poprzez modernizację obiektu Gminnego Centrum Kultury i Sportu	Gmina Żarów	Celem projektu jest rozwój infrastruktury i usług dziedzictwa kultury świadczonych na terenie Gminy Żarów poprzez modernizację obiektu Gminnego Centrum Kultury i Sportu	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
24	Aktywny senior	Gmina Dobromierz	Poprawa jakości życia seniorów na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
25	Instytut Seniora- dzienny dom pomocy w Gminie Walim	Gmina Walim	Rozwój usług opiekuńczych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu na terenie Gminy Walim poprzez utworzenie dwóch placówek zapewniających dzienną opiekę	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
26	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Gminy Jaworzyna Śląska pełniących funkcje oświatowe, tj. budynku Szkoły Podstawowej w Jaworzynie Śląskiej przy ul. Jana Pawła II 16 oraz budynku Szkoły Podstawowej w Pastuchowie przy ul. Wyzwolenia 22	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest ograniczenie niskiej emisji na terenie obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych związanych z użytkowaniem budynków, a także uzyskanie oszczędności energii cieplnej.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
27	Termomodernizacja dwóch budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Jaworzyna Śląska.	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest ograniczenie niskiej emisji na terenie obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych związanych z użytkowaniem budynków, a także uzyskanie oszczędności energii cieplnej.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
28	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Gminy Jaworzyna Śląska pełniących funkcje oświatowe, tj. budynku Szkoły Podstawowej w Jaworzynie Śląskiej przy ul. Mickiewicza 9 oraz budynku Szkoły Podstawowej w Starym Jaworowie 39.	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej budynków (oszczędność energii pierwotnej i końcowej) oraz ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (CO ₂).	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
29	Termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w budynku mieszkalnym na terenie Gminy Nowa Ruda	Gmina Nowa Ruda	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej budynku i redukcja emisji gazów cieplarnianych na terenie ziemi noworudzko - radkowskiej wpływające na poprawę jakości powietrza	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
30	Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną budynków infrastruktury publicznej w Gminie Miejskiej Nowa Ruda	Gmina Nowa Ruda Miejska	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej obiektów edukacyjnych i związanych z opieką senioralną oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych na terenie miasta Nowa Ruda wpływające na poprawę jakości powietrza	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
31	Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną budynków edukacyjnych: Zespołu Szkolno-Przedszkolnego i hali sportowej w Ścinawce Średniej	Gmina Radków	Głównym celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i redukcja emisji gazów cieplarnianych w Gminie Radków, co przełoży się na poprawę jakości powietrza, poprzez gruntowną termomodernizację budynków użyteczności publicznej wykorzystywanych na cele edukacyjne	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
32	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej Gminy Świdnica, obejmująca: budynek Szkoły Podstawowej w Pszennie, budynek Szkoły Podstawowej w Lutomi Dolnej, budynek przedszkola gminnego w Pszennie przy ul. Wrocławskiej 15	Gmina Świdnica	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej Gminy Świdnica obejmująca: budynek Szkoły Podstawowej w Pszennie, budynek Szkoły Podstawowej w Lutomi Dolnej, budynek przedszkola gminnego w Pszennie przy ul. Wrocławskiej 15	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
33	Poprawa efektywności energetycznej budynku Urzędu Gminy Świdnicy.	Gmina Świdnica	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej siedziby Gminy Świdnicy.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
34	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej Szkoły Podstawowej w Pszennie	Gmina Świdnica	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej Szkoły Podstawowej w Pszennie	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
35	Poprawa efektywności energetycznej budynku Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Lubachowie	Gmina Świdnica	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Lubachowie	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
36	Termomodernizacja obiektu użyteczności publicznej przy ul. Śląskiej 35 w Świdnicy - LODOWISKO	Gmina Świdnica Miejska	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej, w którym mieści się lodowisko miejskie.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027*

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Wiązka projektów
37	Termomodernizacja obiektu użyteczności publicznej - Miejska Biblioteka Publiczna w Świdnicy	Gmina Świdnica Miejska	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej, w którym mieści się Miejska Biblioteka Publiczna im. C.K. Norwida w Świdnicy	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
38	Zwiększenie przez Gminę Wałbrzych – miasto na prawach powiatu efektywności energetycznej Publicznej Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 26 w Wałbrzychu.	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej Publicznej Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 26 w Wałbrzychu.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
39	Zwiększenie przez Gminę Wałbrzych – miasto na prawach powiatu efektywności energetycznej Hali lekkoatletycznej im. Wałbrzyskich Olimpijczyków w Wałbrzychu.	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej Hali lekkoatletycznej im. Wałbrzyskich Olimpijczyków w Wałbrzychu.	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
40	Budowa infrastruktury rowerowej łączącej Gminę Stare Bogaczowice z miejscowościami Aglomeracji Wałbrzyskiej na odcinku Szczawno-Zdrój – Struga-Stare Bogaczowice – etap II	Gmina Stare Bogaczowice	Głównym celem projektu jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń poprzez zmniejszenie ruchu drogowego pojazdów samochodowych.	Redukcji niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
41	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 3	Gmina Strzegom	Głównym celem projektu jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz zmniejszenie ruchu drogowego pojazdów samochodowych.	Redukcji niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej

III. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM

III.1. Polityka i przepisy Unii Europejskiej

Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego

Podstawowym dokumentem określającym cele ochrony środowiska na szczeblu Unii Europejskiej jest Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego. VIII Program został przygotowany przez Komisję Europejską i przyjęty przez Parlament Europejski i Radę w dniu 06.04.2022 r. Ma on na celu przyspieszenie transformacji ekologicznej w kierunku neutralnej dla klimatu, zrównoważonej, nietoksycznej, zasobooszczędnej, bazującej na energii ze źródeł odnawialnych, odpornej i konkurencyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym w sposób sprawiedliwy, równy i sprzyjający włączeniu społecznemu, a także ochronę, odbudowę i poprawę stanu środowiska, między innymi poprzez powstrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej. Stanowi on podstawę osiągnięcia celów środowiskowych i klimatycznych określonych w Agendzie 2030 ONZ i jej celach zrównoważonego rozwoju, a także celów, do osiągnięcia których dąży się na mocy wielostronnych umów środowiskowych i porozumień klimatycznych.

Określono w nim priorytetowe cele dla UE i państw członkowskich:

- 1) ograniczenie emisji gazów cieplarnianych oraz jednoczesne wzmocnienie ich pochłaniania przez naturalne pochłaniacze w Unii, aby osiągnąć unijny cel redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r.;
- 2) stałe postępy we wzmacnianiu i uwzględnianiu zdolności przystosowawczych, w tym na podstawie podejść ekosystemowych, wzmacnianiu odporności i adaptacji oraz ograniczaniu podatności środowiska, społeczeństwa i wszystkich sektorów gospodarki na zmianę klimatu, a jednocześnie skuteczniejsze zapobieganie klęskom żywiołowym związanym z klimatem i pogodą oraz zwiększanie gotowości na nie;
- 3) dążenie do gospodarki dobrobytu, która oddaje planecie więcej niż z niej czerpie, oraz przyspieszenie przejścia na nietoksyczną gospodarkę o obiegu zamkniętym, w której wzrost ma charakter regeneracyjny, zasoby wykorzystuje się w sposób efektywny i zrównoważony oraz stosuje się hierarchię postępowania z odpadami;
- 4) dążenie do osiągnięcia zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, w tym w odniesieniu do szkodliwych substancji chemicznych, aby uzyskać nietoksyczne środowisko, w tym powietrze, wodę, glebę, również w odniesieniu do zanieczyszczenia świetlnego i zanieczyszczenia hałasem, oraz ochrona zdrowia i dobrostanu ludzi, zwierząt i ekosystemów przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem;
- 5) ochrona, zachowanie i przywrócenie różnorodności biologicznej w środowisku lądowym i morskim oraz różnorodności biologicznej wód śródlądowych na obszarach chronionych i poza nimi poprzez, między innymi, zatrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej oraz poprawę stanu ekosystemów i ich funkcji oraz

- świadczonych przez nie usług, a także poprzez poprawę stanu środowiska, zwłaszcza powietrza, wody i gleby, jak również poprzez zwalczanie pustynnienia i degradacji gleby;
- 6) promowanie środowiskowych aspektów równowagi i znaczne ograniczenie największych presji środowiskowych i klimatycznych związanych z produkcją i konsumpcją unijną, w szczególności w obszarze energii, przemysłu, budownictwa i infrastruktury, mobilności, turystyki, handlu międzynarodowego i systemu żywnościowego.

Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030

Europejska Strategia Bioróżnorodności do 2030 r. pod nazwą „Przywracanie przyrody do naszego życia” została opublikowana przez Komisję Europejską w dniu 20 maja 2020 r. Strategia zapowiada odbudowę różnorodności biologicznej Europy z korzyścią dla ludzi, klimatu i planety. Główne cele nowej Strategii to:

1. Ustanowienie obszarów chronionych na co najmniej 30% powierzchni lądowej i 30% powierzchni morskiej Europy
2. Odtworzenie zdegradowanych ekosystemów na lądzie i na morzu poprzez wzrost produkcji w systemie rolnictwa ekologicznego i zwiększenie liczby elementów krajobrazu rolniczego przyjaznych przyrodzie
3. Zatrzymanie i odwrócenie trendu spadkowego populacji zapylaczy
4. Zmniejszenie użycia i ryzyka związanego ze stosowaniem pestycydów o 50% do 2030 r.
5. Odtworzenie (do 2030 r.) co najmniej 25 000 km europejskich rzek poprzez przywrócenie do stanu swobodnego przepływu
6. Zasadzenie 3 miliardów drzew
7. Odblokowanie 20 mld Euro rocznie na różnorodność biologiczną z różnych źródeł, w tym funduszy UE oraz funduszy krajowych i prywatnych. Zagadnienia dotyczące kapitału naturalnego i różnorodności biologicznej zostaną włączone do praktyk biznesowych
8. Osiągnięcie przez Unię Europejską wiodącej pozycji na świecie w walce z globalnym kryzysem różnorodności biologicznej. Komisja zmobilizuje wszystkie narzędzia działań zewnętrznych i partnerstwa międzynarodowe na rzecz ambitnych nowych globalnych ram różnorodności biologicznej ONZ na konferencji stron Konwencji o różnorodności biologicznej w 2021 r.

Strategia UE w zakresie adaptacji do zmian klimatu

W dniu 24.02.2021 r. Komisja Europejska opublikowała nową Strategię w zakresie przystosowania do zmiany klimatu pn. „Budując Europę odporną na zmianę klimatu”. Dokument przedstawia zasadnicze kierunki dla działań dostosowawczych, które powinny być podejmowane przez poszczególne państwa UE. Strategia zwraca uwagę m.in. na konieczność podjęcia działań adaptacyjnych, przede wszystkim w obszarach o szczególnej wrażliwości na zmiany klimatu. Strategia koncentruje się na trzech kluczowych celach:

1. Wspieranie działań państw członkowskich: Komisja zachęca wszystkie państwa członkowskie do przyjęcia kompleksowych strategii adaptacyjnych.
2. Prowadzenie działań polegających na wspieraniu adaptacji w kluczowych sektorach wrażliwych, takich jak rolnictwo, rybołówstwo i polityka spójności oraz zapewnieniu, że europejska infrastruktura stanie się bardziej odporna na zmiany klimatu.
3. Podejmowanie świadomych decyzji na wszystkich szczeblach decyzyjnych poprzez uzupełnienie braków w wiedzy na temat adaptacji.

III.2. Dokumenty krajowe

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)

14 lutego 2017 r. Rada Ministrów przyjęła Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w kraju. Łączy w sobie wymiar strategiczny z operacyjnym: wskazuje niezbędne działania oraz instrumenty realizacyjne - projekty flagowe i strategiczne, zapewniające jej wdrożenie.

Jednym z celów Strategii jest wzrost efektywności środowiskowego potencjału rozwoju, pozwalający na użytkowanie go dla zaspokojenia aktualnych potrzeb rozwojowych i wzrostu jakości życia oraz zachowania zasobów rozwojowych dla przyszłych pokoleń. Oczekiwane rezultaty działań obejmują stopniowe zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, zwiększenie ilości retencjonowanej wody do 15–20%, poprawę stanu jednolitych części wód, poprawę jakości zarządzania obszarami Natura 2000, zmniejszenie konfliktogenności ochrony zasobów przyrodniczych oraz wykorzystanie surowcowe odpadów komunalnych. Wśród kierunków interwencji Strategia wymienia m.in.:

- 1) zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód,
- 2) likwidację źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- 3) zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego (tu jednym z działań jest „Dostosowanie norm systemu planowania i zagospodarowania przestrzeni oraz wprowadzenie zmian w zarządzaniu obszarami poddanymi ochronie w celu zmniejszenia naturalnej konfliktogenności ochrony wartości wysoko cenionych”),
- 4) ochronę gleb przed degradacją.

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

16 lipca 2019 r. Rada Ministrów przyjęła Politykę Ekologiczną Państwa 2030, która jest jedną z podstaw prowadzenia polityki ochrony środowiska w Polsce, a także jedną z dziewięciu strategii, stanowiących fundament zarządzania rozwojem kraju. W systemie dokumentów strategicznych PEP2030 stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, dlatego też główny cel PEP2030, tj. „Rozwój

potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców”, został przeniesiony wprost ze Strategii. Cele horyzontalne PEP2030 to:

- Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa.
- Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

Cele szczegółowe PEP2030 sformułowano następująco:

1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.
2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.
3. Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych

Cele szczegółowe będą realizowane poprzez kierunki interwencji:

- Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,
- Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT,
- Przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- Adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Rada Ministrów przyjęła w dniu 29.10.2013 r. „Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA). Dokument ten wskazuje cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach w okresie do roku 2020. Celem głównym SPA

jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Mają temu służyć następujące cele:

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska.

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu.

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu.

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

III.3. Dokumenty regionalne i wojewódzkie

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 jest najważniejszym dokumentem strategicznym w województwie, gdyż wyznacza cele strategiczne, cele operacyjne i kluczowe kierunki działań realizowane na terenie województwa. Dokument został przyjęty uchwałą nr L/1790/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 r.

Strategia rozwoju województwa jest dokumentem własnym samorządu wojewódzkiego, dzięki czemu organizowanie zadań można uznać za racjonalne. Ważną cechą strategii rozwoju województwa jest jej walor informacyjny. Poprzez dokument strategiczny społeczeństwo, podmioty gospodarcze i instytucje są informowane o celach rozwojowych przyjętych przez samorządowe władze regionu. Podstawą strategii rozwoju województwa jest założenie maksymalnego wykorzystania rozeznaczonych wewnętrznych zasobów oraz potencjału miejscowych podmiotów oraz korzyści usytuowania geograficznego.

W Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego sformułowano 5 celów strategicznych:

1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu,
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych,
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego,
4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego,
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.

Zagadnienia związane z ochroną środowiska przypisano głównie do celu nr 4, gdzie cele operacyjne określono następująco:

1. Poprawa stanu środowiska,
2. Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska,
3. Ochrona przed klęskami żywiołowymi,
4. Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego,
5. Ochrona obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego,
6. Rozwój gospodarki cyrkularnej.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego

Uchwałą nr XIX/482/20 z dnia 16 czerwca 2020 r. Sejmik Województwa Dolnośląskiego przyjął „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego”. Plan wskazuje, że strategiczne cele polityki przestrzennej województwa będą realizowane poprzez dedykowane im kierunki rozwoju; te cele i kierunki przedstawiono w tab. nr 3.

Tab. 3. Cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa dolnośląskiego

Cele	Kierunki
CEL 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy	Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi.
	Kierunek 1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją.
	Kierunek 1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez wyznaczenie obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji.
	Kierunek 1.4. Zwiększenie dostępności przestrzeni i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego krajobrazu	Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich.
	Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.
	Kierunek 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska.
Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.	Kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu.
	Kierunek 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów.
	Kierunek 3.3. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej.
	Kierunek 3.4. Zmniejszenie uciążliwości przewozu towarów masowych.
	Kierunek 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy.
	Kierunek 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas).
Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.	Kierunek 4.1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T.
	Kierunek 4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa.

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2022 - 2025 z perspektywą do roku 2029

Dokument został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego nr XLVII/939/22 z dnia 14 lipca 2022 r. Wyznaczono w nim 11 celów strategicznych wojewódzkiej polityki ochrony środowiska:

1. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu.
2. Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego.
3. Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym

4. Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przy zapewnieniu ochrony przed niedoborami wody i powodzią
5. Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.
6. Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu oraz kontynuacja badań gleb na terenach bezpośrednio zagrożonych zanieczyszczeniami w województwie.
7. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa.
8. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.
9. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu.
10. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.
11. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa.

Każdemu z ww. celów przypisano kierunki i działania.

Należy pamiętać, że ustalenia wojewódzkiego programu ochrony środowiska mają przełożenie na powiatowe i gminne programy ochrony środowiska.

IV. ANALIZA ZGODNOŚCI OCENIANEGO DOKUMENTU Z POLITYKĄ OCHRONY ŚRODOWISKA

Prognoza oddziaływania na środowisko powinna m.in.

- 1) zawierać informacje o powiązaniach ocenianego dokumentu z innymi dokumentami,
- 2) określać ustanowione cele ochrony środowiska (istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu) oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.

Ze względu na to, że wskazane w poprzednim rozdziale dokumenty określające politykę ekologiczną zawierają wiele różnorodnych ustaleń w zakresie ochrony poszczególnych komponentów środowiska, dla potrzeb niniejszej prognozy dokonano syntetycznej konsolidacji strategicznych celów w zakresie ochrony środowiska. W wyniku takiej analizy, sformułowano następujące zagregowane kluczowe cele środowiskowe:

- Powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i degradacji funkcji ekosystemu oraz przywrócenie ich w możliwie największym stopniu.
- Powstrzymanie pogarszania stanu wód oraz osiągnięcie ich dobrego stanu.
- Utrzymanie oraz poprawa komfortu i jakości życia ludzi.
- Przeciwdziałanie degradacji gleb.
- Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery i poprawa lub utrzymanie poziomów jakości powietrza, niestanowiących zagrożenia dla zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego.
- Przeciwdziałanie zmianom klimatu i ograniczanie negatywnych skutków tych zmian, w tym - adaptacja do zmian klimatycznych.
- Ochrona klimatu akustycznego oraz ograniczanie emisji hałasu.
- Zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi, w tym dywersyfikacja źródeł energii i stały dynamiczny rozwój odnawialnych źródeł energii.
- Ochrona i odbudowa wartości krajobrazowych.
- Ochrona i ograniczanie negatywnego wpływu na zabytki i dobra materialne.
- Rozwój gospodarki zasobooszczędnej, niskoemisyjnej i niskoodpadowej.

Analizowany projekt Strategii uwzględnia cele strategiczne dotyczące ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatycznych. Nie zidentyfikowano kolizji pomiędzy strategicznymi ustaleniami polityk środowiskowych a treścią Strategii, ponieważ projekt ocenianego dokumentu:

- 1) uwzględnia istniejące uwarunkowania środowiskowe,
- 2) uwzględnia strategiczne cele w zakresie ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu,
- 3) nie zawiera elementów kolidujących z celami polityki środowiskowej.

Przy ocenie Strategii pod kątem zgodności z polityką ochrony środowiska należy pamiętać, że jej ustalenia będą wdrażane równoległe ze stosowaniem innych przepisów dotyczących np. budowy na terenach szczególnego zagrożenia powodziowego oraz warunków

technicznych w budownictwie. Aby pozytywna ocena pozostała aktualna na etapie praktycznego wdrażania Strategii, niezbędne jest zadbanie o wysoki poziom dbałości o ochronę środowiska na etapie prowadzonych postępowań administracyjnych.

W ramach prac nad niniejszą prognozą uwzględniono informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych przyjętych dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem SOOŚ. Dokonano analizy prognoz dla innych programów i strategii powiązanych z ocenianym dokumentem, m.in.:

1. Prognozy oddziaływania na środowisko dla Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.
2. Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu aktualizacji planu gospodarowania wodami oraz dla projektu planu zarządzania ryzykiem powodziowym.
3. Prognozy oddziaływania na środowisko projektu dokumentów wojewódzkich: strategii rozwoju województwa, wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego oraz wojewódzkiego programu ochrony środowiska.
4. Prognozy oddziaływania na środowisko dla dokumentów programujących dystrybucję funduszy Unii Europejskiej.

W niniejszej prognozie uwzględniono informacje zawarte w ww. prognozach. Stwierdzono jednak, że nie zawierają one ustaleń merytorycznych mogących mieć przełożenie na treść niniejszej prognozy (w szczególności pod kątem możliwości konkretyzacji ustaleń i wniosków). Oczywiście z wielu prognoz wynikają ustalenia o ogólnym charakterze, tzn. wskazują one, że praktyczna realizacja celów strategicznych zawartych w planach i programach powinna być zgodna z wymaganiami zrównoważonego rozwoju oraz spełniać prawne wymagania ochrony środowiska. Te oczywiste wnioski są przełożone na ustalenia ocenianej Strategii i są również zawarte w dalszej części niniejszej prognozy - ponieważ wskazane w niej projekty będą musiały spełniać rygorystyczne wymagania technicznych kryteriów kwalifikacji warunkujących zgodność z zasadą zrównoważonego rozwoju (zob. r. II.1 niniejszej prognozy).

Ponadto stwierdzono, że wykorzystane prognozy nie określają wytycznych dla innych dokumentów strategicznych oraz konkretnych wskazówek co do monitorowania oddziaływania wpływu ustaleń innych dokumentów na środowisko. Natomiast wnioski wyrażone w powyższych dokumentach wskazały, że oceniane dokumenty odzwierciedlają zapisy krajowych i unijnych aktów prawnych, umów międzynarodowych oraz dokumentów strategicznych odnoszących się do ochrony środowiska. Wykazano w nich także, że cele przyjęte w programach i strategiach w większości pozytywnie lub obojętnie oddziałują na poszczególne komponenty środowiska. Analizowany projekt Strategii pozostaje zgodny z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, co uprawnia do wyprowadzenia wniosku, że również ustalenia prognoz oddziaływania na środowisko będą do siebie zbliżone.

Oczywistym jest, że część spośród ustaleń wynikających z projektu Strategii może być realizowana na terenach, na których obowiązują ustalenia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W dokumentach tych mogą być wyznaczone tereny zezwalające na realizację przedsięwzięć

wpisujących się w ustalenia Strategii. Dokumenty te co do zasady poddawane są SOOŚ. Przegląd dokumentacji tych ocen pozwala na stwierdzenie, że w ramach prognozy wskazano na dopuszczalność wprowadzenia ustaleń wynikających z ocenianych dokumentów. Rozważając możliwość bardziej szczegółowego wykorzystania ustaleń tych ocen dla celów niniejszej prognozy, należy uwzględnić następujące fakty:

- 1) w odniesieniu do części ustaleń Strategii dot. przewidywanych projektów, nie jest określona ich dokładna lokalizacja (choć wiadomym jest, że projekty będą realizowane na terenie AW);
- 2) prognozy oddziaływania na środowisko dla strategii rozwoju, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego są wykonywane według zróżnicowanych metodyk, z różnym aparatem pojęciowym, mają zróżnicowany stopień szczegółowości oraz odnoszą się do stanu środowiska w różnych przedziałach czasowych;
- 3) obecnie nie ma w Polsce kompleksowego systemu monitorowania wszystkich presji istniejących i potencjalnych pod kątem ich wpływu na środowisko i skutków w środowisku; istniejący system Państwowego Monitoringu Środowiska (oraz systemy pozyskiwania wiedzy o stanie przyrody w obszarach chronionych) uwzględniają wyłącznie dane o stanie środowiska, jednak zazwyczaj nie jest to powiązane z danymi o presjach wpływających na ten stan; najlepiej rozwinięte pod tym względem są systemy zarządzania hałasem (w największych miastach oraz przy głównych drogach i liniach kolejowych - czyli w ramach map akustycznych) oraz emisją zanieczyszczeń do powietrza (w odniesieniu do tych przypadków generujących konieczność opracowania programów ochrony powietrza).

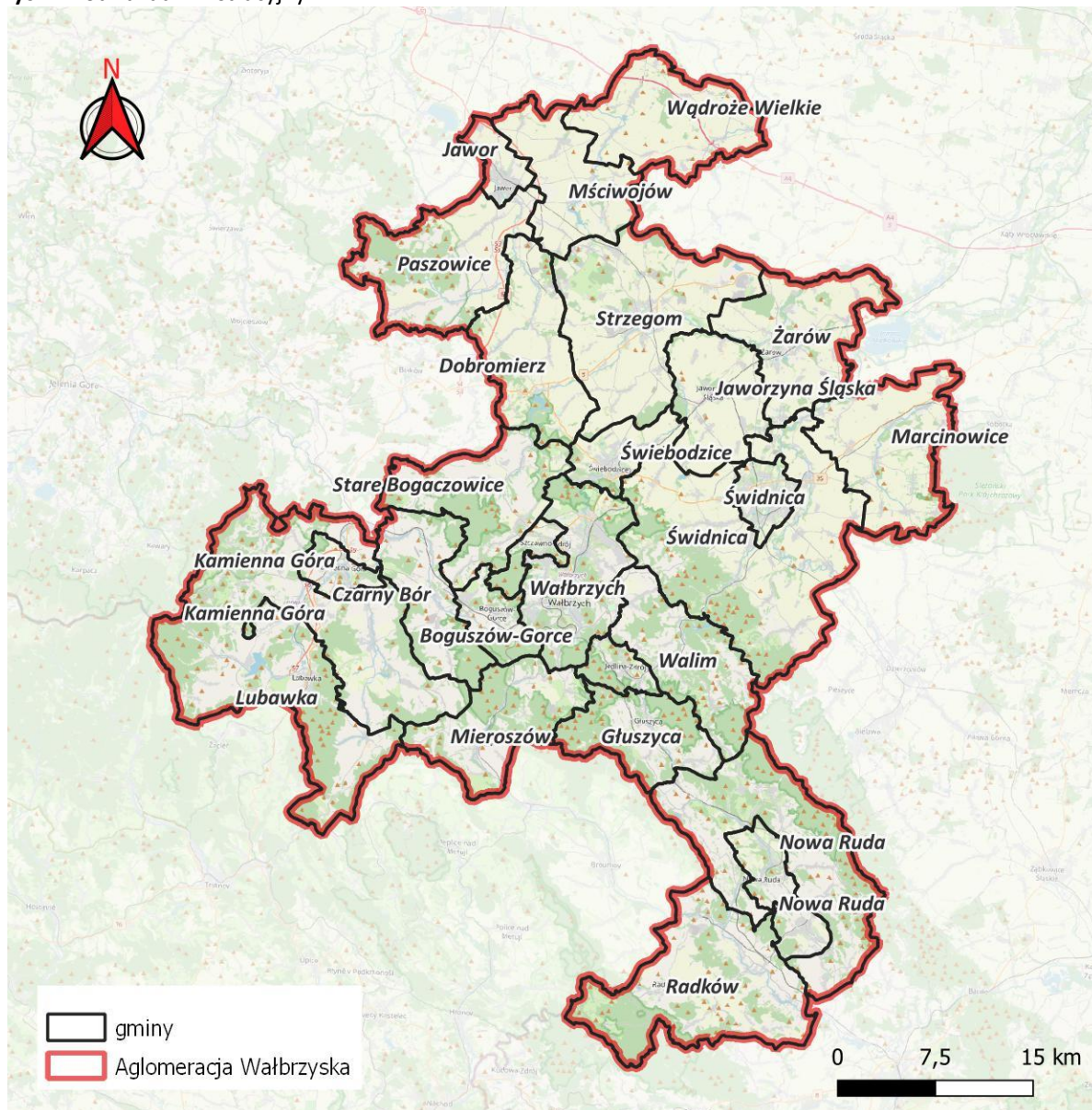
Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że na obecnym etapie rozwoju systemu ocen oddziaływania na środowisko nie ma możliwości przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy ustaleń innych ocen strategicznych w sposób mogący mieć przełożenie na wyciągnięcie mierzalnych wniosków mających znaczenie dla oceny i wdrażania ocenianego dokumentu.

V. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKOWYCH

V.1. Położenie

Obszar Aglomeracji Wałbrzyskiej obejmuje 27 gmin województwa dolnośląskiego przynależne do powiatów: wałbrzyskiego, świdnickiego, jaworskiego i kamiennogórskiego. Położenie gmin względem granic AW przedstawiona na rycinie nr 1.

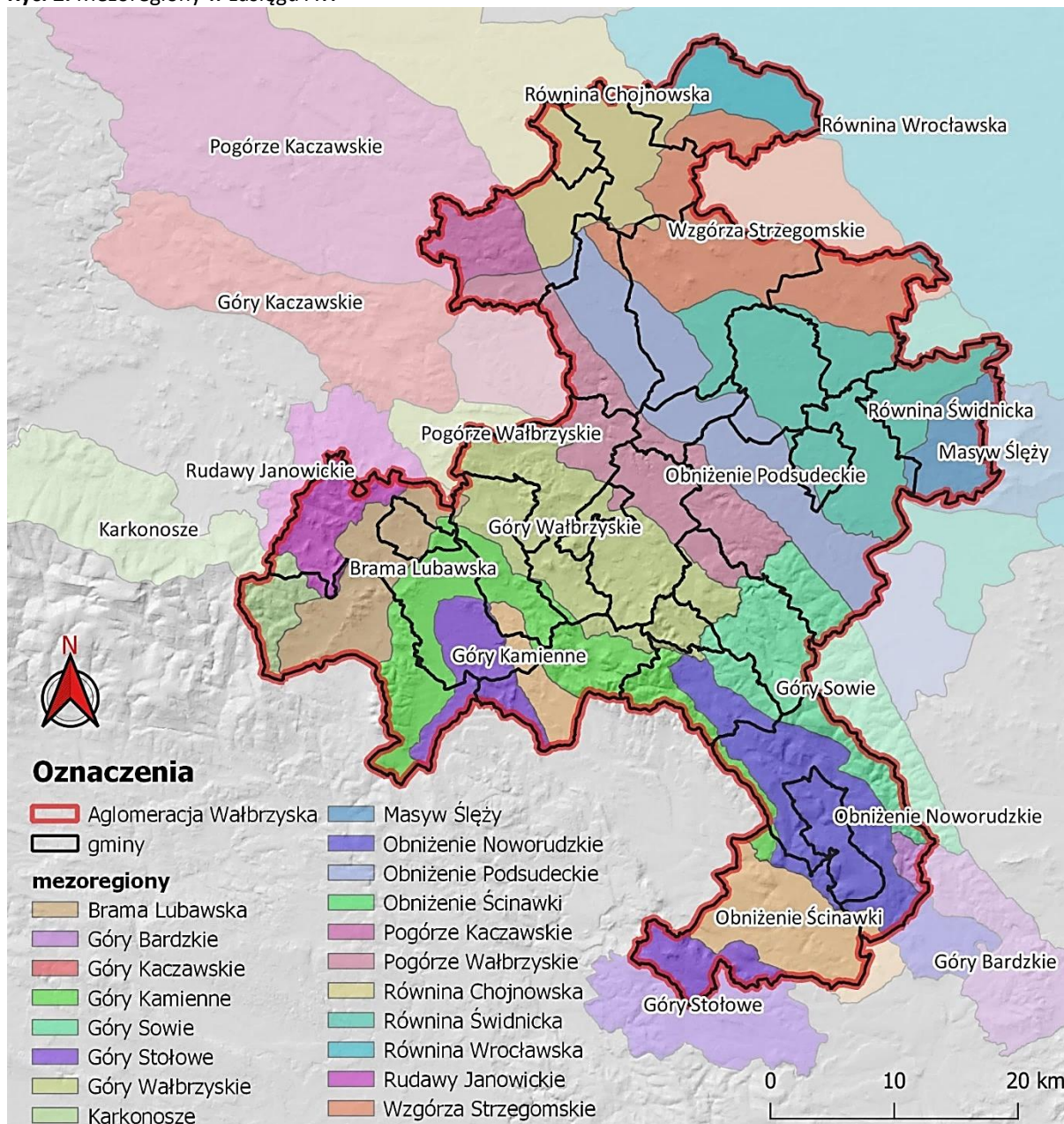
Ryc. 1. Podział administracyjny AW

Analizowany teren charakteryzuje się dużą różnorodnością krajobrazową, budową geologiczną oraz warunkami geograficznymi i przyrodniczymi. Ukształtowanie terenu jest istotnym uwarunkowaniem dla rozwoju gospodarczego i społecznego AW. Górski obszar rozciąga się w południowej części AW, od zachodu od Karkonoszy i Rudaw Janowickich do wschodniej części do Gór Bardzkich i Obniżeń Noworudzkich i Ścinawki. Z północy obszar rozpoczyna się od skrajni Równiny Wrocławskiej i Chojnowskiej do Gór Kamiennych i Stołowych na południu.

Pod względem rejonizacji fizycznogeograficznej, AW położona jest głównie w podprovincji „Sudety z Przedgórzem Sudeckim”, ale jej północne części obejmują również Niziny Sasko-Łużyckie oraz Niziny Środkowopolskie. AW obejmuje 17 mezoregionów odzwierciedlających zróżnicowanie krajobrazu (zob. ryc. 2).

Ryc. 2. Mezoregiony w zasięgu AW

Aspekty krajobrazowe zostaną uszczegółowione w „Audycie Krajobrazowym”, który powinien być przyjęty do dnia 31 grudnia 2024 r. uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego. Audyt określi rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony dla krajobrazów priorytetowych oraz dla wybranych form ochrony przyrody i krajobrazu. W audycie wskazane będą m.in. zagrożenia dla możliwości zachowania obszarów i obiektów o cennych walorach krajobrazowych a także rekomendacje i wnioski mające służyć ich ochronie.

V.2. Charakterystyka społeczno - gospodarcza

Liczba mieszkańców obszaru AW wynosi 435,9 tys. osób (stan na 31.12.2020 r.), co stanowi 15,1% ludności województwa. Wielkość ta wyraźnie maleje w ostatnich latach - głównie wskutek niżu demograficznego. W 2020 r. udział ludności miejskiej w obszarze badań wyniósł 74,1%, co jest wartością znacznie wyższą niż poziom urbanizacji w województwie dolnośląskim (68,2%), a zwłaszcza średnio w kraju (59,9%).

W obszarze AW znajduje się 16 ośrodków miejskich: Wałbrzych (112702 mieszkańców), Świdnica (55413), Nowa Ruda (25956), Jawor (23618), Świebodzice (22866), Kamienna Góra (20386), Strzegom (17291), Boguszów-Gorce (16590), Żarów (6983), Głuszyca (6882), Lubawka (6497), Szczawno-Zdrój (6270), Jaworzyna Śląska (5294), Jedlina-Zdrój (4968), Mioszów (4479), Radków (2538).

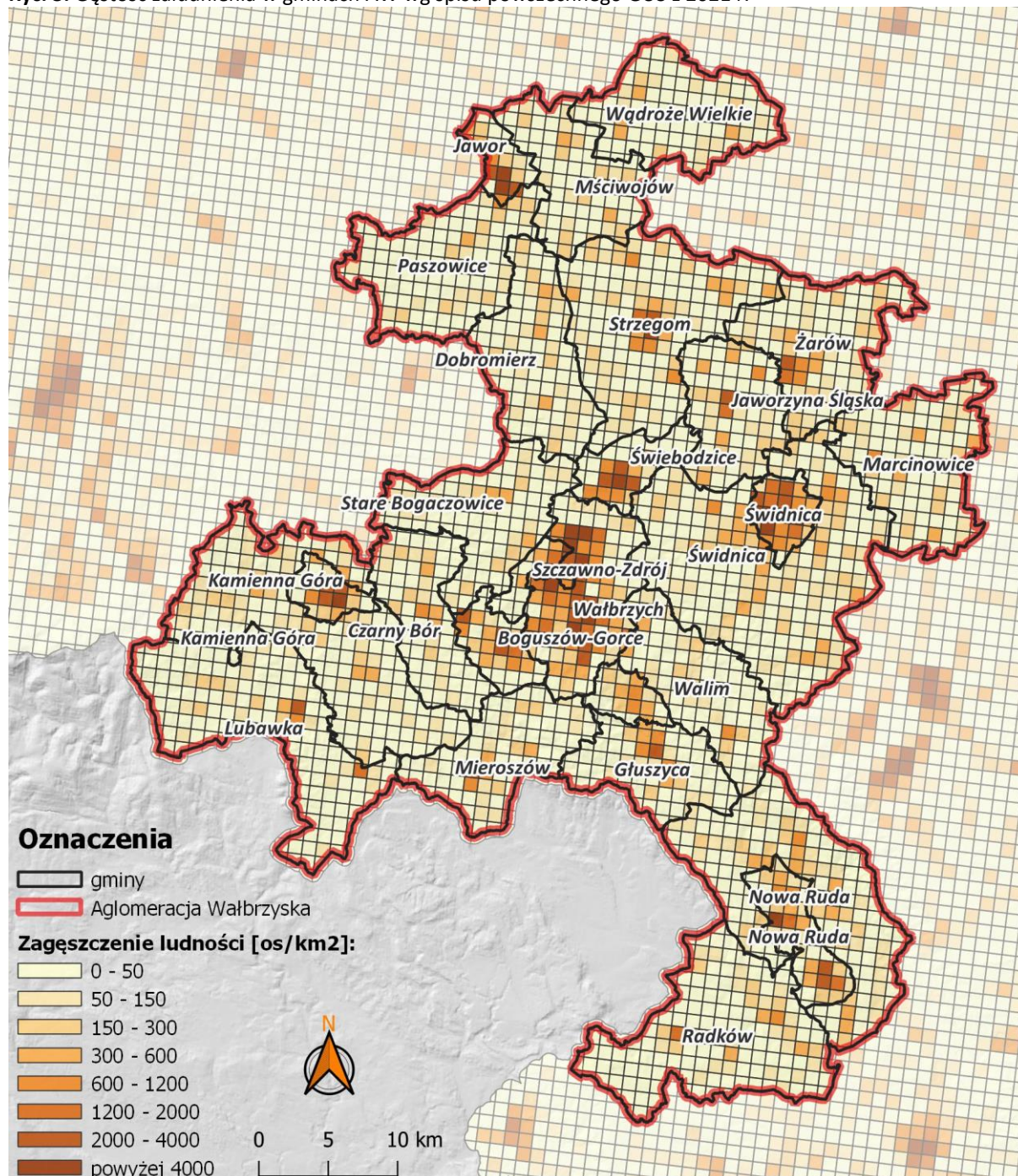
Głównym ośrodkiem osadniczym Aglomeracji jest Wałbrzych – jedyne miasto przekraczające liczbę 100 tys. mieszkańców. W ujęciu gminnym, gęstość zaludnienia w AW jest silnie zróżnicowana przestrzennie. Zdecydowanie wyższą gęstością zaludnienia charakteryzowały się gminy miejskie, przy czym najwyższą miasta: Świdnica (2556 osób na km²), Wałbrzych (1294), Jawor (1182) i Kamienna Góra (1033). Najniższa gęstość zaludnienia występowała z kolei w typowo rolniczych gminach powiatu jaworskiego (Paszowice – 40 osób na km², Wądroże Wielkie – 44 i Mściwojów – 56) oraz gminach podmiejskich (Stare Bogaczowice – 48 osób na km² i Kamienna Góra – 57). Na rycinie nr 3 przedstawiono rozmieszczenie gęstości zaludnienia w podziale na siatkę kwadratów o boku 1 km, w których zawarto informację o liczbie ludności (według spisu powszechnego wykonanego w 2021 r. przez Główny Urząd Statystyczny).

W podziale na typologię ośrodków osadniczych określoną w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, dla których hierarchicznie przypisano rangi związane z potencjałem i funkcją ośrodka w strukturze osadniczej województwa, w obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej należy wyróżnić:

1. Ośrodek regionalny (1) – Wałbrzych (m.) – jako jedno z czterech ośrodków o tej randze w województwie, ośrodek skupiający najwięcej procesów rozwojowych aglomeracji, stanowiący rdzeń miejskiego obszaru funkcjonalnego, względem, którego kształtowane są główne powiązania ponadlokalne,
2. Ośrodek subregionalny (1) – Świdnica (m.) – skupiający szereg usług istotnych dla obsługi sąsiadujących ośrodków lokalnych, pełniący istotną rolę w powiązaniach ponadlokalnych,
3. Ośrodki lokalne II stopnia (2) – Jawor (m.), Kamienna Góra (m.) – ośrodki lokalne pełniące istotną rolę w dostępie do usług dla sąsiadujących miejscowości,
4. Ośrodki lokalne III stopnia (21) – Boguszów-Gorce, Czarny Bór, Dobromierz, Głuszyca, Jedlina-Zdrój, Jaworzyna Śląska, Lubawka, Marcinowice, Mioszów, Mściwojów, Nowa Ruda, Paszowice, Radków, Stare Bogaczowice, Strzegom, Szczawno-Zdrój, Świebodzice, Walim, Wądroże Wielkie, Żarów – ośrodki lokalne zapewniające dostęp do usług podstawowych w gminach,

5. Uzdrowiska (2) – Jedlina-Zdrój, Szczawno-Zdrój – ośrodki posiadające funkcje gospodarcze wynikające z posiadanego statusu uzdrowiska, wykorzystujące dla usług lecznictwa zasoby wód leczniczych.

Ryc. 3. Gęstość zaludnienia w gminach AW wg spisu powszechnego GUS z 2021 r.

Na dzisiejsze funkcjonowanie AW w istotny sposób wpływa jego historia gospodarcza, związana z wydobyciem węgla kamiennego. Dolnośląskie Zagłębie Węglowe (DZW) znajduje się w Sudetach Środkowych, w południowej części województwa dolnośląskiego na granicy z Czechami. Polska część tego zagłębia obejmuje obszar 11 gmin, 5 gmin powiatu wałbrzyskiego (Wałbrzych, Boguszów-Gorce, Czarny Bór, Jedlina-Zdrój i Głuszycza), 3 gminy

powiatu kamiennogórskiego (Lubawka, miasto Kamienna Góra i gmina Kamienna Góra) oraz 3 gminy powiatu kłodzkiego (miasto Nowa Ruda, gmina Nowa Ruda i Radków). Proces likwidacji DZW rozpoczął się w końcu 1990 r. Stosunkowo szybka likwidacja przemysłu węglowego na tym obszarze w latach 90. XX w. spowodowała trwałe, utrzymujące się do dziś spadki liczby pracujących o ponad 20 tys., który w połączeniu z negatywnymi skutkami społecznymi (wysokie bezrobocie, migracje młodych i starzenie się społeczeństwa) spowodował spadek liczby ludności na terytorium DZW o ponad 50 tys. osób. Likwidacja DZW w połączeniu z upadłością wielu innych państwowych przedsiębiorstw przemysłowych (szczególnie w przemyśle lekkim i elektro-maszynowym, który rozwijał się na przestrzeni ostatnich 200 lat) spowodowała w tym podregionie utratę 65 tys. miejsc pracy, co skutkowało tym, że w pierwszych latach XIX w. obszar ten charakteryzował się wyjątkowo wysokim bezrobociem i gwałtownym spadkiem liczby ludności. Dopiero w 2017 r. stopa zatrudnienia osiągnęła poziom z lat 90. XX w., ale niestety przede wszystkim z powodu depopulacji. Co więcej, największe miasta AW (Wałbrzych, Kamienna Góra, Nowa Ruda, Świebodzice i Świdnica) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 zalicza do grona średnich miast najbardziej tracących swoje funkcje społeczno-gospodarcze w Polsce.

Obecnie obszar AW jest zróżnicowany w zakresie potencjału gospodarczego. Najwyższą liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wyróżniały się miasta: Szczawno-Zdrój (198), Świdnica (153), Jawor (128), Wałbrzych i Kamienna Góra (126), natomiast najniższym gminy wiejskie: Nowa Ruda (79), Dobromierz (84) i Czarny Bór (90). W strukturze podmiotów gospodarczych na terenie AW w 2020 r. największy udział stanowiły usługi otoczenia biznesu (32,6%), przemysł i budownictwo (20,6%) i handel (20,4). Na tle obszarów referencyjnych (Aglomeracja Jeleniogórska, średnia wojewódzka i krajowa) obszar badań cechował się wyraźnie wyższym udziałem podmiotów z zakresu usług otoczenia biznesu oraz relatywnie niskim udziałem podmiotów handlowych.

V.3. Główne źródła antropopresji

Wśród głównych źródeł antropopresji na środowisko w rejonie objętym analizą należy wymienić przede wszystkim:

- 1) postępujący wzrost zabudowy i przekształcenia terenu - co powoduje fragmentację krajobrazu, ubytek obszarów o cennych walorach przyrodniczych i pogorszenie warunków w zakresie usług ekosystemowych, np. zwiększenie stopnia zasklepienia terenu pogarsza warunki retencyjne (zwłaszcza na terenach miejskich i podmiejskich) oraz mikroklimatyczne, a także większą emisję zanieczyszczeń związanych z ogrzewaniem i ruchem pojazdów mechanicznych;
- 2) zabudowę komunikacyjną (drogi, linie kolejowe) i przemysłową, która stanowi źródło emisji hałasu, zanieczyszczeń i energii do środowiska, a także wpływa na zmianę krajobrazu oraz kształtuje reżim hydrologiczny i hydrogeologiczny;

- 3) niski stopień skanalizowania terenów mieszkalnych nienależących do większych ośrodków miejskich oraz problemy w zapewnieniu odpowiedniego systemu oczyszczania ścieków w miejscowościach turystycznych;
- 4) niską emisję - tj. emisję pyłów i szkodliwych gazów na niskiej wysokości, pochodzących z ruchu pojazdów oraz indywidualnych źródeł energii cieplnej;
- 5) oddziaływania związane z rolnictwem - m.in. nawożenie, używanie środków ochrony roślin, niedobór elementów krajobrazowych mających znaczenie dla ochrony bioróżnorodności (np. zadrzewienia śródpolne), emisja zanieczyszczeń pyłowych do powietrza w związku z pracami polowymi.

Niezależnie od powyższego, na stan środowiska wpływ mają także zmiany i presje o charakterze regionalnym i globalnym, takie jak np. zmiana klimatu, przemieszczanie zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości, depozycja zanieczyszczeń z atmosfery, pojawianie się gatunków inwazyjnych oraz gatunków obcych rodzimej florze i faunie.

V.4. Wody powierzchniowe

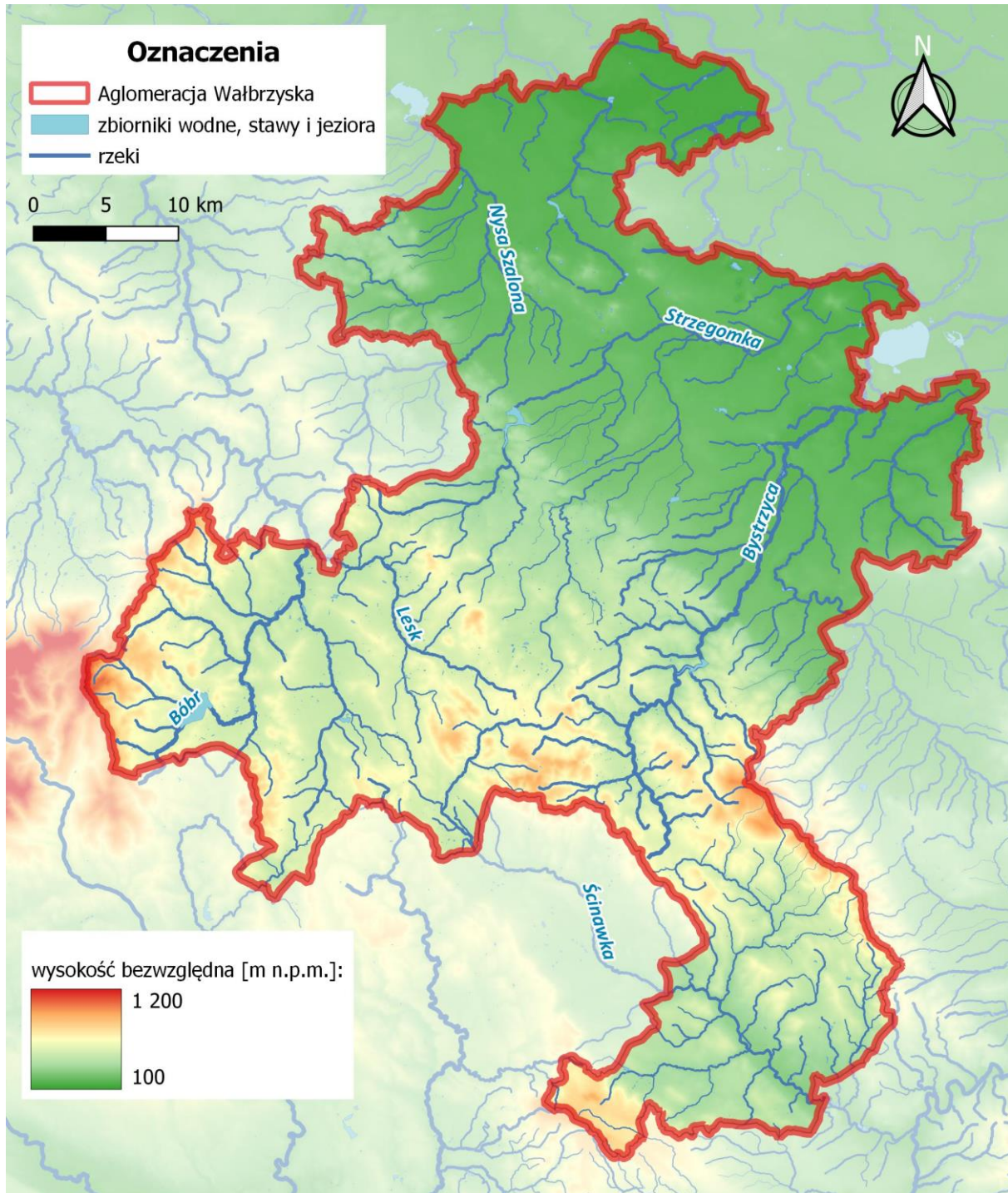
Analizowany obszar położony jest w dorzeczu Odry oraz częściowo (fragment gmin Lubawka, Mioszów i Radków) w dorzeczu Łąby. Obszar cechuje rozwinięta i w miarę równomiernie rozmieszczona sieć hydrograficzna. Główne rzeki przepływające przez obszar AW to Bystrzyca, Bóbr, Ścinawka, Strzegomka, Nysa Szalona, Wierzbak, Lesk i Pełcznica. Ważną funkcję pełnią duże sztuczne zbiorniki wodne: Zbiornik Lubachów, Zb. Bukówka, Zb. Dobromierz oraz mniejsze zbiorniki, np. Zb. Winna Góra, Zb. Witoszówka czy Zalew Komorowski.

Zróźnicowanie geomorfologiczne powierzchni ziemi wraz z siecią hydrograficzną przedstawiono na ryc. nr 4.

Według ustaleń obowiązujących planów gospodarowania wodami (dalej: PGW) na obszarze dorzecza Odry i Łąby, obszar AW położony jest w zlewni 34 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych oraz 2 JCWP zbiornikowych; JCWP znajdujące się na terenie AW przedstawiono w tabeli nr 2. Celem środowiskowym dla każdej z JCWP jest: nie pogorszenie stanu JCWP oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (dobry stan/potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny), za wyjątkiem przypadków złagodzenia wartości celu środowiskowego dla poszczególnych wskaźników zanieczyszczeń.

W większości przypadków stan wód jest zły, a główną przyczyną takiej sytuacji jest zanieczyszczenie rzek oraz spływy powierzchniowe z terenów rolniczych, zurbanizowanych i przemysłowych. Duże znaczenie ma również depozycja zanieczyszczeń z atmosfery, przekształcenia hydromorfologiczne oraz zaburzenia reżimu hydrologicznego. Ogólne ustalenia w tym zakresie są przedstawione w obowiązującym PGW.

Ryc. 4. Ukształtowanie terenu i sieć hydrograficzna terenu

Tab. 2. JCWP znajdujące się na terenie AW

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP
<i>JCWP rzeczne</i>		
1.	Ostrożnica	RW50000392225
2.	Dopływ z łącznej	RW50000394129
3.	Żydawka	RW5000039421
4.	Bystrzyca Dusznicka od Kamienego Potoku do ujścia	RW60000312189
5.	Ścinawka od źródła do granicy państwa	RW600003122197

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP
6.	Włodzica	RW600003122499
7.	Ścinawka od Bożanowskiego Potoku do ujścia	RW60000312299
8.	Młynówka	RW60000313419529
9.	Bystrzyca do zb. Lubachów	RW6000031341959
10.	Bystrzyca od zb. Lubachów do zb. Mietków	RW60000313455
11.	Czarna Woda od źródła do Sulistrowickiego Potoku	RW600003134659
12.	Strzegomka do zb. Dobromierz	RW6000031348339
13.	Strzegomka od zb. Dobromierz do Pełcznicy	RW600003134859
14.	Pełcznica	RW6000031348699
15.	Nysa Szalona do zb. Słup	RW6000031384919
16.	Złotna	RW6000031611529
17.	Bóbr od granicy państwa do zb. Bukówka	RW600003161159
18.	Zadrna	RW60000316149
19.	Bóbr od zb. Bukówka do Kamiennej	RW60000316199
20.	Kłomnica	RW600006134469
21.	Piława	RW600006134499
22.	Nysa Mała	RW600006138469
23.	Jawornik	RW600006138474
24.	Witoszówka	RW600009134369
25.	Bojanicka Woda	RW6000091344949
26.	Dopływ z Miłochowa	RW600009134496
27.	Jabłoniec	RW600009134529
28.	Dopływ z Klecina	RW600009134534
29.	Dryżyna	RW600009134536
30.	Czarnucha	RW600009134849
31.	Cienia	RW600009134872
32.	Wierzbiak do Kojczkówki	RW600009138871
33.	Cicha Woda	RW600010137899
34.	Strzegomka od Pełcznicy do Bystrzycy	RW600011134899
<i>JCWP zbiornikowe</i>		
1.	Zb. Bukówka	RW600023161159
2.	Zb. Dobromierz	RW6000211348339

V.5. Wody podziemne

Arkusze Mapy Hydrogeologicznej Polski (opracowane przez Państwowy Instytut Geologiczny) wskazują, że na terenie AW występują główne użytkowe poziomy wodonośne (GUPW), które w znacznej części obszaru cechują się wysokim stopniem zagrożenia. Stopień zagrożenia tych struktur jest zależny przede wszystkim od takich cech, jak: podatność na zanieczyszczenie, izolacja od powierzchni terenu, głębokość występowania wód podziemnych i rodzaj ośrodka wodonośnego. Niemniej pod uwagę brane są również czynniki zewnętrzne, takie jak np. istnienie ognisk zanieczyszczeń na powierzchni ziemi. W oparciu o dane pozyskane z Mapy Hydrogeologicznej Polski, kierując się informacjami zawartymi w pracy pn. „Charakterystyka wód podziemnych zgodnie z zapisami załącznika II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej” (Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, 2013), na ryc. nr 5 przedstawiono dane o stopniu zagrożenia GUPW.

Analizowany teren jest zlokalizowany w granicach 9 jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) oznaczonych numerami: 94, 95, 107, 108, 122, 123, 124, 125, 137. Według danych Państwowego Monitoringu Środowiska stan ilościowy i chemiczny tych JCWPd jest dobry - za wyjątkiem JCWPd nr 124 (rejon gminy Mieroszów i południowej części Wałbrzycha), której stan ilościowy jest słaby. Celem środowiskowym dla ww. JCWPd jest osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych oraz niepogarszanie obecnego stanu.

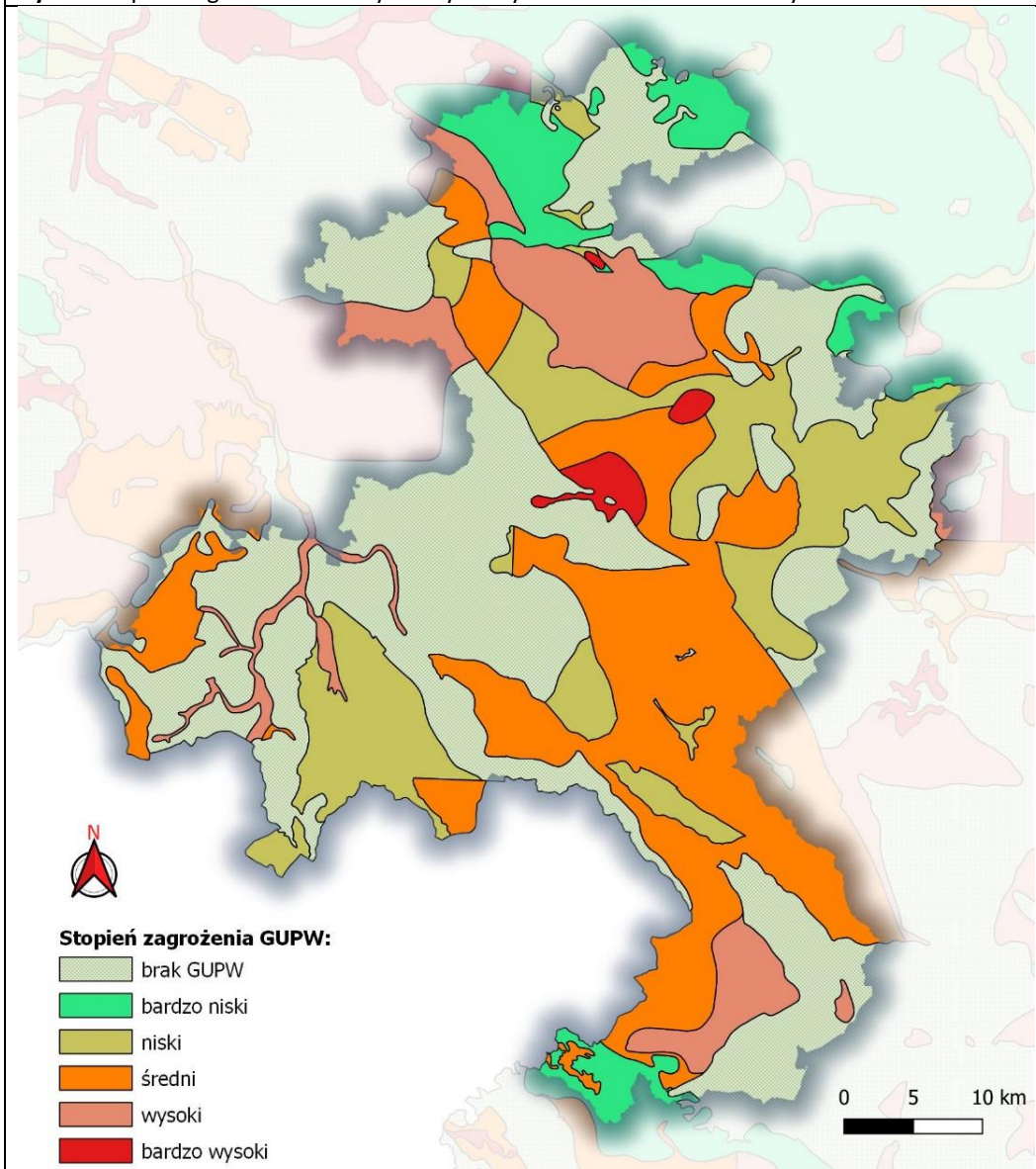
W granicach AW występują 3 Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP):

- nr 343 - Dolina rzeki Bóbr (Marciszów),
- nr 342 - Niecka wewnątrzsudecka Krzeszów,
- nr 341 - Niecka wewnątrzsudecka Kudowa Zdrój - Bystrzyca Kłodzka.

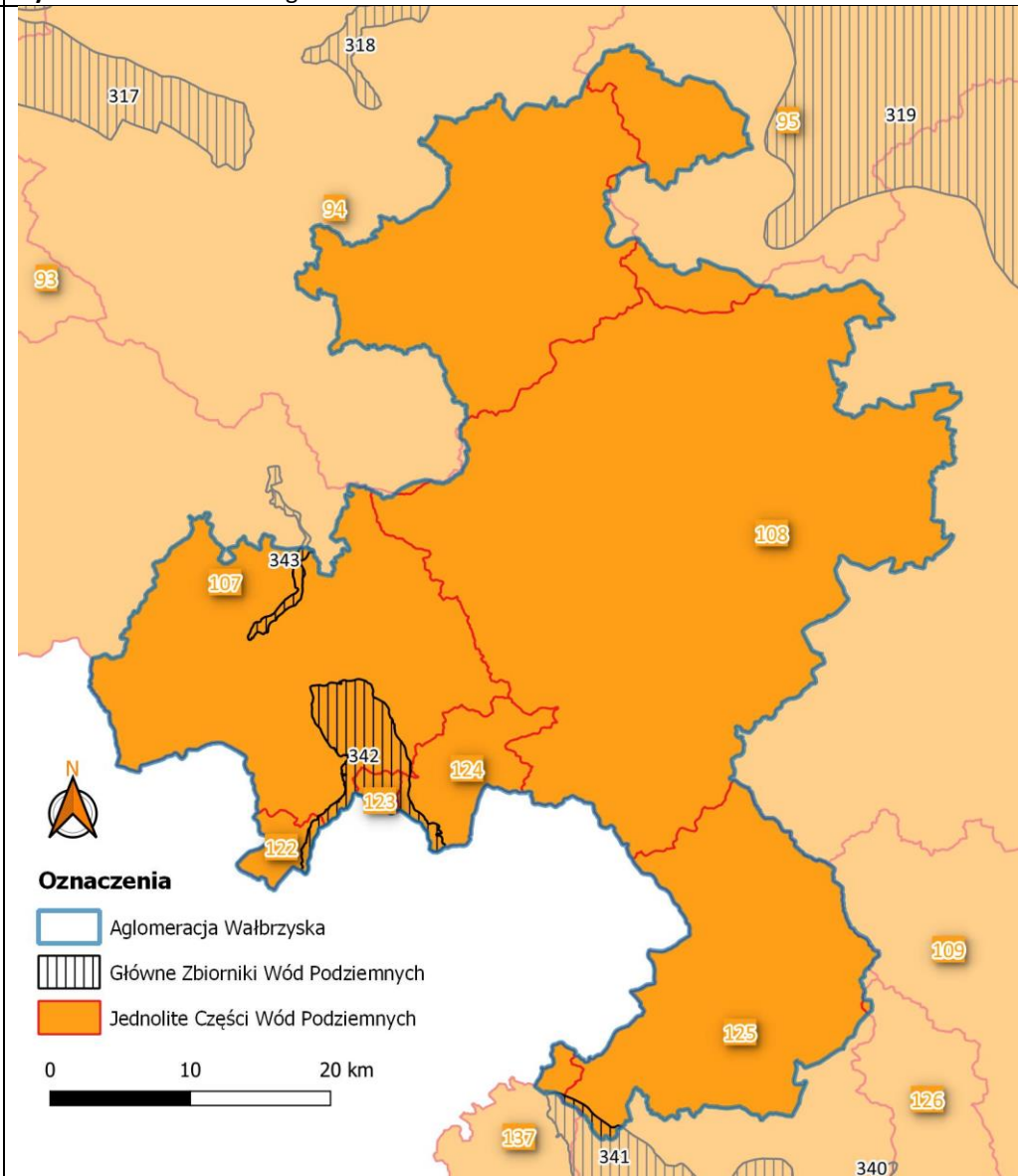
Dla ww. GZWP nie ustanowiono jak dotąd obszarów ochronnych.

Położenie AW względem JCWPd i GZWP przedstawiono na ryc. 6.

Ryc. 5. Stopień zagrożenia Głównych Użytkowych Poziomów Wodonośnych w AW

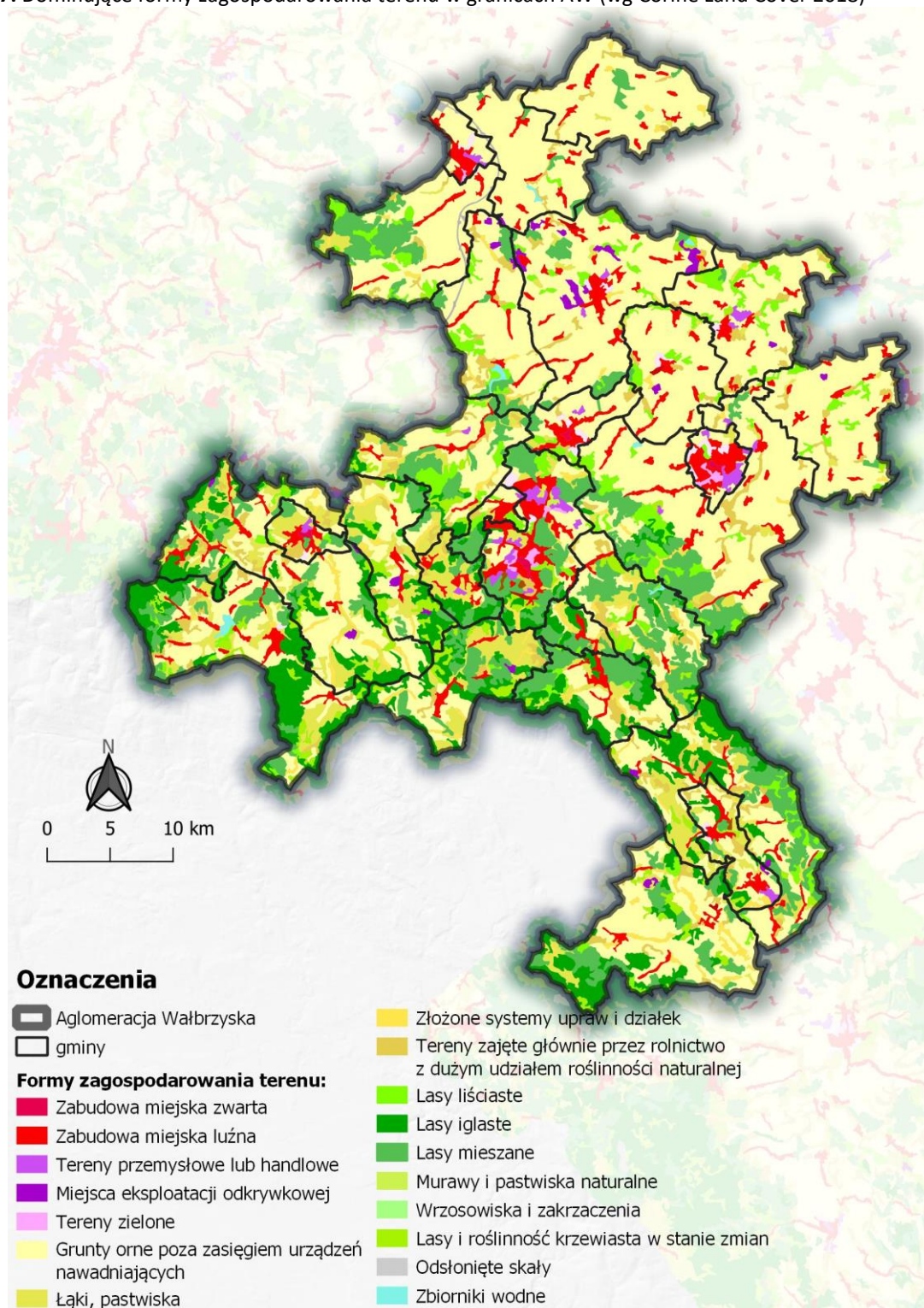
Ryc. 6. GZWP i JCWPd w granicach AW

V.6. Powierzchnia ziemi i uwarunkowania geologiczne

Na terenie AW występuje znaczne zróżnicowanie sposobu zagospodarowania powierzchni ziemi. W środkowej, południowej i południowo-zachodniej części obszaru AW widoczna jest duża lesistość, w części północnej i południowej - duży udział terenów rolniczych. Zgeneralizowane zobrazowanie formy użytkowania gruntów przedstawiono na rycinie 7.

Ryc. 7. Dominujące formy zagospodarowania terenu w granicach AW (wg Corine Land Cover 2018)

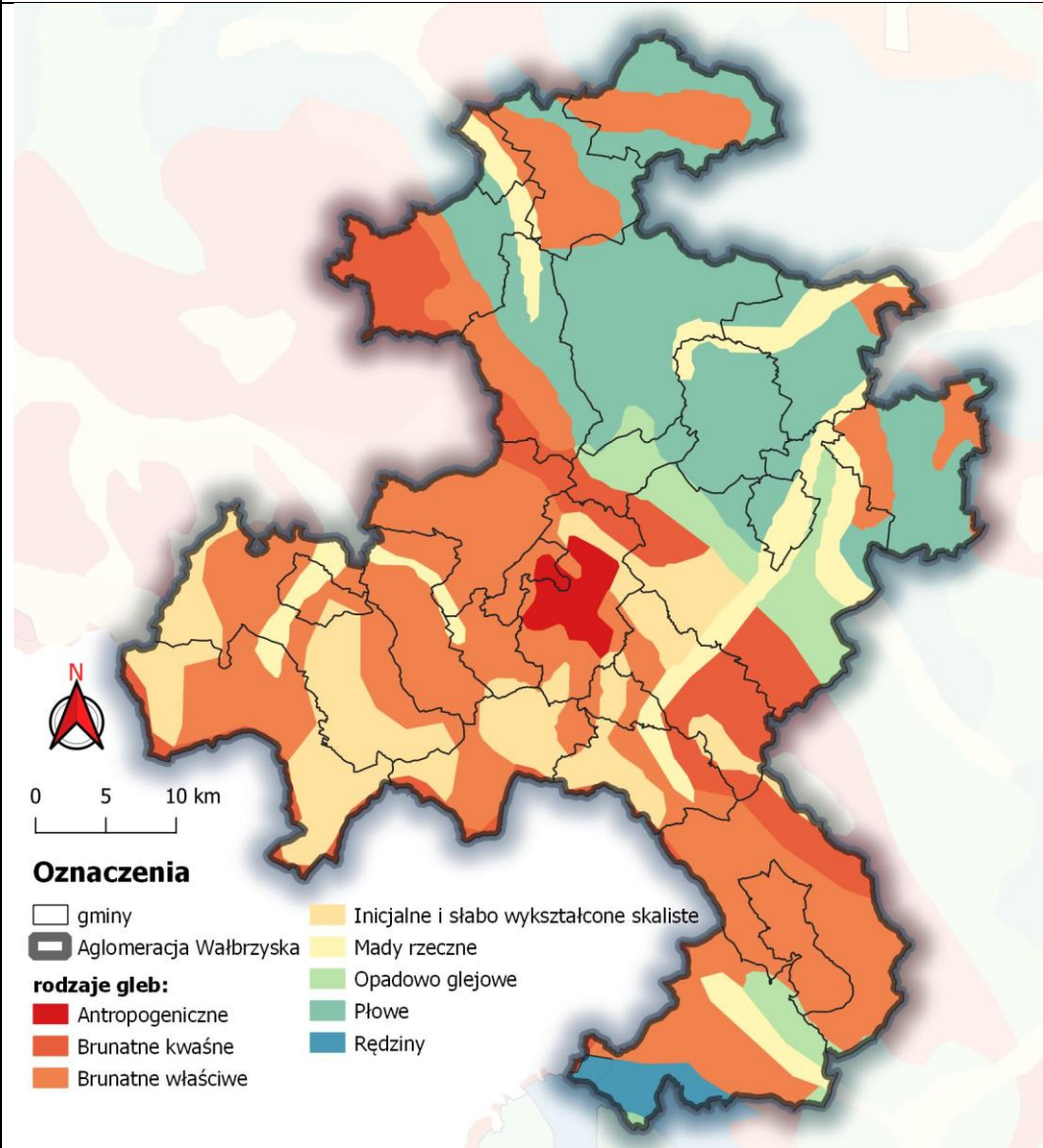

Największy stopień przekształcenia powierzchni ziemi występuje na obszarach zabudowanych. Zabudowa spowodowała, że istotnym zmianom uległy tu: spływ powierzchniowy wód opadowych oraz ich transpiracja do atmosfery i infiltracja w glebie. Udział powierzchni uszczelnionej i powierzchni zielonych w zagospodarowaniu terenu gmin AW mają znaczenie dla wrażliwości miast na zmiany klimatu. Tereny biologicznie czynne obniżają temperaturę powierzchni i temperaturę powietrza, poprawiają wilgotność powietrza oraz znacznie zwiększają retencję krajobrazową wody, zapobiegając podtopieniom i poprawiając mikroklimat. Tereny mieszkalne o najmniejszym udziale zieleni to osiedla mieszkaniowe wielorodzinne w obszarach o gęstej zabudowie (głównie centra miast) oraz tereny z funkcją transportową i usługowo-przemysłową. Najniższy udział zieleni charakteryzuje tereny przemysłowe i składowe. Na terenach miejskich wartość przyrodniczą posiadają wszystkie tereny zielone, takie jak lasy, parki, ogrody działkowe, zieleńce, zadrzewienia, a także ciek i zbiorniki wodne wraz z ich przybrzeżną strefą biologiczną. Wartość botaniczną posiadają także pasy i kępy zadrzewień oraz zakrzaczeń przydrożnych, śródpolnych i nadrzecznych (na szczególną uwagę zasługują zwłaszcza te usytuowane nad brzegiem cieków wodnych). Cenne pod kątem przyrodniczym są również obiekty zieleni kulturowej: zieleń parkowa, parki przypałacowe, aleje drzew i cmentarze. Z uwagi na funkcje ekosystemowe przyrody (funkcja retencyjna, mikroklimatyczna, krajobrazowa, rekreacyjna), istotną kwestią jest zarówno ochrona (zachowanie) tych elementów przyrodniczych, jak i rozwój wszelkich form zieleni (w tym: zieleni ulicznej i osiedlowej, żywopłotów, zieleni cmentarnej, alei drzew, zadrzewień śródpolnych, zielonych ścian i in.).

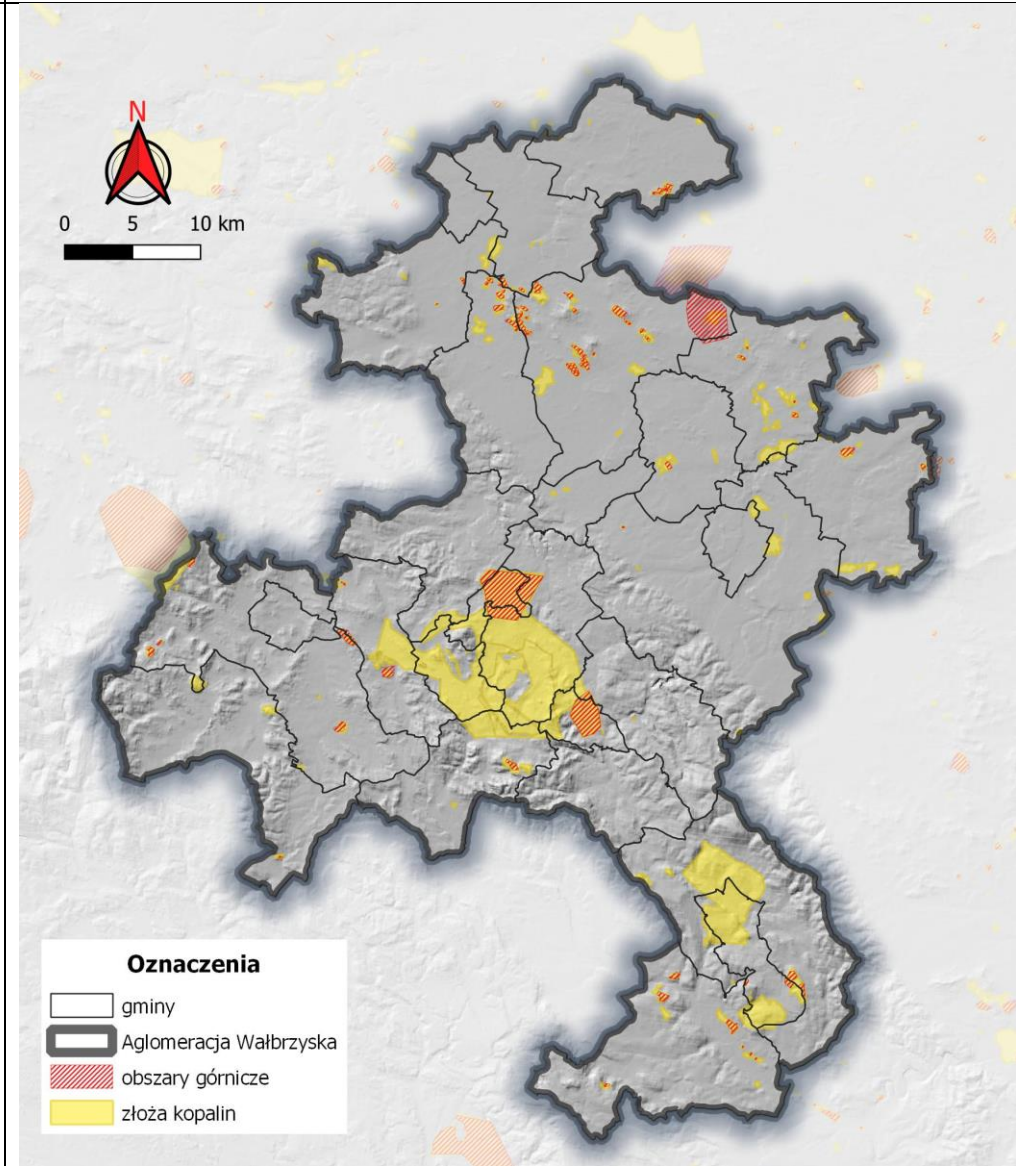
Gleby na obszarze AW są dość zróżnicowane i dają różne warunki do uprawy i hodowli. Zróżnicowanie gleb na obszarze analizowanych powiatów przedstawiono na ryc. 8 (w oparciu o dane The European Soil Data Centre oraz mapy „Gleby - klasyfikacja genetyczna”, Białousz Stanisław, Atlas Rzeczypospolitej Polskiej, 1997 r.). Na terenach zajętych przez zabudowę grunty zostały zdegradowane. Można się spodziewać, że w związku ze stopniowym zwiększaniem obszaru zabudowanego gleb zdegradowanych będzie przybywać. Tereny miast i wsi od wielu lat znajdują się pod wpływem antropopresji związanej głównie z wprowadzeniem zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej i komunikacyjnej. W zabudowanej części analizowanego obszaru gleby podlegają przekształceniom mechanicznym, hydrologicznym, geochemicznym i fizyko-chemicznym. Gleby takich terenów cechuje niska wilgotność, wyższe stężenie zanieczyszczeń oraz mniej korzystna struktura i własności fizyczne.

Obszar AW jest zróżnicowany pod kątem geologicznym. Najliczniej udokumentowane są złoża takich kopalin, jak: węgle kamienne, kamienie łamane i bloczne (np. granity), surowce kaolinowe, gliny ogniotrwałe oraz piaski i żwiry. Lokalizację złóż i towarzyszących im obszarów górniczych przedstawiono na ryc. 9.

Ryc. 8. Zróżnicowanie gleb na obszarze AW

Ryc. 9. Złoże kopalin i obszary górnicze na obszarze AW

V.7. Uwarunkowania przyrodnicze

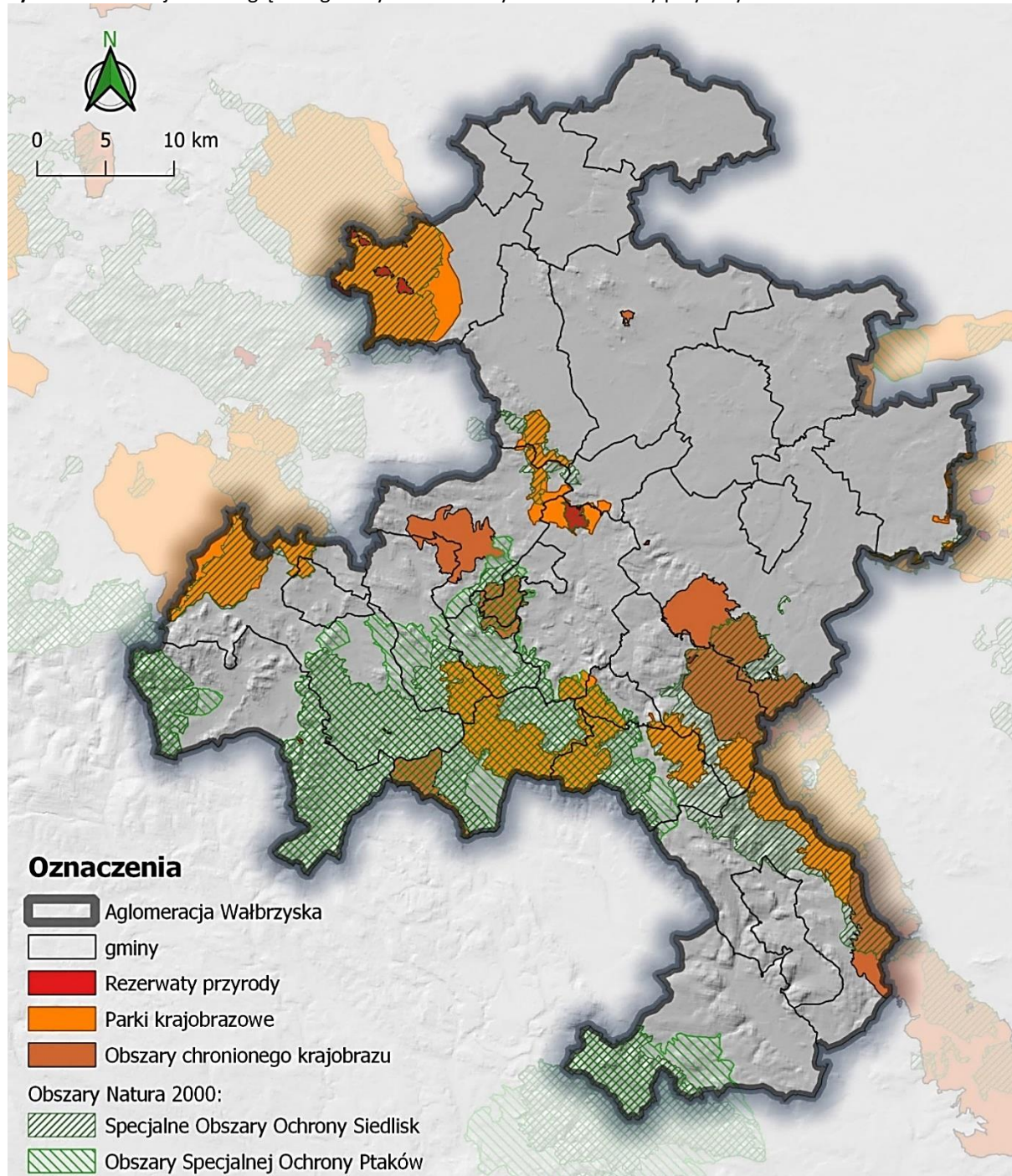
Obszar AW charakteryzują się dużą różnorodnością i bogactwem środowiskowym. Środowisko przyrodnicze na terenie AW jest zróżnicowane przestrzennie. Z uwagi na wysokie walory przyrodnicze, znaczna część AW objęta jest prawnymi formami ochrony przyrody; przestrzenne rozmieszczenie obszarów chronionych przedstawiono na ryc. 10. Do najistotniejszych prawnych form ochrony należy zaliczyć w szczególności:

- 1) 11 rezerwatów przyrody: Bukowa Kalenica w Górach Sowich (zachodnia część rezerwatu), Góra Chojna, Głazy Krasnoludków, Kruczy Kamień, Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha, Jeziorko Daisy, Nad Groblą, Wąwóz Siedmicki, Mszana i Obłoga, Wąwóz Myśluborski koło Jawora, Wąwóz Lipa,
- 2) 6 parków krajobrazowych (PK): PK Sudetów Wałbrzyskich, Książański PK, PK Gór Sowich, Rudawski PK, PK Chełmy, Ślęzański PK,
- 3) 5 obszarów chronionego krajobrazu (OChK): OChK Góry Bardzkie i Sowie, OChK Zawory, OChK Kopuły Chełmca, OChK Masyw Trójgarbu, OChK Góra Krzyżowa;
- 4) 18 obszarów wchodzących w skład europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000:
 - a) obszary specjalnej ochrony ptaków: Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010, Karkonosze PLB020007, Góry Stołowe PLB020006, Zbiornik Mietkowski PLB020004 (niewielki fragment obszaru);
 - b) specjalne obszary ochrony siedlisk: Góry Kamienne PLH020038, Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071, Karkonosze PLH020006, Rudawy Janowickie PLH020011, Góry i Pogórze Kaczawskie PLH020037, Dobromierz PLH020034, Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020, Masyw Chełmca PLH020057, Modraszki koło Opoczki PLH020094, Wzgórza Kiełczyńskie PLH020021, Masyw Ślęży PLH020040, Góry Stołowe PLH020004, Góry Bardzkie PLH020062, Kamionki PLH020005.

Zasady ochrony ww. obszarów i pomników przyrody są zapisane w kilkudziesięciu aktach prawnych. Nadrzędnym aktem prawnym jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, ale w trybie przepisów tej ustawy opracowywane są: plany ochrony, plany zadań ochronnych, zadania ochronne oraz uchwały i rozporządzenia powołujące obszary lub wprowadzające zasady zarządzania ochroną przyrody na tych obszarach. Rozbudowany katalog zakazów i zasad ochrony dopuszcza w wielu przypadkach możliwość zastosowania zwolnień i wyjątków¹⁵. Zgodność działań i przedsięwzięć z ww. zakazami i zasadami powinna być przedmiotem analiz na etapie postępowań administracyjnych i rozpatrywania zgłoszeń (budowlanych i wodnoprawnych oraz zgłoszeń instalacji), co wynika wprost z przepisów o ochronie środowiska, gospodarce wodnej i z przepisów budowlanych.

¹⁵ w tym - dla inwestycji celu publicznego

Ryc. 10. Lokalizacja AW względem głównych obszarowych form ochrony przyrody

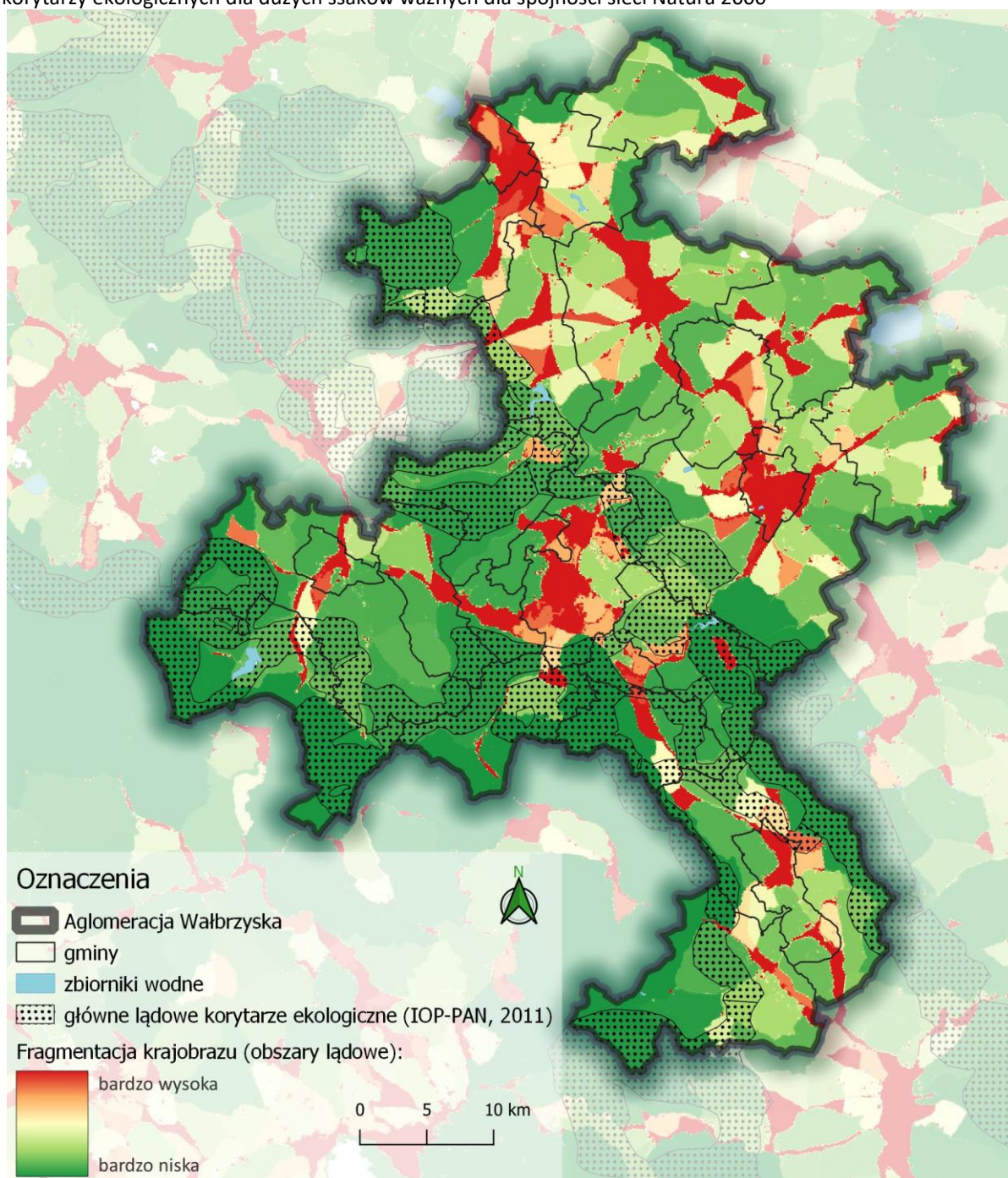
W granicach AW ustalono przebieg korytarzy ekologicznych dla dużych ssaków lądowych będących przedmiotem ochrony w obszarach Natura 2000¹⁶. W tym kontekście trzeba zwrócić uwagę, że krajobraz przyrodniczy AW charakteryzuje się zróżnicowanym stopniem defragmentacji krajobrazu. Zjawisko to zobrazowano na ryc. 11 w oparciu o dane Europejskiej Agencji Środowiska z 2018 r.¹⁷ przedstawiające stopień, w jakim ruch między różnymi

¹⁶ „Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce” (Polska Akademia Nauk - Instytut Ochrony Przyrody, 2011)

¹⁷ <https://sdi.eea.europa.eu/catalogue/srv/eng/catalog.search#/metadata/67110f21-39cb-48be-878e-d08b64a72256>

częściami krajobrazu jest przerywany przez obecność terenów zabudowanych ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury drogowej. Konsekwencją fragmentacji krajobrazu jest zwiększona izolacja płatów ekosystemów, która zrywa połączenia strukturalne oraz zmniejsza odporność i zdolność siedlisk do świadczenia różnych usług ekosystemowych. Trzeba podkreślić, że zachowanie funkcjonalności korytarzy ekologicznych powinno mieć charakter wielopoziomowy, jest to bowiem aspekt niezwykle istotny dla jakości funkcjonowania ekosystemów.

Ryc. 11. Fragmentacja krajobrazu w obszarze AW [zielone kolory oznaczają mniejszy stopień defragmentacji, ciemniejszy kolor - większą defragmentację generowaną przez infrastrukturę miejską i transportową - czyli mniejszą zdolność terenu do pełnienia funkcji korytarzy ekologicznych] oraz lokalizacja AW względem lądowych korytarzy ekologicznych dla dużych ssaków ważnych dla spójności sieci Natura 2000

Zróżnicowanie warunków abiotycznych determinuje warunki bytowania roślin i zwierząt o różnorodnych wymaganiach siedliskowych i decyduje o zróżnicowaniu gatunkowym flory i fauny. Miarą zróżnicowania warunków ekosystemowych jest m.in. ukształtowanie terenu, sposób jego zagospodarowania i zróżnicowanie pokrywy glebowej, a także m.in. zróżnicowany stopień lesistości. Najcenniejsze przyrodniczo obszary AW to obszary górskie, kompleksy leśne i łąkowe, przyrodniczo zagospodarowane doliny rzeczne oraz zbiorniki wodne. Na terenie obszarów zabudowanych największą wartość przyrodniczą posiadają wszystkie tereny zielone (takie jak lasy, parki, ogrody działkowe, zieleńce, zadrzewienia), a także cieki i zbiorniki wodne wraz z ich obudową biologiczną. Wartość florystyczną posiadają pasy i kępy zadrzewień (oraz skupisk krzewów) przydrożnych, śródpolnych i nadrzecznych (na szczególną uwagę zasługują zwłaszcza te usytuowane nad brzegiem cieków wodnych). Istotne pod kątem krajobrazowym są również obiekty zieleni kulturowej: zieleń parkowa, aleje drzew i cmentarze. Z uwagi na funkcje ekosystemowe przyrody na terenach zabudowanych (funkcja retencyjna, mikroklimatyczna, krajobrazowa, rekreacyjna), istotna jest ochrona tych elementów przyrodniczych oraz rozwój wszelkich form zieleni (w tym: zieleni ulicznej i osiedlowej, żywoplotów, zieleni cmentarnej, alei drzew, zadrzewień śródpolnych, zielonych ścian i in.).

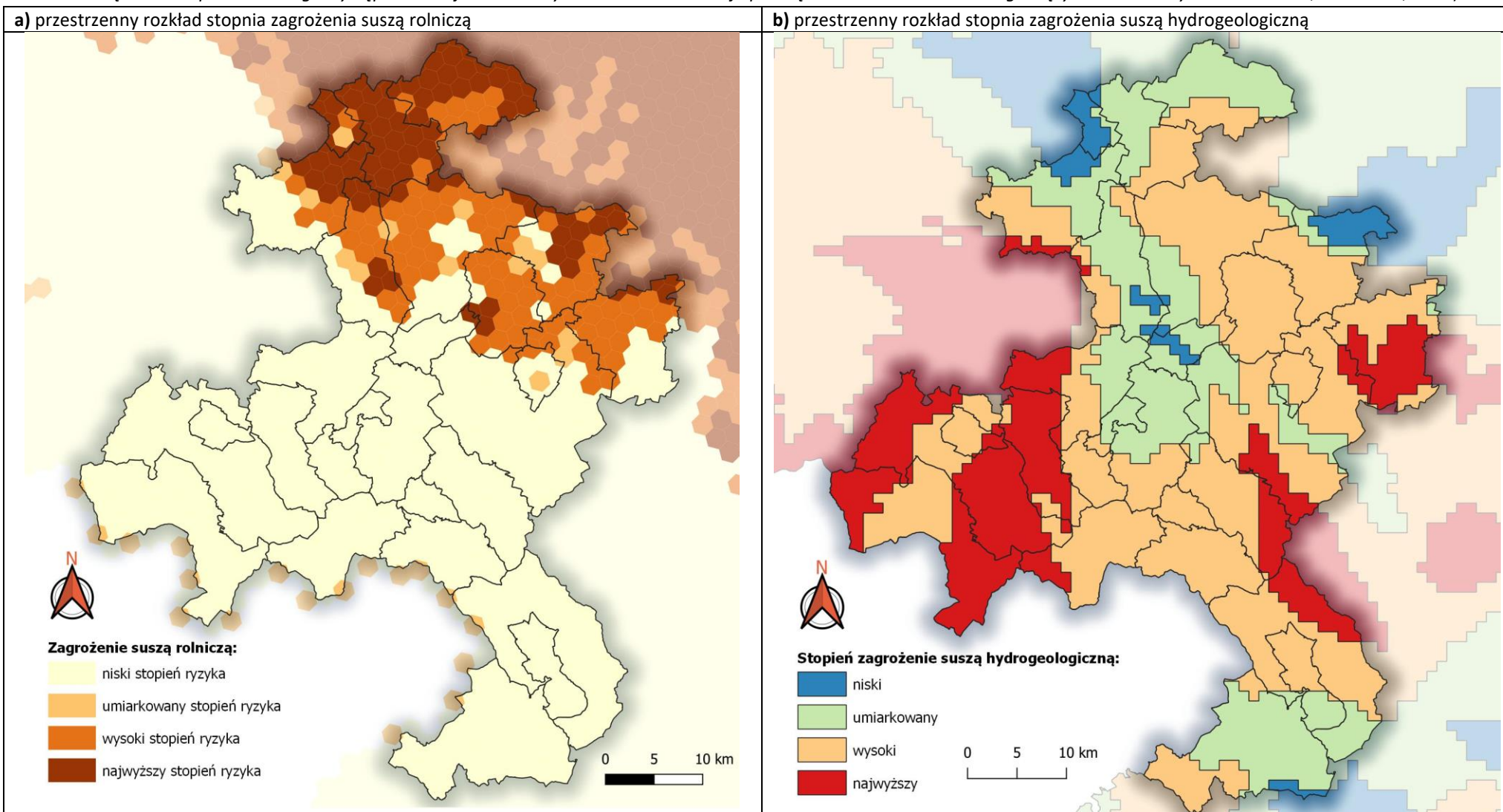
Do najistotniejszych zagrożeń przyrody na terenie AW można zaliczyć antropogeniczne przekształcenia środowiska wskutek: zwiększania obszarów zabudowy (w tym: tworzenie nowej zabudowy jednorodzinnej, komunikacyjnej i turystycznej), postępującej presji turystycznej (zmasowany ruch turystów, presja na powstawanie nowych obiektów turystyki letniej i zimowej), intensywnej eksploatacji zasobów leśnych oraz zmian klimatu.

V.8. Ryzyko wystąpienia suszy, podtopień i powodzi

W związku z obserwowanymi zmianami klimatu w Polsce wzrasta zagrożenie wystąpienia suszy atmosferycznej, będącej długotrwałym okresem bezdeszczowym. Tereny AW doświadczają coraz dłuższych okresów suszy atmosferycznej, rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej, a co za tym idzie - niedoborów wody. W ramach prac towarzyszących przygotowaniu projektu Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy przeprowadzono diagnozę występowania ww. rodzajów suszy oraz sporządzono analizę zagrożenia wszystkimi typami suszy. Wyniki ustaleń dot. suszy rolniczej¹⁸ wskazują, że w granicach AW zagrożenie suszą rolniczą jest bardzo wysokie w północnej części obszaru; susza hydrologiczna może być problemem w południowej części obszaru, a susza hydrogeologiczna - w zachodniej i wschodniej części obszaru. Przestrzenne rozmieszczenie stopnia zagrożenia suszą rolniczą i hydrogeologiczną przedstawiono na ryc. 12a-b.

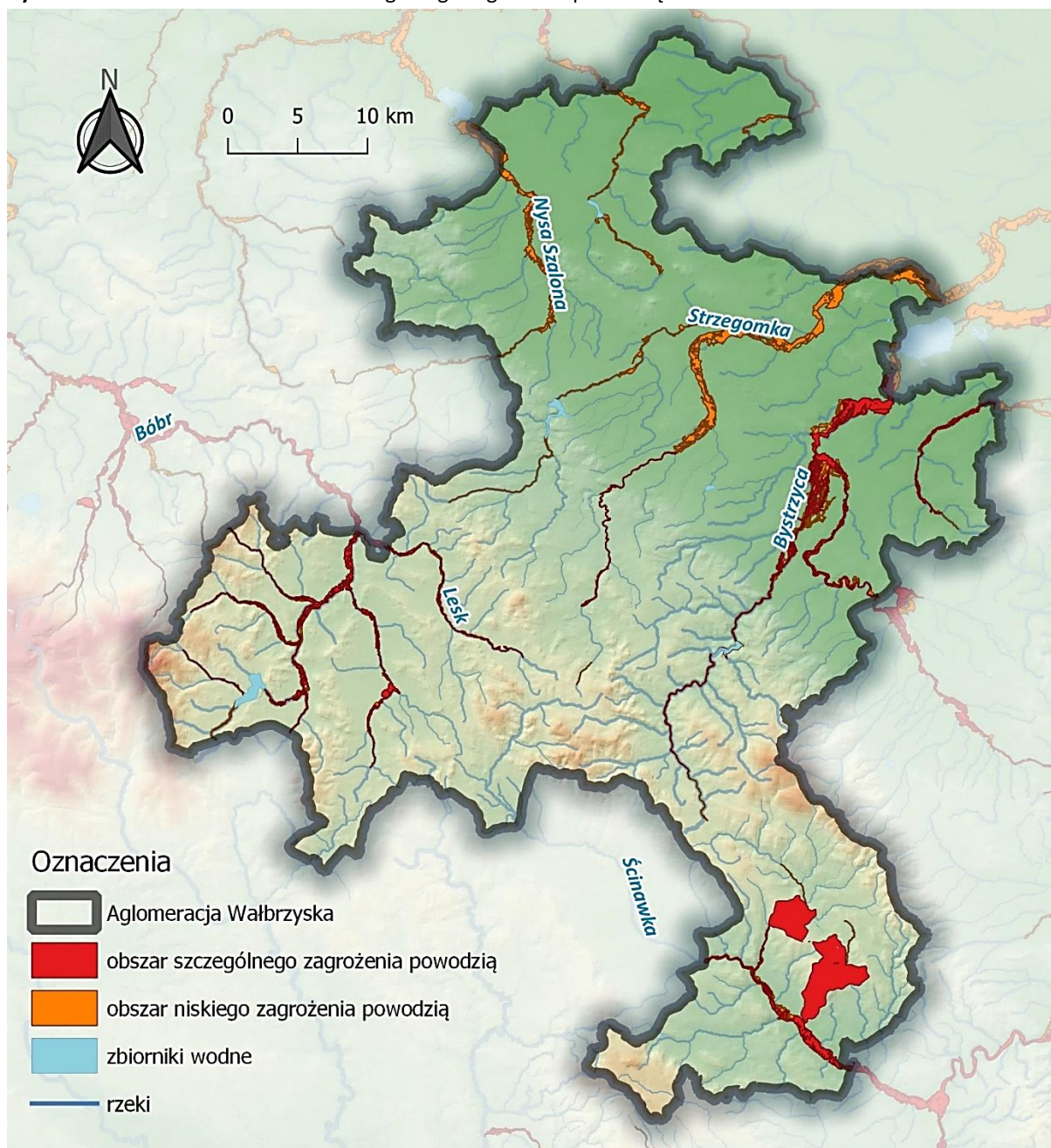
¹⁸ susza rolnicza - to wypadkowa wskaźników roślinnych charakteryzujących ich fenologię oraz niezrealizowanego (przez deficyt opadów) zapotrzebowania na wodę w fazach okresu wegetacyjnego. Warunkiem zaistnienia suszy rolniczej jest wystąpienie zmian w stanie roślinności, tj. wystąpienia objawów stresu wodnego, spadku w biomacie i ograniczeń plonowania. Jest bezpośrednią konsekwencją wydłużającej się suszy atmosferycznej.

Ryc. 12. Zróżnicowanie stopnia zagrożenia suszą rolniczą na obszarze AW (na podstawie: Stolarska M., Łukasiewicz G. *Opracowanie projektu planu przeciwdziałania skutkom suszy uwzględniając podział kraju na obszary dorzeczy. Podzadanie 1.4: Identyfikacja obszarów zagrożonych suszą, z uwzględnieniem potrzeb wodnych użytkowników i środowiska naturalnego, wraz z analizą rozkładu przestrzennego występowania zjawiska suszy oraz ich hierarchizacja pod kątem wdrożenia działań łagodzących skutki suszy.* WIND-HYDRO, Warszawa, 2020).

Według aktualnych (2022 r.) map zagrożenia powodziowego, które opracowano dla potrzeb aktualizacji Planów Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, na terenie AW występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (raz na 10 lat), średnie oraz niskie (raz na 500 lat). Na ryc. 13 przedstawiono rozmieszczenie ww. obszarów w AW. Zdiagnozowane zagrożenie powodziowe występuje przede wszystkim od rzek Bystrzyca, Piława, Lesk, Zadrna, Pełcznica, Bóbr, Ścinawka. Ponadto, możliwe jest występowanie podtopień w sąsiedztwie dolin rzecznych, które mogą nastąpić na skutek podniesienia się zwierciadła wód podziemnych. Zasięg ten nie zawsze pokrywa się ze strefą zalewów wód powierzchniowych (powodzi).

Ryc. 13. Rozmieszczenie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią na terenie AW

Należy dodać, że zasięgi obszarów zagrożonych powodzią i podtopieniami wyznaczono na podstawie badań modelowych wykonanych dla głównych cieków - a zatem aktualnie ustalone zasięgi nie wykluczają możliwości wystąpienia podobnych zjawisk w obrębie mniej istotnych rzek i potoków (choć ich zasięg jest z pewnością mniej istotny). Trzeba też mieć na uwadze ryzyko wystąpienia podtopień ze spływu powierzchniowego, które mogą wystąpić przy intensywnych lub długotrwałych opadach deszczu, zwłaszcza w rejonach o dużym stopniu zasklepienia powierzchni terenu i bez dostatecznie rozbudowanej kanalizacji deszczowej i rozwiązań z zakresu retencji wód. Są to kolejne argumenty przemawiające za zasadnością retencionowania wód opadowych i roztopowych oraz wskazujące na konieczność podejmowania działań adaptacyjnych stanowiących adekwatną odpowiedź na ryzyko występowania suszy atmosferycznej.

V.9. Uwarunkowania akustyczne

Głównym źródłem hałasu jest ruch pojazdów na drogach publicznych. Ciągły wzrost ilości zarejestrowanych pojazdów powoduje, że hałas drogowy bywa istotną uciążliwością dla mieszkańców. Lokalne znaczenie mają również kolejowe i przemysłowe źródła hałasu.

Aktualne ustalenia programów ochrony środowiska przed hałasem na terenie województwa dolnośląskiego (bazujące na ustaleniach wynikających z map akustycznych, przy czym mapy te są wykonywane tylko dla wąskiej liczby dróg i linii kolejowych o najwyższym natężeniu ruchu) wskazują, że w obszarze AW dochodzi do przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu komunikacyjnego.

Warto zaznaczyć, że nie tylko mierzony, ale i subiektywnie odczuwalny przez mieszkańców poziom hałasu związany z funkcjonowaniem zakładów przemysłowych, transportem samochodowym lub urządzeniami wentylacyjnymi i klimatyzacyjnymi może być uznany za niekorzystny i uciążliwy, nawet jeśli dane monitoringowe nie wskazują na przekraczanie dopuszczalnych standardów jakości środowiska (m.in. z tego powodu, że przy sprawdzaniu, czy te standardy są zachowane, muszą być zachowane ściśle określone warunki środowiska dot. m.in. wilgotności lub prędkości wiatru).

V.10. Klimat i jakość powietrza

Klimat AW jest kształtowany przez wiele czynników, takich jak położenie geograficzne, ukształtowanie terenu oraz czynniki antropogeniczne. AW położona jest w strefie klimatu umiarkowanego przejściowego, a jej klimat jest ściśle związany z klimatem Europy i Polski. Odznacza się on znaczną zmiennością warunków pogodowych, wynikającą z napływu mas powietrza o różnych właściwościach termiczno-wilgotnościowych. Podobnie jak w przypadku całego obszaru Polski, w regionie Wałbrzycha w ciągu roku przeważają adwekcje mas powietrza polarno-morskiego z sektora zachodniego. Region Wałbrzycha położony jest w strefie granicznej między Przedgórzem Sudeckim a Sudetami. Z tego względu

charakteryzuje się on nieco niższą temperaturą powietrza i większymi sumami opadów atmosferycznymi w porównaniu do nizinnej części Dolnego Śląska.

Zmiany klimatu są coraz bardziej widoczne w ostatnich latach, co przede wszystkim objawia się wzrostem temperatury powietrza i zwiększeniem intensywności opadów (i dotkliwości ich skutków). Zabudowa miejska modyfikuje czynniki meteorologiczne w stosunku do obszarów położonych na otwartych przestrzeniach. Zarówno podwyższenie temperatury jak i obniżenie bezpośredniego promieniowania słonecznego z uwagi na zanieczyszczenie powietrza a także modyfikacja kierunków i siły wiatru poprzez zabudowę wielkogabarytową to czynniki, które należy uwzględnić w planowaniu zabudowy. Lokalizacja zabudowy modyfikująca przepływ powietrza winna uwzględniać zarówno jego możliwy wzrost i tym samym dyskomfort użytkowników przestrzeni jak i zbyt duże zahamowanie przepływu powietrza i pogorszenie warunków przewietrzania terenu.

Według prognoz zmian klimatu, w perspektywie roku 2050 można się spodziewać następujących zmian:

1. Do roku 2050 roku przewidziane jest zwiększenie się liczby dni z temperaturą upalnych (dni z temperaturą maksymalną $>30^{\circ}\text{C}$) w ciągu roku oraz zwiększenie się liczby fal upałów (minimum 3 dni z temperaturą maksymalną $>30^{\circ}\text{C}$) w ciągu roku.
2. Przewidywane jest zmniejszenie liczby dni mroźnych (dni z temperaturą maksymalną powietrza $<0^{\circ}\text{C}$) w ciągu roku, prognozowany jest również nieznaczny spadek liczby fal chłodu wyrażonych jako okresy o długości przynajmniej 3 dni z temperaturą minimalną $<-10^{\circ}\text{C}$ a także wzrost wartości temperatury minimalnej okresu zimowego.
3. Liczba dni z przymrozkiem w ciągu roku ulegnie zmniejszeniu, w szczególności zmniejszy się ilość okresów z przymrozkiem, trwających przynajmniej 5 dni. Prognozowane jest zmniejszenie się liczby dni z przejściem temperatury przez 0°C oraz niewielki spadek liczby dni w z temperaturą powietrza 5°C do $2,5^{\circ}\text{C}$ i opadem atmosferycznym w ciągu roku (zagrożenie gołoledzią).
4. Prognozowane jest znaczące zmniejszenie się wartości indeksu stopniodni dla temperatury średnio dobowej $<17^{\circ}\text{C}$ oraz nieznaczne zwiększenie wartości indeksu stopniodni dla temperatury średnio dobowej $>27^{\circ}\text{C}$, co oznacza zmniejszone zapotrzebowanie na energię w miesiącach zimowych i zwiększonym w miesiącach letnich.
5. Prognozowane jest zwiększenie się liczby dni z temperaturą średniodobową $>10^{\circ}\text{C}$, co jest wskaźnikiem wydłużenia okresu wegetacyjnego.
6. Przewidywany jest wzrost zarówno liczby dni z opadem, jak i wysokość rocznej sumy opadów atmosferycznych w horyzoncie do roku 2050, na co będzie miała wpływ wysokość opadów zwłaszcza chłodnej pory roku.
7. Wystąpienie opadu ekstremalnego w horyzoncie do roku 2050 wzrasta, co wyraża się zwiększoną liczbą dni z opadem $\geq 10\text{ mm}$ i $\geq 20\text{ mm}$.
8. Do roku 2050 prognozuje się wzrost długości okresów bezopadowych z wysoką temperaturą powietrza ($>25^{\circ}\text{C}$) oraz wzrost liczby takich okresów w ciągu roku.

Spośród wielu zagrożeń wynikających z prognozowanych zmian klimatu, szczególne znaczenie mają powodzie, niedobory wody i susze, a także krótkoterminowe zjawiska: fale upałów i gwałtowne występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych (zwłaszcza wichury oraz nawalne opady deszczu i związane z tym skutki). Zmiany klimatu sprowadzać się będą do zmiany sezonowych sum opadów, z jednoczesnym wzrostem sum opadów w zimie i spadkiem – w lecie. Szczególnie niebezpieczne jest prognozowane nasilenie się częstotliwości i gwałtowności występowania zjawisk ekstremalnych i w konsekwencji ich niekorzystnych skutków. Wyniki analizy scenariuszy klimatycznych wskazują m.in. na następujące tendencje:

- wyraźna tendencja wzrostowa średniej temperatury, co już bywa odzwierciedlone w innych wskaźnikach, np. wydłużenie termicznego okresu wegetacyjnego, mniejsza liczba dni z temperaturą minimalną mniejszą od 0°C, wzrost liczby dni z temperaturą maksymalną wyższą od 25°C, krótszy okres zalegania śniegu;
- tendencje dot. opadów wskazują na zwiększenie opadów jesiennych, zimowych i wiosennych oraz zmniejszenie sumy opadów letnich, przy czym zmianom wartości średnich będą towarzyszyły zmiany częstości występowania zjawisk ekstremalnych prawdopodobnie o większym natężeniu.

W odniesieniu do jakości powietrza atmosferycznego Główny Inspektorat Ochrony Środowiska corocznie dokonuje oceny zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu, tlenkiem węgla, benzenem i ozonem oraz pyłem zawieszonym PM10, PM2,5 i zanieczyszczeniami oznaczanymi w pyłe PM10: ołowiem, arsenem, kadmem, niklem i benzo(a)pirenem. Oceny te dokonywane są w odniesieniu do obszarów kraju zwanych strefami. Dla celów takiej oceny województwo dolnośląskie podzielone zostało na strefy; AW przynależy do strefy dolnośląskiej oraz strefy 'miasto Wałbrzych'. Dane za 2022 r. odnoszące się do tych stref wskazują, że strefa dolnośląska została zaklasyfikowana jako klasa C (najniższa) ze względu na ponadnormatywne zanieczyszczenie pyłami PM10 i PM2,5, arsenem i benzo(a)pirenem; strefa 'miasto Wałbrzych' została zaklasyfikowana jako klasa C wyłącznie ze względu na zanieczyszczenie benzo(a)pirenem;

O poziomie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego na i z obszaru AW, podobnie jak i w strukturze całego województwa, decydują trzy główne kategorie źródeł:

- źródła punktowe – emisja zorganizowana z sektorów gospodarki obejmujących: energetykę, ciepłownictwo i przemysł,
- rozproszone źródła komunalno-bytowe - niska emisja z indywidualnie ogrzewanych gospodarstw domowych, najczęściej z obszarów o zwartej zabudowie opalanych węglem kamiennym, zanieczyszczająca powietrze pyłem drobnym: PM10 i PM2,5 a także benzo(a)pirenem zawartym w pyłe,
- transport drogowy, czyli emisja liniowa – która ma udział w zanieczyszczeniu powietrza tlenkami azotu, a najwyższa jej koncentracja ma miejsce w rejonach dróg o największym natężeniu ruchu.

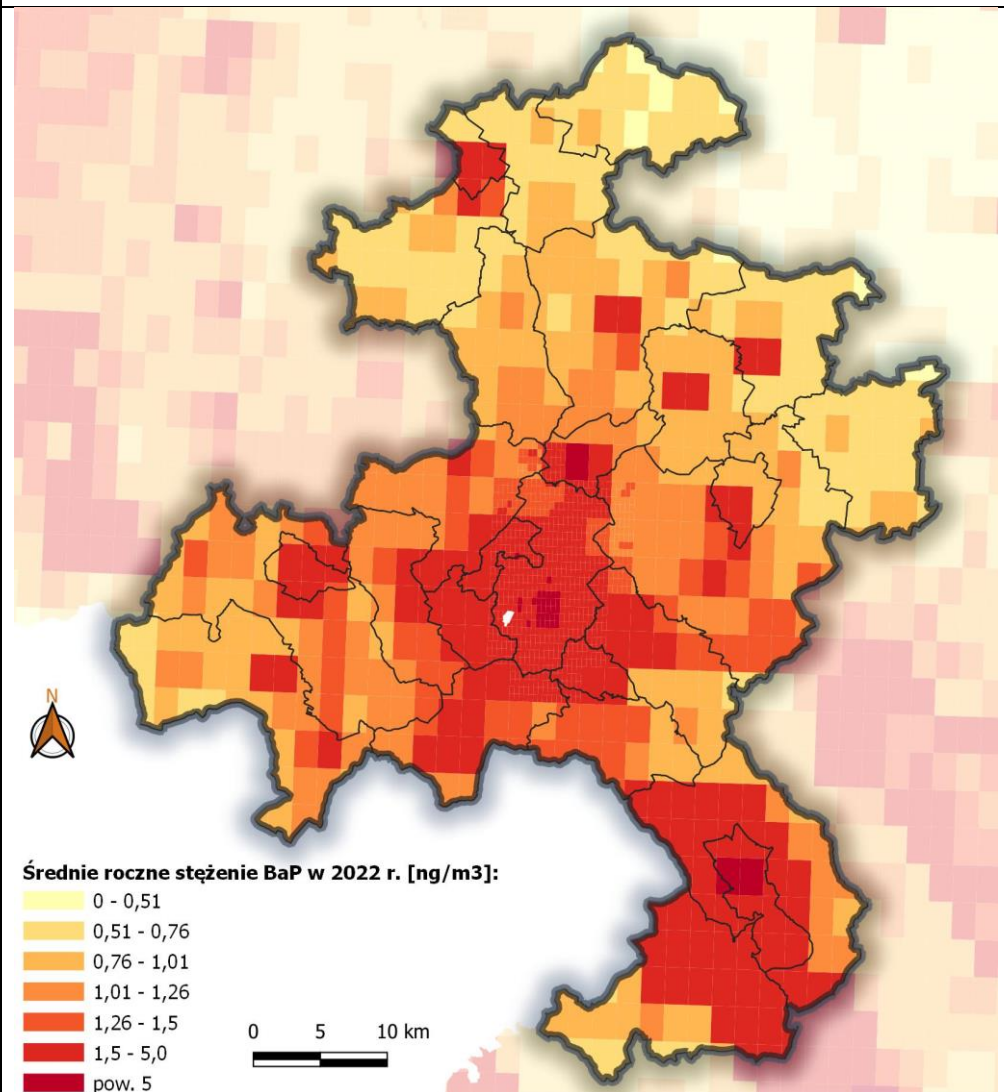
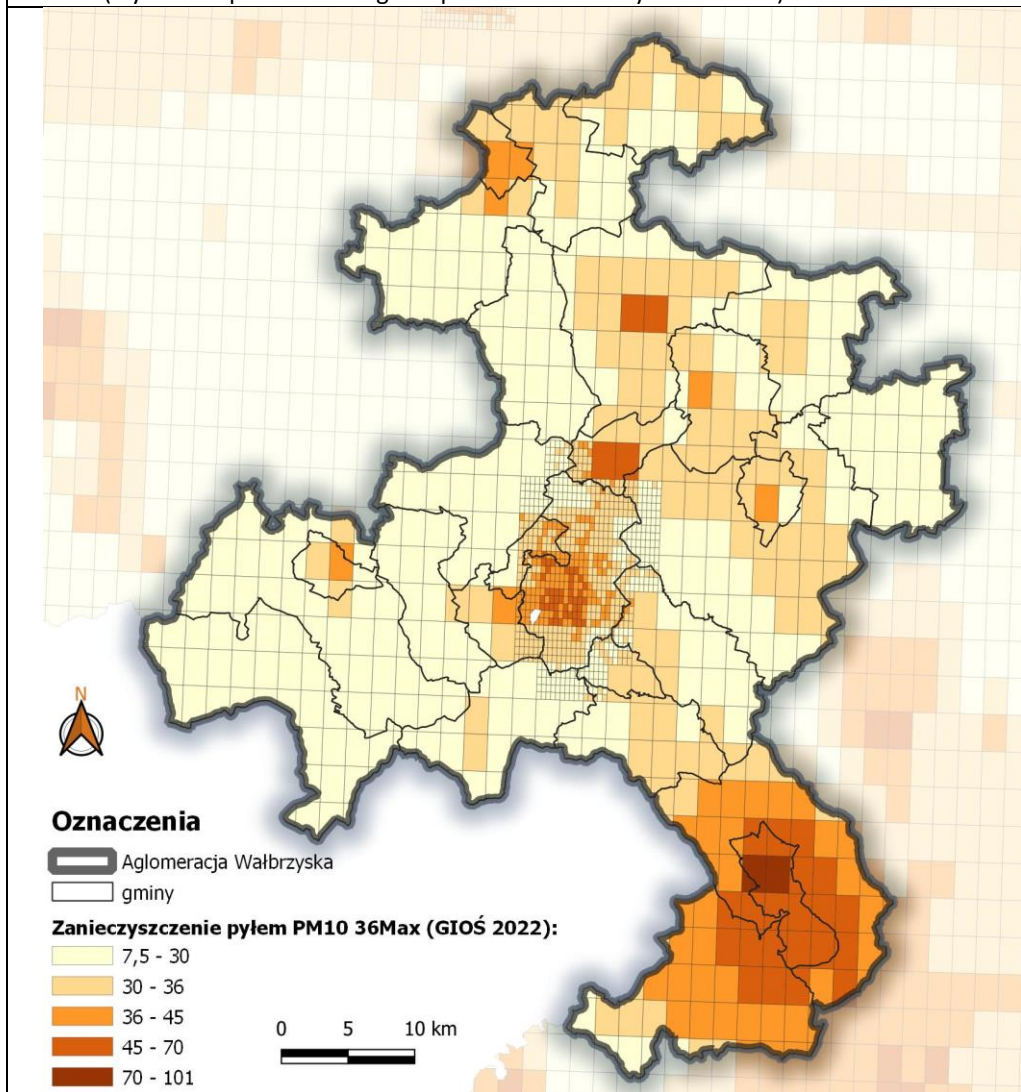
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy nakłada dwie normy jeśli chodzi

o pył zawieszony PM₁₀. Pierwsza dotyczy stężenia średniorocznego - maksymalne dopuszczalne średnie roczne stężenie pyłu PM₁₀ w powietrzu to 40 µg/m³. Ustanowiona została również norma dla stężenia średniodobowego - 50 µg/m³, z zaznaczeniem, że w przeciągu roku może wystąpić maksymalnie 35 dni kiedy norma dla średniego stężenia dobowego może zostać przekroczona. Ocena jakości powietrza w obrębie Unii Europejskiej w zakresie zanieczyszczenia pyłem PM₁₀ opiera się właśnie o te dwie normy: średnie roczne stężenie nie może przekraczać 40 µg/m³, a w ciągu roku nie może być więcej niż 35 dni kiedy to stężenie średniodobowe było wyższe niż 50 µg/m³. Badania modelowe Państwowego Monitoringu Środowiska za 2022 r. wskazują, że na znacznej części AW są przekroczone dopuszczalne poziomy zawartości pyłów PM₁₀ w powietrzu atmosferycznym. Stopień zanieczyszczenia pyłem PM₁₀ w odniesieniu do ponadnormatywnego stężenia średniodobowego występującego przez ponad 35 dni w roku (czyli: rozkład przestrzenny stężenia PM₁₀, wyrażony jako 36-te maksymalne stężenie średnie dobowe) przedstawiono graficznie na rycinie nr 14. Natomiast na ryc. 15 przedstawiono przestrzenne zróżnicowanie zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem.

Należy dodać, że chwilowe poziomy zanieczyszczenia mogą znacznie odbiegać od ww. wyników, zwłaszcza w sezonie grzewczym oraz w tych porach dnia, w których występuje najwyższy ruch samochodowy lub też prowadzone są intensywne prace rolne (np. żniwa). Zobrazowany stopień zanieczyszczenia wskazuje, że absolutnie niezbędnym działaniem jest zarówno dążenie do zmniejszenia emisji wywołującej zanieczyszczenie środowiska, jak i podejmowanie działań adaptacyjnych i minimalizujących - których wyrazem jest m.in. wprowadzanie nowych form zieleni w przestrzeniach o intensywnej zabudowie, szczególnie w obrębie terenów zabudowy mieszkaniowej.

Ryc. 14. Stopień zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego pyłami drobnymi i średnimi PM10 w odniesieniu do stężenia średniodobowego o wartości powyżej $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ występującego przez ponad 35 dni w roku w rejonie opracowania - w oparciu o dane PMŚ za 2022 r. (wykonane przez Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska)

Ryc. 15. Rozkład przestrzenny zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego benzo(a)pirenem - w oparciu o dane PMŚ za 2022 r. (wykonane przez Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska)

VI. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

VI.1. Problemy systemowe

Problemy polityki ochrony środowiska związane są nie tylko z faktycznymi zmianami w środowisku, lecz także z zarządzaniem ochroną środowiska. Zdaniem wykonawcy niniejszej prognozy, za najbardziej dotkliwe problemy w skali kraju można uznać:

- 1) rozproszony system kompetencji organów administracji w dziedzinie ochrony środowiska;
- 2) nadanie zaniżonego priorytetu aspektom ochrony środowiska i traktowanie ich głównie jako niezbędnego kosztu rozwoju gospodarczego;
- 3) brak uwzględniania usług ekosystemowych (tj. funkcji i korzyści czerpanych z ekosystemów, np. naturalna retencja, rekreacja, ograniczanie erozji gleby, regulacja klimatu, woda i żywność, walory uzdrowiskowe, kulturowe i in.) przy opracowywaniu dokumentów strategicznych oraz projektowaniu i funkcjonowaniu przedsięwzięć;
- 4) niepełną integrację polityki rozwoju i planowania przestrzennego z działaniami na rzecz ochrony środowiska.

Wyszczególnione powyżej problemy nie są przypisane indywidualnie do konkretnego sektora działalności, regionu lub miejsca, tym bardziej nie dotyczą pojedynczych instytucji czy projektów.

VI.2. Główne wyzwania ochrony środowiska w analizowanym rejonie

Wśród głównych wyzwań w zakresie ochrony środowiska, które mają znaczenie w rejonie analizowanego obszaru AW, należy wymienić:

1. Konieczność ochrony przyrody i krajobrazu przed postępującym wzrostem zabudowy mieszkaniowej oraz infrastruktury sportowo-turystycznej w obszarach cennych pod względem bioróżnorodności.
2. Zły stan wód powierzchniowych i zagrożone osiągnięcie ich celów środowiskowych.
3. Podatność wód podziemnych na zanieczyszczenie z powierzchni terenu z uwagi na niedostateczną izolację wód podziemnych przed migracją zanieczyszczeń.
4. Zachowanie potencjału usług ekosystemowych obszarów naturalnych i semi-naturalnych.
5. Postępujące zmiany klimatu wymuszające konieczność wprowadzania przedsięwzięć adaptacyjnych (np. zwiększenie odporności zabudowy na ekstremalne zjawiska pogodowe, dbanie o naturalną retencję w celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia suszy oraz złagodzenia jej objawów, zabezpieczenie zabudowy przed podtopieniami oraz zwiększenie stopnia odporności na zjawiska powodziowe, wprowadzanie wszelkich form zieleni na terenach zabudowanych w celu poprawy mikroklimatu na terenach podatnych na wysokie temperatury).

VI.3. Prognoza zmian zachodzących w środowisku

Obszar AW w części zagospodarowanej przez człowieka podlega od długiego okresu trwałemu wykorzystaniu, głównie dla celów rekreacji oraz mieszkalnictwa i związanej z tym zabudowy o funkcjach towarzyszących (np. drogi, infrastruktura publiczna) oraz wykorzystania zasobów naturalnych (np. eksploatacja lasów, korzystanie z wód). Powolne zmiany zachodzą w strukturze użytkowania terenów. Oczekiwać można zmniejszenia udziału przestrzeni niezabudowanej wskutek ekspansji zabudowy. Prawdziwym zagrożeniem jest urbanizacja chaotyczna, powodująca niepożądane skutki ekologiczne i funkcjonalne.

Komponentami szczególnie narażonymi na negatywne zmiany są: wody podziemne, wody powierzchniowe, przyroda ożywiona (flora, fauna), krajobraz, a także gleba i powietrze atmosferyczne. Wymienione elementy środowiska są szczególnie wrażliwe na degradację, a ich ewentualna regeneracja jest długotrwała i może negatywnie oddziaływać na warunki życia ludzi. Szczególnie wrażliwe na antropopresję jest środowisko przyrodnicze, które podlega niekorzystnym zmianom wskutek postępujących zmian klimatu oraz zwiększającej się antropopresji. Wrażliwe są również wody powierzchniowe i podziemne, które nie są one dostatecznie zabezpieczone przed zanieczyszczeniem, zachowaniem zasobów wodnych i przed postępującą degradacją środowiska hydrobiologicznego. W obszarach mieszkalnych szczególnie wrażliwy jest mikroklimat miejski oraz warunki życia ludzi, szczególnie w obliczu niekorzystnych skutków zmiany klimatu; najbardziej narażone na skutki takich zdarzeń są osoby z ograniczoną ruchomością/mobilnością lub innymi problemami zdrowotnymi, osoby w podeszłym wieku, osoby z niepełnosprawnością oraz osoby zagrożone wykluczeniem komunikacyjnym i kulturowym.

Elementem charakteryzującym się bardzo wysoką zdolnością do regeneracji jest powietrze atmosferyczne. Do zmniejszenia stopnia jego zanieczyszczenia wystarczy likwidacja źródeł emisji substancji zanieczyszczających. W tym aspekcie trzeba wskazać na to, że głównym źródłem zanieczyszczeń mających wpływ na jakość życia mieszkańców jest tzw. „niska emisja”, której źródłem są indywidualne źródła energii cieplnej oraz ruch samochodów (okresowo także emisja związana z pracami rolnymi).

VII. ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Głównym celem sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko jest odniesienie ustaleń ocenianego dokumentu do polityki ochrony środowiska oraz zasad zrównoważonego rozwoju, a także - o ile jest to możliwe - do ryzyka wystąpienia bezpośrednich oddziaływań na środowisko. Prognoza oddziaływania na środowisko może jedynie w zgeneralizowany i uogólniony sposób rozważać korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji dokumentu strategicznego bądź odstąpienia od jego realizacji. Miejscem na szczegółową analizę są generalnie postępowania administracyjne dotyczące poszczególnych przedsięwzięć i zamierzeń inwestycyjnych. W tym kontekście przedstawiono ocenę oddziaływania projektu Strategii w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska (mających znaczenie dla ocenianego dokumentu, tj. objętych potencjalnym oddziaływaniem skutków wejścia w życie ocenianego dokumentu). Należy pamiętać, że poziom szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko jest adekwatny do poziomu szczegółowości ocenianego dokumentu.

Charakter prawny Strategii powoduje, że co do zasady skutki jej realizacji będą miały charakter długoterminowy. Oddziaływania te będą się kumulowały z oddziaływaniami będącymi skutkiem wdrażania innych dokumentów strategicznych, np. planu gospodarowania wodami, polityki ekologicznej państwa, programów ochrony środowiska, programów ochrony powietrza, programów ochrony środowiska przed hałasem, planów zadań ochronnych obszaru Natura 2000, a także innych planów, programów i przepisów mających znaczenie dla ochrony środowiska. Oznacza to, że brak uwzględnienia jakiegoś aspektu w Strategii nie oznacza, że jest on pomijany w uwarunkowaniach zarządzania ochroną środowiska.

Przedstawiona w dalszej części rozdziału analiza w zakresie oddziaływania na środowisko bazuje na założeniu, że stosowanie zapisów Strategii będzie się odbywać równoległe do wdrażania ustaleń ww. dokumentów strategicznych i aktów prawnych. Ich powiązanie oraz równoległe i równorzędne stosowanie pozwoli na zachowanie wysokiego poziomu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W tym kontekście w sposób szczególny trzeba uwzględnić gminne i powiatowe programy ochrony środowiska, dokumenty z zakresu planowania przestrzennego, PGW, programy ochrony powietrza, Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000. Przyjmuje się również, że przy realizacji projektów wynikających z projektu Strategii zostaną spełnione wymagania wynikające z zasady DNSH oraz inne warunki przyznania dofinansowania ze środków finansowych Unii Europejskiej (zob. r. II.1).

Analizując przewidywane oddziaływania związane z wdrażaniem ustaleń Strategii, należy oddzielić sferę intencji od faktycznych skutków. Ostatecznie kwestia oddziaływań środowiskowych będzie rozstrzygana na etapie praktycznego zastosowania przepisów o budownictwie, ochronie środowiska, gospodarce wodnej, gospodarowaniu odpadami i in.

VII.1. Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne

Ustalenia Strategii są korzystne dla ochrony wód powierzchniowych i podziemnych ze względu na projekty przypisane do wiązki projektów *Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodnokanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody*. W ramach nich będą realizowane projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej ukierunkowane na poprawę gospodarowania wodami, ściekami i wodami opadowymi. Pozwoli to na zmniejszenie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska oraz poprawę stanu ilościowego zasobów wodnych.

Istotne są również pośrednie i wtórne oddziaływania pozytywne - będące skutkiem realizacji wiązek projektów dotyczących redukcji niskiej emisji oraz poprawy efektywności energetycznej. Realizacja projektów w tym zakresie będzie ukierunkowane na promocję środków transportu przyjaźniejszych środowisku niż indywidualna komunikacja samochodowa, a także na zmniejszenie zapotrzebowania na energię ze źródeł konwencjonalnych. Będzie to pośrednio sprzyjało ograniczeniu emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego (i związanej z tym depozycji zanieczyszczeń na powierzchnię gruntu oraz ich przedostawaniem się do środowiska gruntowo-wodnego). Innym rodzajem korzystnego oddziaływania pośredniego i wtórnego będzie realizacja projektów ukierunkowanych na poprawę warunków do prowadzenia edukacji - bowiem może się to przyczynić do zwiększenia stopnia uwrażliwienia społeczeństwa na kwestie związane z dbałością o środowisko naturalne.

Analizowany dokument nie zawiera projektów, które mogłyby niekorzystnie wpłynąć na ryzyko występowania powodzi i podtopień.

Przewiduje się możliwość wystąpienia korzystnego oddziaływania skumulowanego za sprawą realizacji projektów dot. ujmowania i oczyszczania ścieków, które są zapisane w innych dokumentach strategicznych.

Żaden z zapisów Strategii nie zawiera ustaleń mogących negatywnie oddziaływać na wody powierzchniowe i podziemne (w tym - na ekosystemy pozostające w dynamicznej relacji ze środowiskiem wodnym).

Mając na uwadze powyższe - uprawnione jest postawienie wniosku, że przyjęcie analizowanego dokumentu nie będzie generować negatywnego oddziaływania na środowisko wodne oraz nie będzie kolidować z polityką ochrony wód. Nie stwierdzono ryzyka kolizji ustaleń Strategii z celami środowiskowymi wynikającymi z PGW oraz dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej). Oceniany projekt Strategii nie zawiera ustaleń mogących zagrozić realizacji tych celów.

Przedstawione w niniejszym podrozdziale tezy oparte są na założeniu, że na etapie planowania, projektowania, realizowania i funkcjonowania konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych zostanie zapewniony prawnie obowiązujący sposób dbałości o wymagania ochrony środowiska. Może to być zweryfikowane przede wszystkim na etapie postępowań administracyjnych (w tym w szczególności w ramach tych postępowań, którym towarzyszy przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko) powiązanych z merytoryczną

środowiskową oceną konkretnego działania lub przedsięwzięcia. Natomiast ustalenia analizowanego projektu Strategii z pewnością sprzyjają zachowaniu odpowiedniego poziomu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych.

Ocenę poszczególnych wiązek projektów na wody powierzchniowe i podziemne przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 3. Ocena wpływu wiązek projektów na wody powierzchniowe i podziemne

Wiązka projektów	Ocena wpływu
1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych	Oddziaływanie pośrednie o charakterze pozytywnym: zwiększenie efektywności energetycznej budynków oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody.
2. Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodnokanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody	Oddziaływanie pozytywne - Ważne jest dopilnowanie, by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do zubożenia walorów przyrodniczych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów) oraz odpowiednie zagospodarowanie wód opadowych.
3. Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej	Promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody.
4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii	Oddziaływanie pośrednie o charakterze pozytywnym: zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych (opartych na węglu i jego związkach), a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody.
5. Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
6. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej	Promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody. Konieczne jest zwrócenie uwagi na to, by ścieżki rowerowe nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe) - które są szczególnie wrażliwe na niekorzystne aspekty związane ze zmianą klimatu. Ważne jest dopilnowanie, by projekty obejmujące kształtowanie

Wiązka projektów	Ocena wpływu
	terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do zubożenia walorów przyrodniczych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów) oraz odpowiednie zagospodarowanie wód opadowych.
7. Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF	Oddziaływanie neutralne dla środowiska wodnego

VII.2. Strategia a oddziaływanie na klimat i adaptacja do skutków zmian klimatycznych

Oceniany projekt Strategii nie zawiera ustaleń generujących negatywne oddziaływanie na klimat. Zdecydowanie korzystne dla klimatu są działania ukierunkowane na zmniejszenie energochłonności, wsparcie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz transportu publicznego i rowerowego - będą one prowadziły do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych (których powstawanie wiąże się m.in. ze spalaniem paliw kopalnych w konwencjonalnych źródłach energii).

Ustalenia Strategii będą sprzyjać wyzwaniom wynikającym z konieczności adaptacji do zmian klimatycznych, bowiem uwzględniają m.in. poprawę stanu infrastruktury narażonej na skutki zmian klimatu. Bardzo istotne są również ustalenia ukierunkowane na poprawę warunków życia ludzi, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku senioralnym i osób z niepełnosprawnością - te grupy społeczne są najbardziej narażone na skutki zmian klimatu (np. fale upałów). Projekt Strategii uwzględni wsparcie dla rozwiązań umożliwiających retencjonowanie wód opadowych i roztopowych oraz możliwość realizacji różnorodnych form zieleni w ramach zielonej i niebieskiej infrastruktury (mającej korzystne znaczenie w zakresie wpływu na mikroklimat oraz w kontekście adaptacji środowiska do dynamicznych warunków pogodowych wyrażających się w krótkotrwałych nawalnych opadach atmosferycznych oraz długich okresach bezopadowych). Ponadto, istotne są ustalenia dotyczące promowania wspierania transportu publicznego - który może być szczególnie ważny w sytuacji konieczności dostępu do usług społecznych (np. placówek leczniczych) w trakcie niekorzystnych warunków pogodowych.

Warto zaznaczyć, że aspekty związane z adaptacją do zmian klimatycznych należy brać pod uwagę nie tylko na szczeblu strategicznym; przede wszystkim należy nadać im dużą wagę przy projektowaniu konkretnych działań inwestycyjnych. Chodzi tu m.in. o konieczność ochrony i zwiększania retencji naturalnej (która jest ograniczana np. w wyniku nowej zabudowy związanej z zasklepieniem powierzchni terenu) oraz praktyczne zastosowanie działań infrastrukturalnych związanych z zagospodarowaniem przestrzeni (stawy retencyjne, powierzchnie biologicznie czynne, skrzynki rozsączające, ukształtowanie terenu w sposób spowalniający odpływ wód opadowych, itd.). Przede wszystkim należy zapewnić ochronę

elementów środowiska sprzyjających zachowaniu naturalnej retencji wodnej w środowisku. Ponadto, możliwe jest zastosowanie specjalnych rozwiązań technicznych i nietechnicznych ograniczających nadmierny i sztucznie przyspieszony odpływ wód opadowych.

W ocenianej Strategii z pewnością nie ma projektów o istotnym oddziaływaniu na klimat oraz projektów, które kolidowałyby z zasadami adaptacji do zmian klimatu.

W kontekście zmian klimatycznych warto też podkreślić ustalenia dokumentów strategicznych, które mówią o konieczności tworzenia warunków technicznych i ekonomicznych powodujących zmianę nośników energii na mniej uciążliwe dla środowiska. W Strategii uwzględniono rozwój zaopatrzenia w energię ze źródeł odnawialnych.

Ocenę poszczególnych typów projektów na klimat (i pod względem adaptacji do zmian klimatu) przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 4. Ocena wpływu typów projektów na klimat oraz ocena pod względem adaptacji do zmian klimatu

Wiązka projektów	Ocena wpływu
1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych	Oddziaływanie o charakterze pozytywnym: zwiększenie efektywności energetycznej budynków oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję gazów cieplarnianych. Bezpośrednie oddziaływanie pozytywne dotyczy zwiększenia adaptacji budynków (i infrastruktury) do postępujących zmian klimatu poprzez zwiększenie odporności na niekorzystne warunki atmosferyczne.
2. Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodnokanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody	Oddziaływanie pozytywne - bazujące na założeniu, że w wyniku realizacji projektów zmniejszy się oddziaływanie na klimat oraz zwiększy się odporność środowiska i infrastruktury na skutki zmian klimatycznych. Istotne jest dopilnowanie, by zadania inwestycyjne nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródliskowe) - które są szczególnie wrażliwe na niekorzystne aspekty związane ze zmianą klimatu. Ważne jest dopilnowanie, by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do zubożenia walorów przyrodniczych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów) oraz odpowiednie zagospodarowanie wód opadowych.
3. Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej	Promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję gazów cieplarnianych do atmosfery. Ponadto, wsparcie transportu publicznego jest korzystne pod względem adaptacji wrażliwych grup społeczeństwa (np. osób szczególnie wrażliwych na wysokie temperatury) na skutki zmiany klimatu poprzez ułatwienie możliwości prowadzenia aktywności życiowej (np. publiczny transport ułatwi dojazd do obiektów użyteczności publicznej). Ponadto, budowa/rozbudowa ścieżek rowerowych promuje zachowania

Wiązka projektów	Ocena wpływu
	<p>prozdrowotne; aktywność ruchowa wspiera budowanie odporności zdrowotnej na niekorzystne skutki zmian klimatu.</p> <p>Konieczne jest dopilnowanie, by ścieżki rowerowe nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe) - które są szczególnie wrażliwe na niekorzystne aspekty związane ze zmianą klimatu.</p>
<p>4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii</p>	<p>Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych (opartych na węglu i jego związkach), a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody.</p>
<p>5. Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu</p>	<p>Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję. Ponadto, rozwój usług zdrowotnych jest szczególnie istotny ze względu na potrzeby ludzi najbardziej narażonych na negatywne skutki zmian klimatu.</p>
<p>6. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej</p>	<p>Promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję gazów cieplarnianych do atmosfery. Ponadto, wsparcie transportu publicznego jest korzystne pod względem adaptacji wrażliwych grup społeczeństwa (np. osób szczególnie wrażliwych na wysokie temperatury) na skutki zmiany klimatu poprzez ułatwienie możliwości prowadzenia aktywności życiowej (np. publiczny transport ułatwi dojazd do obiektów użyteczności publicznej). Ponadto, budowa/rozbudowa ścieżek rowerowych promuje zachowania prozdrowotne; aktywność ruchowa wspiera budowanie odporności zdrowotnej na niekorzystne skutki zmian klimatu.</p> <p>Konieczne jest dopilnowanie, by ścieżki rowerowe nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe) - które są szczególnie wrażliwe na niekorzystne aspekty związane ze zmianą klimatu.</p>
<p>7. Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF</p>	<p>Oddziaływanie neutralne dla klimatu i kwestii adaptacji do zmian klimatycznych</p>

VII.3. Oddziaływanie na bioróżnorodność i środowisko przyrodnicze

Omawiając oddziaływanie Strategii na środowisko przyrodnicze należy podkreślić, że projektu tego dokumentu i wykonanej dla niego prognozy OOS nie można analizować w oderwaniu od obowiązujących przepisów o ochronie przyrody i o lasach. Należy też uwzględnić wynikające z przepisów przypisanie poszczególnych kompetencji do różnych

organów administracji; w przypadku ochrony przyrody, kompetencje te przypisane są m.in. dyrektorom parków narodowych, regionalnym dyrektorom ochrony środowiska, dyrektorom regionalnych dyrekcji lasów państwowych oraz samorządom terytorialnym każdego szczebla.

W Strategii nie zawarto zapisów kolidujących z wymaganiami ochrony przyrody oraz z zakazami i zasadami ustanowionymi w odniesieniu do obszarowych form ochrony przyrody. Podkreśla się, że dla przyrodniczych obszarów chronionych stosowne zakazy i zasady zostały omówione w aktach prawnych dotyczących zarządzania ochroną w poszczególnych obszarach (zob. r. V.7). Na podstawie ustaleń wynikających z treści ocenianej Strategii nie da się przyjąć racjonalnie uzasadnionego stanowiska, że jej ustalenia mogą intencjonalnie kolidować z tymi przepisami. Z całą pewnością treść projektu Strategii nie ma takich zapisów, z których można byłoby odpowiedzialnie wyprowadzić uzasadniony wniosek o ryzyku naruszenia obowiązujących zakazów i zasad ochrony. Niezasadnym też byłoby arbitralne zakładanie, że realizacja ustaleń strategicznych mogłaby być nielegalna (tj. kolidować z ww. zakazami i zasadami).

Oceniany dokument nie będzie generował negatywnego oddziaływania na obszary ochrony przyrody, nie wpłynie też na realizację ustaleń wynikających z planów ochrony, planów zadań ochronnych czy też innych dokumentów dotyczących obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody. Proponowane zapisy Strategii nie kolidują z regionalnymi i krajowymi dokumentami określającymi zasady polityki ochrony przyrody. Nie ma również podstaw do przyjęcia, by ustalenia wynikające z treści Strategii mogły zakłócić funkcjonalność korytarzy ekologicznych dla dużych ssaków lądowych będących przedmiotem ochrony w obszarach Natura 2000

Potencjalne ryzyko negatywnego oddziaływania na bioróżnorodność i środowisko przyrodnicze wiąże się z projektami polegającymi na:

- 1) budowie, rozbudowie i przebudowie obiektów budowlanych i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej; obiekty tego typu mogą np.:
 - a) ingerować w tereny dotychczas nie poddane bezpośredniej presji antropogenicznej (np. tereny quasi-naturalne, tereny leśne), co może zakłócać możliwość korzystania (w tym: migracji, spoczynku, żerowania i in.) gatunków zwierząt z tych terenów;
 - b) kolidować z miejscem występowania chronionych siedlisk przyrodniczych lub siedlisk chronionych gatunków;
 - c) wpływać na zachowania gatunków zwierząt (np. postrzeganie przez ptaki obiektów typu okna, szyby samochodowe lub panele fotowoltaiczne jako miejsca umożliwiające przelot);
- 2) kształtowaniu przestrzeni parkowych i terenów publicznych: w miejscach dotychczas nieobjętych nadmierną dbałością o aspekty wizualne i kulturowe mogły wykształcić się chronione siedliska przyrodnicze i siedliska chronionych gatunków, a także bardziej złożone struktury przyrodnicze; zmiana parku 'quasi-leśnego' w park o przejrzystej strukturze wizualnej może spowodować zubożenie ww. walorów przyrodniczych.

Mając na uwadze powyższe, niezbędnym działaniem poprzedzającym realizację ww. projektów jest rozpoznanie walorów przyrodniczych (i zasad ich ochrony) oraz realizacja tych projektów w poszanowaniu dla zidentyfikowanych ekosystemów (w tym: z zachowaniem zasady DNSH, o której mowa w rozdziale II.1). Jeżeli zostaną zachowane przepisy dot. ochrony wód i przyrody (a nie ma żadnej racjonalnej podstawy, by zakładać inny scenariusz), to ww. przedsięwzięcia będą zaprojektowane i zrealizowane w sposób uwzględniający wymagania dot. chronionych siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków. Obowiązujące przepisy należy potraktować (zgodnie z systemową wykładnią prawa) jako zapewnienie, że ww. warunki te zostaną zachowane.

Analizując ww. zagadnienia, trzeba jednak zwrócić uwagę na następujące aspekty:

1. Strategia w większości przypadków nie wskazuje dokładnej lokalizacji projektów ani ich zakresu (tj. opisu i charakterystyki pozwalającej na odniesienie do danych o miejscach występowania chronionych siedlisk i gatunków), jedynie w pojedynczych przypadkach przybliżono miejsce ich realizacji. Nie wiadomo także, które z nich (i w jakim zakresie) mogą ingerować w środowisko przyrodnicze.
2. Przedsięwzięcia infrastrukturalne będą musiały spełniać aktualne wymagania ochrony środowiska (w tym - wymagania wynikające z przepisów o ochronie gatunków i z przepisów dotyczących obszarowych i punktowych form ochrony przyrody). Będzie to pozytywnym skutkiem zastosowania obowiązujących przepisów dotyczących:
 - 1) oczyszczania wód opadowych (obowiązek ujęcia i oczyszczenia),
 - 2) ochrony akustycznej (obowiązek uwzględnienia terenów podlegających ochronie akustycznej i zastosowanie rozwiązań ukierunkowanych na zachowanie tej ochrony),
 - 3) ochrony gatunkowej zwierząt (np. poprzez rozwiązania ograniczające lub uniemożliwiające wejście zwierząt na drogę, np. przepusty i ogrodzenia),
 - 4) celów ochrony w obszarowych formach ochrony przyrody oraz zasad i zakazów obowiązujących w odniesieniu do tych obszarów chronionych.

Mając na powyższe, uprawnione jest twierdzenie że projekt Strategii nie będzie generował znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze (choć jednocześnie trzeba stwierdzić, że oddziaływania negatywne mogą się pojawić, jednak Strategia nie daje podstaw do ich zlokalizowania oraz do stwierdzenia, że mogą mieć one charakter znaczący). Oczywiście możliwe są oddziaływania na etapie realizacji przedsięwzięć (np. konieczność zajęcia terenu), niemniej takie aspekty powinny być przeanalizowane na etapie wydawania zgody na realizację przedsięwzięć - na poziomie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko takie zagadnienia są niemożliwe do przeanalizowania w sposób który byłby racjonalny i mógłby prowadzić do udoskonalenia treści (lub zasad wdrażania) ocenianego dokumentu. Nie ma też uprawnionej (i racjonalnej) podstawy do przyjęcia, że możliwe jest wystąpienie negatywnych oddziaływań o charakterze znaczącym.

W projekcie Strategii nie zawarto zapisów kolidujących z prawnie określonymi wymaganiami ochrony przyrody (w tym - z zasadami ochrony w obszarach objętych ochroną).

Ustalenia ocenianego dokumentu nie generują znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary ochrony przyrody, nie wpływają też na realizację ustaleń wynikających z planów ochrony, planów zadań ochronnych czy też innych dokumentów dotyczących obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody. Żaden z projektów Strategii nie będzie wpływał na funkcjonalność korytarzy ekologicznych.

W odniesieniu do ochrony gatunkowej zwierząt, roślin i grzybów stwierdza się, że ustalenia Strategii (w tym - opisy i założenia projektów ZIT) z całą pewnością nie dają podstawy do stwierdzenia ryzyka naruszenia zasad ww. ochrony. Nie miałyby uzasadnienia teza, że Strategia zawiera ustalenia zakładające naruszenie tych zasad. Oczywiście w praktyce może być tak, że na etapie przygotowania lub realizacji projektów ZIT zostanie zidentyfikowane takie ryzyko - wówczas konieczne będzie ustalenie alternatywnego sposobu realizacji projektu, a w przypadku braku takiego wariantu (niekolidującego z zasadami ochrony gatunkowej) - konieczne będzie uzyskanie zezwolenia Generalnego lub Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w trybie art. 56 ustawy o ochronie przyrody.

Podsumowując: mając na uwadze charakter i stopień szczegółowości ocenianego dokumentu - stwierdza się brak prawnej, merytorycznej i systemowej podstawy do przyjęcia, że ustalenia Strategii mogłyby:

- 1) zakładać intencjonalne naruszenie przepisów o ochronie przyrody,
- 2) pogorszyć stan chronionych siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, w tym stan gatunków, dla których ochrony zostały wyznaczone obszary Natura 2000,
- 3) pogorszyć spójność sieci Natura 2000, integralność obszarów Natura 2000 i łączność ekologiczną pomiędzy prawnie ustanowionymi formami obszarowej ochrony przyrody,
- 4) kolidować z zapisami planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000,
- 5) powodować znaczące negatywne oddziaływanie na obszary Natura 2000,
- 6) prowadzić do naruszenia zakazów obowiązujących w rezerwach przyrody, parkach narodowych, parkach krajobrazowych, obszarach chronionego krajobrazu oraz warunków ochrony użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz pomników przyrody.

Ocenę poszczególnych typów projektów na środowisko przyrodnicze i bioróżnorodność przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 5. Ocena wpływu typów projektów na środowisko przyrodnicze i bioróżnorodność

Wiązka projektów	Ocena wpływu
1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych	Oddziaływanie pośrednie o charakterze pozytywnym: zwiększenie efektywności energetycznej budynków oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody, a zatem - do ekosystemów. Konieczne jest dopilnowanie, by realizowane projekty nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych oraz by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do zubożenia walorów przyrodniczych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana

Wiązka projektów	Ocena wpływu
	przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów).
2. Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodnokanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody	Projekty ukierunkowane na wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochronę przyrody powinny poprawić stan ekosystemów i warunki ich ochrony. W przypadku przebudowy ekosystemów (np. miejskich terenów zieleni) konieczne jest dopilnowanie, by projekty te nie prowadziły do zubożenia walorów przyrodniczych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie odpowiednio wykształconych terenów biologicznie aktywnych (w tym - drzew i krzewów).
3. Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej	Oddziaływanie pośrednie o charakterze pozytywnym: promocja środków transportu przyjaznych środowisku oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody, a zatem - do ekosystemów. Istotnym pozytywnym aspektem jest również zmniejszenie emitowanego hałasu z indywidualnych środków transportu samochodowego (do którego dojdzie, jeśli osoby dotychczas korzystające z samochodów zaczną korzystać z transportu rowerowego i publicznego). Konieczne jest dopilnowanie, by ścieżki rowerowe nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych oraz by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do zubożenia walorów przyrodniczych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów).
4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii	Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych (opartych na węglu i jego związkach), a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody, a zatem - do ekosystemów.
5. Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
6. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej	Oddziaływania projektów niemożliwe do jednoznacznej oceny ze względu na brak znajomości charakterystyki przedsięwzięć obejmujących realizację infrastruktury turystycznej. W kontekście powyższego istotne jest dopilnowanie, by zadania inwestycyjne nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych. Ważne jest dopilnowanie, by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do zubożenia walorów

Wiązka projektów	Ocena wpływu
	przyrodniczych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów). Ponadto, konieczne jest dopilnowanie, by przed realizacją projektów wykonano uprzednie rozpoznanie przyrodnicze w celu wyeliminowania kolizji z warunkami ochrony chronionych siedlisk przyrodniczych, siedlisk chronionych gatunków i warunków ochrony bioróżnorodności.
7. Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF	Oddziaływanie neutralne dla ochrony przyrody i bioróżnorodności.

VII.4. Oddziaływanie na jakość życia i zdrowie ludzi

Ustalenia ocenianego dokumentu sprzyjają zachowaniu wysokiego poziomu dbałości o jakość życia mieszkańców. Wyraża się to w szczególności w ustaleniach dotyczących zagadnień społecznych i gospodarczych w takich obszarach, jak: transport publiczny, kultura, turystyka oraz termomodernizacja i doposażenie obiektów służących społeczeństwu.

Oczywistym jest, że ustalenia Strategii, podobnie jak i wszelkie inne przepisy, nie są w stanie zagwarantować, że oddziaływania antropogeniczne nie będą uciążliwe dla mieszkańców. Ostatecznie kluczowym aspektem pozostaje przestrzeganie obowiązujących przepisów - i tutaj duże znaczenie ma sposób przeprowadzania kontroli spełniania przepisów o ochronie środowiska przez odpowiednie organy administracji publicznej. Naprzeciw ewentualnym problemom związanym z uciążliwościami wychodzą m.in. ustalenia kodeksu cywilnego, które ogólnie mówią o działaniach „zakłócających korzystanie z nieruchomości sąsiednich ponad przeciętną miarę”.

Należy mieć również na uwadze fakt istnienia uprawnień mieszkańców w kwestii ochrony swojego interesu prawnego, które nie kończą się na etapie postępowań administracyjnych w sprawie wydania decyzji zezwalających na realizację przedsięwzięcia. Oprócz możliwości przeprowadzenia kontroli przez odpowiednie organy administracji publicznej (np. wojewódzki inspektorat ochrony środowiska) równie duże znaczenie mają uprawnienia wynikające z kodeksu cywilnego. Warto zwrócić uwagę na fakt, że według art. 144 kodeksu cywilnego, „właściciel nieruchomości powinien przy wykonywaniu swego prawa powstrzymać się od działań, które by zakłócały korzystanie z nieruchomości sąsiednich ponad przeciętną miarę, wynikającą ze społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości i stosunków miejscowych”. Chodzi tu o aktywne zachowanie lub działanie, które jest podejmowane w ramach wykonywania przysługującego sąsiadowi prawa, równocześnie oddziałujące na sferę cudzego (sąsiedniego) prawa własności. Ustawodawca zakazuje działań (oddziaływania), których skutkiem jest zakłócanie cudzego prawa. Oddziaływania objęte normą art. 144 kodeksu cywilnego bywają definiowane jako „immisje pośrednie”, tj. uboczny,

choć kłopotliwy dla sąsiadów, skutek działania właściciela. Nie stanowią one zamierzonego oddziaływania na nieruchomości sąsiednie. Oddziaływanie takie jak hałas, drgania, wstrząsy, emisje gazów i pyłów są imisjami pośrednimi. Jeżeli jednak na etapie funkcjonowania inwestycji okaże się, że użytkowanie przedsięwzięć wykracza ponad przeciętną miarę i powoduje istotne negatywne oddziaływania na sąsiednich nieruchomościach, mieszkańcom będą przysługiwały prawa wzywające inwestora do zaprzestania zakłócania ponad przeciętną miarę. Uprawnienia to dotyczy także sytuacji, w której dla danej inwestycji wydano decyzje zezwalające na jej powstanie w ramach których badano m.in. wpływ na środowisko.

Ocenę poszczególnych typów projektów na jakość życia i zdrowia ludzi przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 6. Ocena wpływu typów projektów na jakość życia i zdrowie ludzi

Wiązka projektów	Ocena wpływu
1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych	Oddziaływanie o charakterze pozytywnym: zwiększenie efektywności energetycznej budynków oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody - co w konsekwencji będzie miało korzystne znaczenie dla zdrowia ludzi.
2. Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodnokanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody	Projekty obejmujące wzmacnianie usług ekosystemowych w ramach zielonej i niebieskiej infrastruktury należy uznać za korzystne oddziaływanie na warunki życia człowieka. Udostępnienie społeczeństwu dostępu do terenów przyrodniczych korzystnie wpływa na ich zdrowie i warunki życia.
3. Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej	Promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody - co ma korzystne znaczenie dla zdrowia ludzi. Ponadto, promocja transportu publicznego ma duże znaczenie dla warunków życia ludzi nie mających możliwości korzystania z indywidualnych źródeł transportu. Promowanie ruchu rowerowego może mieć również korzystne znaczenie dla zdrowia ludzi. Ważne jest dopilnowanie, by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do zubożenia walorów krajobrazowych i kulturowych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów) oraz odpowiednie zagospodarowanie wód opadowych.
4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii	Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych (opartych na węglu i jego związkach), a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody, a zatem - mniejsze narażenie ludzi na zanieczyszczenia powodujące pogorszenie warunków życia i ryzyko pogorszenia stanu zdrowia.

Wiązka projektów	Ocena wpływu
5. Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu	Oddziaływanie pozytywne związane z projektami ukierunkowanymi na ochronę zdrowia ludzi. W długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję. Działania podnoszące kompetencje mają przełożenie na wykonywanie satysfakcjonującej pracy, co ma pozytywny wpływ na jakość życia. Ponadto, wysoka jakość edukacji i dostęp do miejsc przedszkolnych mają bezpośrednie przełożenie na poziom i jakość życia mieszkańców.
6. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej	Promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody - co ma korzystne znaczenie dla zdrowia ludzi. Promowanie ruchu rowerowego może mieć również korzystne znaczenie dla zdrowia ludzi. Istotne jest dopilnowanie, by trasy rowerowe nie zakłócały bezpieczeństwa osób poruszających się po chodnikach, placach, bulwarach i szlakach turystycznych.
7. Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF	Oddziaływanie neutralne dla warunków życia ludzi.

VII.5. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi

Realizacja niektórych ustaleń wynikających z projektu Strategii - związanych z wykonywaniem prac budowlanych - może doprowadzić do czasowego lub trwałego zajęcia powierzchni ziemi, w szczególności w związku z realizacją przedsięwzięć inwestycyjnych, co może spowodować pogorszenie warunków glebowych w miejscu realizacji inwestycji lub zwiększenie jej podatności na erozję. Nie ma podstaw do przyjęcia, że oddziaływania te mogą mieć charakter znaczący (tzn. Strategia nie zawiera ustaleń wskazujących na to, że ewentualne negatywne oddziaływania będą miały charakter znaczący). Odpowiednie rozwiązania w zakresie wyeliminowania, ograniczania i kompensowania potencjalnych negatywnych oddziaływań można zastosować na etapie rozstrzygnięć administracyjnych oraz formułowania warunków realizacji przedsięwzięcia.

Przyjęcie analizowanego dokumentu nie będzie generować znaczących niekorzystnych oddziaływań na powierzchnię ziemi, ponieważ projekt Strategii nie zawiera ustaleń kolidujących z wymaganiami ochrony powierzchni ziemi.

Ocenę poszczególnych typów projektów na powierzchnię ziemi przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 7. Ocena wpływu typów projektów na powierzchnię ziemi

Wiązka projektów	Ocena wpływu
1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych	Oddziaływanie pośrednie o charakterze pozytywnym: zwiększenie efektywności energetycznej budynków oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody.
2. Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodnokanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody	Istotne jest zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów) oraz odpowiednie zagospodarowanie wód opadowych.
3. Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej	Promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody. Konieczne jest dopilnowanie, by ścieżki rowerowe nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe).
4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii	Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych (opartych na węglu i jego związkach), a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi.
5. Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
6. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej	Oddziaływanie pozytywne: promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody. Konieczne jest dopilnowanie, by ścieżki rowerowe nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe). Realizacja projektów budowlanych może miejscowo pogarszać warunki gruntowe. Konieczne jest dopilnowanie, by zadania inwestycyjne nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe).
7. Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF	Oddziaływanie neutralne dla aspektów związanych z ochroną powierzchni ziemi.

VII.6. Oddziaływanie na krajobraz i dobra kultury

Analizowany projekt Strategii uwzględnia walory kulturowe i turystyczne AW, a w ślad za tym formułuje ustalenia ukierunkowane na ochronę (i promocję) tych walorów. Wiele projektów ocenianego dokumentu jest ukierunkowana na dbałość o krajobraz i dobra kultury. Strategia nie zawiera ustaleń, które mogłyby generować negatywne oddziaływania na ten komponent środowiska - choć oczywiście są możliwe miejscowe zakłócenia walorów krajobrazowych w przypadku wprowadzania nowych form zagospodarowania terenu na tereny naturalne i quasi-naturalne (co dotyczy np. obiektów małej infrastruktury).

Ocenę poszczególnych typów projektów na krajobraz i dobra kultury przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 8. Ocena wpływu typów projektów na krajobraz i dobra kultury

Wiązka projektów	Ocena wpływu
1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych	Oddziaływanie o charakterze pozytywnym: termomodernizacja budynków będzie się wiązać z dbałością o dobra materialne i walory estetyczne obiektów budowlanych. Ponadto, oznacza ona mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na obiektach budowlanych, zmniejszając ryzyko erozji powierzchniowej budynków powodującej ich uszkodzenie.
2. Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodnokanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody	Projekty związane z odnową i modernizacją istniejących terenów zieleni (np. parków) poprawią walory krajobrazowe i warunki zachowania krajobrazu i dóbr kultury. Istotne jest dopilnowanie, by zadania inwestycyjne nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących walory krajobrazowe. Ważne jest dopilnowanie, by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do pogorszenia walorów krajobrazowych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała ww. walory krajobrazowe i kulturowe oraz wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów) oraz odpowiednie zagospodarowanie wód opadowych.
3. Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej	Promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na obiektach budowlanych, zmniejszając ryzyko erozji powierzchniowej budynków.
4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii	Promocja niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza

Wiązka projektów	Ocena wpływu
	atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na obiektach budowlanych, zmniejszając ryzyko erozji powierzchniowej budynków.
5. Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
6. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej	Realizacja projektów ukierunkowanych na poprawa walorów kulturowych i turystycznych AW powinna zdecydowanie korzystnie wpłynąć na krajobraz i dobra kultury - jednak w tym celu projekty ZIT muszą być realizowane z zachowaniem wysokich standardów ochrony środowiska i wartości kulturowych oraz z wykorzystaniem nowoczesnych standardów architektonicznych.
7. Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF	Oddziaływanie neutralne dla aspektów związanych ze stanem krajobrazu i dóbr kultury.

VII.7. Oddziaływanie na powietrze i klimat akustyczny

Odpowiednią ochronę akustyczną powinny zapewnić przede wszystkim przepisy o ochronie przed hałasem (i ich stosowanie), które dają szeroki katalog narzędzi możliwych do zastosowania w celu zapewnienia odpowiedniego stanu środowiska. Ponadto, należy pamiętać o obowiązywaniu przepisów mówiących o konieczności zachowania (za wyjątkiem wyłączeń wskazanych w ustawie) standardów jakości środowiska poza granicami terenu, do której podmiot emitujący zanieczyszczenia (i/lub hałas) posiada tytuł prawny oraz nakaz stosowania rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych zapewniających zachowanie standardów jakości środowiska.

Analizowany projekt Strategii nie zawiera ustaleń, które mogłyby pogarszać stan powietrza atmosferycznego oraz klimatu akustycznego. Są w nim za to zawarte cele, kierunki i projekty ukierunkowane na poprawę warunków ochrony tych komponentów środowiska:

- 1) ustalenia związane z transportem publicznym oraz rowerowym przyczynią się do ograniczenia postępującego wzrostu ruchu samochodowego będącego źródłem emisji zanieczyszczeń gazowo-pyłowych i hałasu;
- 2) ustalenia związane z termomodernizacją (oraz działania z zakresu edukacji) przyczynią się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń gazowo-pyłowych będących skutkiem spalania paliw kopalnych.

Ocenę poszczególnych typów projektów na powietrze i klimat akustyczny przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 9. Ocena wpływu typów projektów na powietrze i klimat akustyczny

Wiązka projektów	Ocena wpływu
1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych	Oddziaływanie o charakterze pozytywnym: zwiększenie efektywności energetycznej budynków oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego oraz mniejsze oddziaływanie na klimat.
2. Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodnokanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody	Oddziaływanie o charakterze pozytywnym: rozwój systemu gospodarki wodno-ściekowej zapewni odpowiednią odporność ekosystemów na postępujące zmiany klimatu, dzięki czemu będą one mogły nadal pełnić ważną funkcję klimatotwórczą. Ważne jest zapewnienie, by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do zubożenia walorów aerosanitarnych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów) oraz odpowiednie zagospodarowanie wód opadowych.
3. Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej	Promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego oraz mniejsze oddziaływanie na klimat.
4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii	Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych (opartych na węglu i jego związkach), a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszy stopień oddziaływania na klimat.
5. Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
6. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej	Oddziaływanie neutralne dla aspektów związanych z ochroną powietrza i uwarunkowań akustycznych.
7. Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF	Oddziaływanie neutralne dla aspektów związanych z ochroną powietrza i uwarunkowań akustycznych.

VII.8. Oddziaływania skumulowane z innymi dokumentami strategicznymi

Oddziaływań środowiskowych związanych z wdrażaniem Strategii nie można rozpatrywać w oderwaniu od całościowej polityki ochrony środowiska. Ustalenia ocenianego dokumentu będą wdrażane równoległe z działaniami prośrodowiskowymi wynikającymi m.in. z:

- 1) Polityki Ekologicznej Państwa 2030 oraz programów ochrony środowiska,
- 2) gminnych, powiatowych i wojewódzkich strategii rozwoju,
- 3) gminnych dokumentów określających zasady planowania przestrzennego,
- 4) planu gospodarowania wodami,
- 5) Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych,
- 6) Planu przeciwdziałania skutkom suszy i Programu przeciwdziałania niedoborowi wody,
- 7) Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu;
- 8) prawnych zasad ochrony przyrody w obszarach chronionych.

Większość z tych dokumentów poddano SOOŚ i każdy z nich zawiera ustalenia ukierunkowane na politykę zrównoważonego rozwoju, przy czym wymienione powyżej polityki, plany i programy największy ciężar kładą właśnie na kwestie związane z szeroko rozumianą ochroną środowiska.

Obecnie nie ma w Polsce kompleksowego systemu monitorowania wszystkich presji pod kątem ich wpływu na środowisko i skutków w środowisku. PMŚ (oraz systemy pozyskiwania wiedzy o stanie przyrody w obszarach chronionych) uwzględnia wyłącznie dane o stanie środowiska, jednak zazwyczaj nie jest to powiązane z danymi o presjach wpływających na ten stan. Najlepiej rozwinięte pod tym względem są systemy zarządzania hałasem (w największych miastach oraz przy głównych drogach i liniach kolejowych) oraz emisją zanieczyszczeń do powietrza (ale jedynie w odniesieniu do przypadków generujących konieczność opracowania programów ochrony powietrza).

Skumulowane oddziaływania generowane przez planowane przedsięwzięcia mogą odnosić się do poszczególnych komponentów środowiska i mogą się wyrażać w pozytywnych lub negatywnych skutkach w środowisku. Charakter, skala i intensywność oddziaływania zależą od koncentracji inwestycji (np. w obrębie cieku lub obszaru chronionego), rodzaju i wielkości przedsięwzięć oraz wrażliwości poszczególnych komponentów środowiska. Niektóre oddziaływania skumulowane mogą wystąpić na etapie realizacji inwestycji (np. emisja zawiesiny i tymczasowe pogorszenie warunków siedliskowych ichtiofauny) lub na etapie funkcjonowania/eksploatacji przedsięwzięć (np. wpływ na ciągłość biologiczną, wpływ na reżim hydrologiczny i ekosystem).

VII.9. Oddziaływanie transgraniczne

Oceniany projekt Strategii nie będzie generował oddziaływania wykraczającego poza granice Polski, w związku z czym nie ma potrzeby przeprowadzania transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

VII.10. Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji projektowanego dokumentu

Tytułem wstępu trzeba zaznaczyć, że każdy z projektów wskazanych w Strategii może być realizowany niezależnie od jej przyjęcia. Oznacza to, że odstąpienia od realizacji Strategii nie będzie oznaczało, że zapisane w niej projekty nie będą realizowane. Wynika to z charakteru prawnego Strategii, które w praktyce ma znaczenie głównie pod kątem alokacji środków finansowych.

Przyjęcie Strategii może stanowić jeden z kroków w kierunku wdrażania regionalnej i krajowej polityki ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatu. Odstąpienie od przyjęcia Strategii byłoby zatem utratą szansy na opracowanie narzędzia sprzyjającego wdrażaniu zasad zrównoważonego rozwoju. W związku z powyższym, rekomenduje się przyjęcie ocenianego projektu Strategii oraz uwzględnienie, w miarę możliwości, rekomendacji dotyczących zasad wdrażania ocenianego dokumentu.

Najbardziej istotnym elementem pozostanie jednak praktyczna realizacja ustaleń Strategii, a zatem pozytywna ocena analizowanego dokumentu jest w zasadzie uwarunkowana założeniem, że na etapie indywidualnego planowania, projektowania, realizowania i funkcjonowania konkretnych przedsięwzięć zostanie zachowany wysoki poziom ochrony środowiska uwzględniający zasady wynikające z Strategii.

VIII. PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH

Przez pojęcie rozwiązania alternatywnego należy rozumieć opcję podejmowania innych działań niż pierwotnie planowane, np. o innym charakterze czy skali, ale zapewniających osiągnięcie pierwotnego nadrzędnego celu lub osiągania założonych poziomów wskaźników rezultatu, ale też opcję nie podejmowania danego działania lub nawet modyfikacji celu. Analiza alternatywnych rozwiązań może być, zatem prowadzona w odniesieniu do:

- alternatywnych sposobów osiągania celów,
- alternatywnych lokalizacji dla zamierzeń niezbędnych dla osiągania celów,
- alternatywnej skali przedsięwzięcia i sposobów jego realizacji oraz eksploatacji.

Możliwości analityczne w powyższych kwestiach są determinowane stopniem szczegółowości dokumentu poddawanego ocenie. Jeżeli w analizowanym dokumencie nie określa się precyzyjnie ani lokalizacji, ani skali, ani listy przewidywanych do realizacji konkretnych projektów stanowiących wyraz realizacji Strategii, to analiza alternatyw sprowadzać się może jedynie do przeglądu planowanych kierunków działań oraz instrumentów realizacyjnych, w kontekście ich skutków środowiskowych.

Możliwość formułowania rozwiązań alternatywnych w najmniejszym stopniu może odnosić się do poziomu wizji, misji oraz celów strategicznych i operacyjnych. Kwestia ich doboru jest domeną organów władzy publicznej, która w demokratycznym społeczeństwie dysponuje mandatem prawnym do ich określania. Prognoza oddziaływania na środowisko może w takich wypadkach pełnić funkcję polegającą przede wszystkim na identyfikacji skutków środowiskowych tak sformułowanych celów i na wskazywaniu tych obszarów, gdzie skutki te wydają się być nieakceptowalne z punktu widzenia celów ochrony środowiska.

Należy zauważyć, że dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko wskazuje na potrzebę omawiania „rozsądnych alternatyw” budowanych na podstawie analizy informacji, które mogą być „racjonalnie wymagane” lub wskazania, dlaczego takie alternatywy nie mogły być sformułowane. Obowiązek zidentyfikowania, opisanie i oszacowania rozsądnych rozwiązań alternatywnych musi być odczytywany w kontekście celu dyrektywy, który polega na dopilnowaniu, że wpływ realizacji planów i programów jest uwzględniony podczas przygotowania tych dokumentów i przed ich przyjęciem. Tekst dyrektywy nie precyzuje, co rozumie się pod pojęciem *rozsądnego rozwiązania alternatywnego* wobec planu lub programu: czy chodzi o alternatywne plany lub programy, czy o alternatywne rozwiązania w ramach planu lub programu (natomiast art. 51 ust. 2 pkt 3b UOOŚ jasno określa, że w prognozie przedstawia się rozwiązania alternatywne w stosunku do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie). W praktyce różne rozwiązania alternatywne w ramach danego planu na ogół będą podlegały ocenie (np. różne sposoby zagospodarowania obszaru w ramach np. planu zagospodarowania przestrzennego). Alternatywne rozwiązanie może zatem stanowić inny sposób osiągnięcia celów planu lub programu.

Ustalenia omawianego projektu Strategii nie prowadzą do wystąpienia negatywnego oddziaływania na środowisko. Strategiczny charakter dokumentu nie pozwala na skonkretyzowane i precyzyjne określenie działań alternatywnych dla jego celów

strategicznych. Strategia sama w sobie również nie przedstawia alternatywnych propozycji. Analiza alternatyw jest de facto prowadzona jedynie na etapie opracowywania projektów inwestycyjnych, studiów wykonalności i postępowań administracyjnych, w ramach których prowadzi się analizę zgodności z przepisami (m.in. z zakresu ochrony środowiska).

Skutki środowiskowe podejmowanych działań inwestycyjnych silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego przy realizacji nowych inwestycji należy rozważyć warianty alternatywne kierując się w miarę możliwości tym, by wybrać wariant najbardziej korzystny dla środowiska. Jako warianty alternatywne przedsięwzięć (ale nie dokumentów strategicznych) można rozważyć: warianty lokalizacyjne, warianty konstrukcyjne, techniczne i technologiczne, warianty organizacyjne (w tym - harmonogram realizacji, długość trwania etapu budowy) czy wariant odstąpienia od realizacji przedsięwzięcia.

IX. ŚRODKI ZAPOBIEGAJĄCE ORAZ OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Realizacja ustaleń ocenianego projektu Strategii nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Zgodnie z przedstawionymi wcześniej tezami, realizacja celów strategicznych może skutkować zwiększeniem poziomu ochrony środowiska - zwłaszcza w kontekście oddziaływania kumulującego się z wdrażaniem dokumentów strategicznych z dziedziny ochrony środowiska. Warto podkreślić, że korzystny charakter ocenianego dokumentu przyniesie oczekiwane rezultaty jedynie wtedy, gdy jego ustalenia będą prawidłowo stosowane w rzeczywistości.

Rekomenduje się uwzględnienie następujących propozycji dotyczących minimalizowania wpływu na środowisko:

1. Na etapie tworzenia koncepcji realizacji przedsięwzięć (projektów architektoniczno - budowlanych, projektów zagospodarowania terenu itp.), należy nadać wysoki priorytet kwestii zachowania i rozwoju zróżnicowanych form zieleni i walorów przyrodniczych, uwzględniającej zmienność sezonową, uwarunkowania infrastrukturalne i przestrzenne oraz funkcjonalne (zieleń ozdobna / zieleń izolacyjna / zieleń funkcjonalna). Koniecznym jest nadanie najwyższej wagi kwestiom związanym z ochroną siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków oraz aspektem dotyczącym ochrony krajobrazu - co wymaga odpowiedniego rozpoznania walorów przyrodniczych przed zaplanowaniem i dokonaniem ingerencji w środowisko, w celu odpowiedniego wyeliminowania lub ograniczenia i zrekompensowania niekorzystnych oddziaływań na środowisko.
2. W przypadku realizacji obiektów budowlanych - zasadnym jest zapewnienie rozwiązań z zakresu retencjonowania wód opadowych i roztopowych (z uwzględnieniem konieczności ich oczyszczenia przed wprowadzeniem do środowiska, o ile będzie to uzasadnione) oraz stosowania różnorodnych form zieleni.
3. Na etapie postępowań administracyjnych związanych z wydaniem pozwoleń na budowę i innych decyzji administracyjnych zezwalających na realizację i funkcjonowanie przedsięwzięć, należy nadać wysoki priorytet kwestiom dotyczącym badania zgodności projektów przedsięwzięć z przepisami o ochronie środowiska oraz o warunkach technicznych w budownictwie. Analogiczna rekomendacja dotyczy rozpatrywania zgłoszeń budowlanych (dokonywanych w trybie ustawy Prawo budowlane) oraz zgłoszeń instalacji (dokonywanych w trybie ustawy Prawo ochrony środowiska).
4. Na etapie przeglądów aktualności studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (cyklicznie przeprowadzanych w trybie art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) należy uwzględniać ewentualne zgłoszenia dot. konfliktów środowiskowych, aktualne dane dot. ryzyka występowania suszy i powodzi, wytyczne dotyczące adaptacji do zmian klimatu oraz doświadczenia będące wynikiem obserwacji praktycznego stosowania ustaleń dokumentów strategicznych.

Konsekwencją zastosowania powyższych rekomendacji będzie zapewnienie wysokiego poziomu dbałości o ochronę środowiska oraz adaptacji do zmian klimatycznych. Nie przewiduje się żadnych negatywnych konsekwencji w związku z wdrożeniem powyższych zaleceń.

Warto wspomnieć, że oczywistym rozwiązaniem eliminującym oraz minimalizującym potencjalne negatywne oddziaływanie na środowisko jest obowiązek przestrzegania przepisów o ochronie środowiska (w tym: przepisów o ochronie gatunkowej oraz zakazów obowiązujących w obszarowych formach ochrony przyrody), gospodarce wodnej, gospodarce odpadami, przepisów z zakresu warunków technicznych w budownictwie oraz z zakresu planowania przestrzennego. Jak wspomniano we wcześniejszej części prognozy, na obecnym etapie ustaleń strategicznych i rozważań w zakresie projektów o charakterze inwestycyjnym racjonalnym jest przyjęcie założenia, że projekty będą realizowane w sposób zgodny z prawem. Oznacza to m.in. konieczność uznania, że zachowane będą przepisy dotyczące obszarowych form ochrony przyrody. Przyjęcie przeciwnych ustaleń (czyli: dopuszczenie sytuacji, w której ustalenia Strategii intencjonalnie naruszałoby te przepisy) urągałoby powadze organu opracowującego dokument strategiczny i naruszałoby powagę strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (a przy tym przeczyłoby elementarnym zasadom racjonalnego wnioskowania). Trzeba więc podkreślić, że rolą prognozy oddziaływania na środowisko nie jest formułowanie kompendium wiedzy na temat obowiązku przestrzegania ww. przepisów. Oceniany dokument ma charakter strategiczny, a więc formułowanie w nim szczegółowych ustaleń na temat np. sposobu prowadzenia termomodernizacji wypaczałoby istotę planowania strategicznego i urągałoby powadze ustaleń Strategii. Z kolei omawianie takich zagadnień w ramach prognozy byłoby imputowaniem twórcom Strategii, że dopuszczają oni możliwość naruszenia przepisów o ochronie gatunkowej.

Niemniej, wychodząc naprzeciw ewentualnym obawom związanym z przywołaną powyżej termomodernizacją, zasadnym jest wskazanie, że ryzyko wystąpienia negatywnego wpływu prac termomodernizacyjnych na ptaki i nietoperze może wystąpić wtedy, gdy w obrębie budynku objętego pracami znajdują się siedliska tych zwierząt (co powinny być uprzednio rozpoznane w ramach wyprzedzającego audytu przyrodniczego^{19,20}). Potencjalne negatywne oddziaływanie może być minimalizowane poprzez następujące działania:

¹⁹ Audyt ten jest ukierunkowany na inwentaryzację ornitologiczną i chiropterologiczną, wskazując zarówno zidentyfikowane gatunki ptaków i nietoperzy, jak i ich siedliska; na podstawie określonych uwarunkowań przyrodniczych, audyt powinien wskazać konieczne do podjęcia działania z zakresu ochrony gatunków i ich siedlisk oraz minimalizacji lub kompensacji wszystkich istotnych oddziaływań będących skutkiem ingerencji w te siedliska. Warto wskazać, że wyniki przeprowadzonego audytu mogą wskazać na konieczność niewielkich modyfikacji projektów budowlanych i harmonogramów ich realizacji, a także na zasadność ustanowienia kontrolnego nadzoru przyrodniczego na czas prac budowlanych czy też konieczność wykonania kontroli porealizacyjnej i podjęcia działań kompensacyjnych (np. z zakresu odtworzenia miejsc schronienia ptaków i nietoperzy, które to siedliska będą niezbędne do usunięcia w związku z realizacją projektu i osiągnięciem jego głównych celów.

²⁰ Zob. „Wytyczne Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy do prowadzenia inwentaryzacji ornitologicznych budynków” (<https://www.gov.pl/attachment/76701cc5-5c10-4c9e-9543-001dc1e72f85>)

- przed rozpoczęciem planowania i wykonania prac należy przeprowadzić kontrolę (kontrole) budynku i ustalić miejsce oraz czas zajmowania kryjówki przez ptaki i nietoperze;
- prace remontowe powinny być prowadzone poza okresem rozrodczym i hibernacją, okres dozwolony na prowadzenie prac to początek września – początek października, czas ten jednak może być zróżnicowany w zależności od gatunku; w przypadku obiektów zasiedlonych i/lub potencjalnie zasiedlonych przez nietoperze wszelkie prace powinny być wykonywane w okresie od sierpnia do września;
- w przypadku konieczności kontynuowania prac budowlanych w okresie rozrodczym kryjówkę zajęłą przez nietoperze należy zabezpieczyć w sposób zaproponowany przez chiropterologa i/lub ornitologa;
- prowadzenie prac budowlanych i remontowych tak, by zachować funkcjonalność budynku dla zwierząt (tj. zachować możliwość gnieźdzenia się ptaków, zachować kolonię nietoperzy i używane przez nią wloty do kryjówki); nawet pod nieobecność ptaków nie należy, w miarę możliwości, likwidować miejsc ich gnieźdzenia się.

Z tego samego powodu można wskazać na następujące środki minimalizujące potencjalne negatywne oddziaływania na etapie prowadzenia różnych prac budowlanych:

- zapewnienie wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenie przedsięwzięcia,
- ponowne wykorzystanie zdjętej pokrywy glebowej,
- odtwarzanie zniszczonych elementów przyrodniczych (zob. art. 75 ustawy Prawo ochrony środowiska),
- wykonywanie prac budowlanych w okresach, gdy aktywność flory i fauny jest najmniejsza (tj. co do zasady w okresach jesienno-zimowych),
- używanie sprzętu spełniającego prawne wymagania,
- uszczelnienie nawierzchni placów postojowych dla maszyn, środków transportu, parkingów dla pracowników,
- wyposażenie zaplecza budowy w rozwiązania techniczne uniemożliwiające zanieczyszczenie środowiska gruntowo-wodnego ewentualnymi wyciekami płynów eksploatacyjnych,
- zapewnienie miejsca do gromadzenia odpadów, które będzie zabezpieczało środowisko przed wywiewaniem lekkich frakcji oraz przed wyfukiwaniem niebezpiecznych składników wskutek opadów atmosferycznych,
- wykonywanie prac budowlanych przy pomocy sprawnego, regularnie serwisowanego i konserwowanego sprzętu,
- stosowanie środków ograniczających pylenie (zraszanie placu budowy, plandeki).

Hierarchia działań mających na celu ochronę środowiska zakłada, że w pierwszej kolejności powinny być zastosowane rozwiązania ukierunkowane na unikanie negatywnych oddziaływań i zapobieganie ich wystąpieniu. Jeżeli to jest niemożliwe, to należy minimalizować skalę i skutki oddziaływań. Po wyczerpaniu możliwości ograniczenia oddziaływania do akceptowalnego

poziomu, należy zastosować działania kompensacyjne. Każdy z powyższych kroków powinien być ukierunkowany na konkretne ryzyko oddziaływań środowiskowych oraz poddany ocenie pod kątem adekwatności, skuteczności, wykonalności (prawnej, technicznej, środowiskowej) i trwałości w dłuższym horyzoncie czasowym, a także analizie pod względem oddziaływania na środowisko (tak, by działanie minimalizujące wpływ na jeden komponent środowiska, nie powodowało negatywnego oddziaływania na pozostałe komponenty). Zastosowana musi być przy tym zasada przezorności, zasada prewencji i zasada „zanieczyszczający płaci”. Zaprezentowane powyżej podejście znajduje umocowanie w art. 5-7 i 74-75 Prawa ochrony środowiska.

W sposób szczególny należy podkreślić treść art. 75 ust. 3 ww. ustawy, wedle którego *„Jeżeli ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa, należy podejmować działania mające na celu naprawienie wyrządzonych szkód, w szczególności przez kompensację przyrodniczą”* (którą ustawa definiuje jako *„zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gleby, zalesianie, zadrzewianie lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównania szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych”*). Powyższe wymaganie mocno wpisuje się w Europejską Strategię Bioróżnorodności, która bardzo dużą wagę nadaje odtworzeniu zdegradowanych ekosystemów. Powyższe oznacza między innymi konieczność nadania priorytetowej rangi zagadnieniom związanym z identyfikacją oddziaływań środowiskowych i ich skutków oraz zapewnieniu rzetelnego i adekwatnego podejścia do działań mających na celu unikanie, minimalizowanie i kompensowanie negatywnych oddziaływań inwestycji będących wyrazem realizacji ocenianego dokumentu.

Ponadto, specyfika ocenianego dokumentu nakazuje uwzględnienie faktu, że projekty realizowane z funduszy Unii Europejskiej będą musiały być zgodne m.in. z zasadą DNSH (zagadnienie opisane w rozdziale II.1 niniejszej prognozy).

X. PROPONOWANE METODY ANALIZY ŚRODOWISKOWYCH SKUTKÓW WDRAŻANIA OCENIANEGO DOKUMENTU

Według art. 10 dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, jednym z celów monitorowania wpływu planu lub programu na środowisko jest identyfikacja „nieprzewidzianego niepożądanego wpływu”, co ma zapewnić możliwość „podjęcia odpowiedniego działania naprawczego”.

Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące dyrektywy 2001/42/WE wskazują, że dane zbierane na mocy innego prawodawstwa UE mogą zostać wykorzystane w monitoringu związanym ze strategiczną OOŚ, o ile są one istotne dla danego planu lub programu oraz jego oddziaływania na środowisko.

Art. 10 dyrektywy 2001/42/WE niekoniecznie wymaga bezpośredniego monitorowania znaczącego wpływu na środowisko. Dyrektywa zezwala także na monitorowanie pośrednie, na przykład poprzez czynniki nacisku lub środki łagodzące. Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące ww. dyrektywy wskazują w pkt 8.5, że „jeśli monitoring może być w zadowalający sposób zintegrowany z regularnym cyklem planowania, to nie ma konieczności podejmowania oddzielnych kroków proceduralnych dotyczących jego wykonywania. Monitoring może być na przykład zbieżny z regularną korektą planu lub programu, w zależności od tego, jakie oddziaływanie jest monitorowane, oraz od długości odstępów między korektami”. W sposób oczywisty ma to przełożenie na cyklicznie opracowywane dokumenty.

Należy wziąć pod uwagę, że według ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, każda gmina (a także każdy powiat i każde województwo) powinna posiadać program ochrony środowiska, z realizacji którego powinien być cyklicznie sporządzany raport. Program ochrony środowiska przedstawia propozycje systemu monitorowania w zakresie ochrony i stanu środowiska naturalnego. Zarówno Strategia, jak i ww. programy ochrony środowiska, będą wdrażane równocześnie, a ich wzajemne ustalenia powinny być z sobą kompatybilne i powinny wzajemnie na siebie oddziaływać wzmacniająco.

Projekt Strategii zawiera informacje o zarządzaniu i monitorowaniu; zakładane jest cykliczne (i doraźne) raportowanie. Warto pamiętać, że zgodnie z art. 18 rozporządzenia UE 2021/1060, programy polityki spójności podlegają ocenie śródkresowej, której celem jest weryfikacja postępów w osiąganiu celów każdego programu. W ramach tej oceny będzie brana pod uwagę m.in. sytuacja społeczno-gospodarcza oraz wyzwania strategiczne.

Wobec powyższego, monitorowanie wdrażania Strategii będzie wystarczającym narzędziem pokazującym, czy i ew. jak reaguje środowisko na skutki realizacji dokumentów strategicznych (w tym - ocenianego projektu Strategii). W przypadku stwierdzenia, że skuteczność Programu ochrony środowiska jest nieodpowiednia, może nastąpić konieczność zaostrożenia zapisów dokumentów strategicznych pod kątem większego uwzględnienia wymagań ochrony środowiska (np. poprzez nadanie im wyjątkowego priorytetu).

Mając na uwadze powyższe, formułuje się następujące rekomendacje w zakresie monitorowania wpływu skutków wdrażania ustaleń Strategii na środowisko naturalne:

1. Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, co najmniej raz w trakcie kadencji prezydenta należy przeprowadzić ocenę aktualności dokumentów dot. zagospodarowania przestrzennego. W ramach oceny aktualności należy uwzględnić aktualne prognozowane zasięgi terenów zagrożonych wystąpieniem powodzi, aktualny stan prawny oraz ustalenia wynikające z dokumentów strategicznych wyższego szczebla (np. plan zagospodarowania przestrzennego województwa) oraz podejmować adekwatne do nowych uwarunkowań działania dostosowawcze.
2. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, co 2 lata należy sporządzić raport z wykonania programu ochrony środowiska.
3. Należy prowadzić pozostałe działania i ewidencje wynikające z obowiązujących przepisów prawnych, takich jak w szczególności:
 - 1) przyjmowanie oraz weryfikowanie zgłoszeń instalacji nie wymagających pozwolenia emisyjnego,
 - 2) wydawanie decyzji nakazujących usunięcie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania,
 - 3) nakładanie obowiązku wykonania czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania instalacji lub urządzenia na środowisko,
 - 4) ustanawianie ograniczeń co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko,
 - 5) wydawanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów z terenu nieruchomości,
 - 6) występowanie do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić.

XI. WNIOSKI

Niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko jest dokumentem powstałym dla potrzeb SOOŚ. W konsekwencji, charakter przeprowadzonych analiz jest adekwatny do typu (i stopnia szczegółowości) ocenianego dokumentu i nie pozwala na precyzyjną ocenę konkretnych oddziaływań środowiskowych. Tym samym, za właściwe uznano skupienie się przede wszystkim na poszukiwaniu odpowiedzi na temat tego, czy dokument będący przedmiotem oceny jest zgodny z celem, któremu ma służyć, oraz czy jest adekwatny do problemów ochrony środowiska oraz celów środowiskowych wynikających z przepisów i dokumentów strategicznych.

Przeprowadzona w niniejszej prognozie analiza pozwoliła na postawienie następujących wniosków:

1. Rekomenduje się przyjęcie ocenianego dokumentu oraz uwzględnienie rekomendacji dotyczących zasad wdrażania jego ustaleń.
2. Biorąc pod uwagę charakter prawny ocenianego dokumentu - treść projektu Strategii może być uznana za adekwatną do problemów ochrony środowiska (z uwzględnieniem ram prawnych wynikających z obowiązujących przepisów oraz charakteru i zakresu ustaleń Strategii), bowiem uwzględnia - adekwatnie do swojej specyfiki - kluczowe aspekty środowiskowe. Strategia nie koliduje z krajową i regionalną polityką ochrony środowiska, a także sprzyja osiągnięciu celów środowiskowych (w tym - celów wynikających z obowiązujących programów ochrony środowiska oraz dokumentów regulujących zasady zagospodarowania przestrzennego).
3. Strategia nie zawiera ustaleń prowadzących do wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym - do znaczącego oddziaływania na obszary Natura 2000. Nie spowoduje ona również naruszenia zasad zarządzania ochroną przyrody w odniesieniu do obszarów chronionych.
4. Pozytywny charakter oddziaływań ocenianego dokumentu będzie się kumulował z dalszym wdrażaniem dokumentów strategicznych i przepisów dedykowanych ochronie środowiska.
5. Rekomenduje się nadanie dużego znaczenia sposobowi wdrażania ustaleń Strategii.

XII. WYKORZYSTANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Bar M., Jendrośka J., Okraśiński K., „Powiązania Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE) z Dyrektywą w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (2001/42/WE)”, Wrocław, 2013.
2. Bródka S. (red.), „Praktyczne aspekty ocen środowiska przyrodniczego”, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2010.
3. Charakterystyka wód podziemnych zgodnie z zapisami załącznika II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej (Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, 2013.
4. Dane Inspekcji Ochrony Środowiska opracowane w ramach i dla potrzeb Państwowego Monitoringu Środowiska.
5. Kistowski M., „Wybrane aspekty metodyczne sporządzania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko przyrodnicze”, [w:] „Człowiek i Środowisko” 26(3-4)/2002.
6. Kistowski M. i Korwel-Lejkowska B. (red.), „Waloryzacja środowiska przyrodniczego w planowaniu przestrzennym”, Problemy Ekologii Krajobrazu, vol. 19, 2007.
7. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017.
8. Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment, Komisja Europejska, 2013.
9. Integrating Ecosystem Services in Strategic Environmental Assessment: A guide for practitioners, United Nations Environment Programme, 2014.
10. Majewski W., Walczykiewicz T. (red.), „Zrównoważone gospodarowanie wodami oraz infrastrukturą hydrotechniczną w świetle prognozowanych zmian klimatycznych”, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy, 2012.
11. Mapy hydrograficzne, sozologiczne, geośrodowiskowe i inne (w tym: geoportale oraz dane udostępnione za pośrednictwem serwisów WMS) oraz komentarze do map hydrograficznych, geośrodowiskowych i sozologicznych.
12. Ocena wpływu zmian klimatu na różnorodność biologiczną oraz wynikające z niej wytyczne dla działań administracji ochrony przyrody do roku 2030, Fundeko, 2012.
13. Plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry i Łaby, 2023.
14. Pyszny K., Przybyła Cz., „Systemy informacji przestrzennej w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko”, 2016.

15. Pyszny K., „Możliwości wykorzystania narzędzi GIS w opracowaniach ekofizjograficznych i strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko”, w: „Problemy planistyczne - Jesień 2016”, Poznań 2016.
16. Solon J., Borzyszkowski J. et.al., *“Physico-geographical mesoregions of Poland - verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data”* w: *Geographia Polonica*, vol. 91, no. 2, 2018
17. Wdrożenie dyrektywy 2001/42 w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, Komisja Europejska, 2003.
18. Witczak S. (red.) i in., „Mapa wrażliwości wód podziemnych na zanieczyszczenie. Plansa 1: Podatność wód podziemnych pierwszego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni terenu”, Ministerstwo Środowiska, 2011 r.
19. Wytyczne dotyczące najlepszych praktyk w zakresie ograniczania, łagodzenia i kompensowania procesu zasklepienia gleby, Komisja Europejska, 2012 r.
20. Wytyczne dotyczące zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych, Rada Ministrów, 2002 r.

XIII. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Wprowadzenie

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027* (dalej: Strategia). Prognoza została opracowana dla potrzeb przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Została w niej przedstawiona analiza środowiskowych skutków wdrożenia ustaleń Strategii.

Informacje o zawartości projektowanego dokumentu

Projekt Strategii dotyczy obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej (AW), obejmującej 27 gmin województwa dolnośląskiego przynależnych do powiatów: wałbrzyskiego, świdnickiego, jaworskiego i kamiennogórskiego.

Strategia diagnozuje zasadnicze walory i problemy AW oraz wskazuje niektóre działania, które mogą wesprzeć rozwój regionu za pomocą środków finansowych Unii Europejskiej.

Główny cel Strategii sformułowano w następujący sposób: „*Zintegrowana i nowoczesna Aglomeracja Wałbrzyska o zrównoważonej przestrzeni dającej podstawy do stabilnego i zgodnego z oczekiwaniami mieszkańców wzrostu gospodarczego i rozwoju społecznego*”. Realizacji tego celu mają służyć projekty pogrupowane w „wiązki projektów”. Projekty te są wymienione w Strategii oraz w niniejszej prognozie w rozdziale II.1 (w tabeli nr 1).

Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu wspólnotowym, krajowym i regionalnym

W Prognozie dokonano analizy dokumentów strategicznych, w których ustanowione są cele polityki w zakresie ochrony środowiska. Dokumenty te zawierają wiele różnorodnych ustaleń w zakresie ochrony poszczególnych komponentów środowiska. Najważniejsze wynikające z nich cele strategiczne w zakresie ochrony środowiska są następujące:

1. Powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i degradacji funkcji ekosystemu oraz przywrócenie ich w możliwie największym stopniu.
2. Powstrzymanie pogarszania stanu wód oraz osiągnięcie ich dobrego stanu.
3. Utrzymanie oraz poprawa komfortu i jakości życia ludzi.
4. Przeciwdziałanie degradacji gleb.
5. Ograniczanie emisji zanieczyszczeń i poprawa lub utrzymanie poziomów jakości powietrza, nie stanowiących zagrożenia dla zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego.
6. Przeciwdziałanie zmianom klimatu i ograniczanie negatywnych skutków tych zmian, w tym - adaptacja do zmian klimatycznych.
7. Ochrona klimatu akustycznego oraz ograniczanie emisji hałasu.
8. Zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi.
9. Ochrona i odbudowa wartości krajobrazowych.
10. Ochrona i ograniczanie negatywnego wpływu na zabytki i dobra materialne.
11. Rozwój gospodarki zasobooszczędnej, niskoemisyjnej i niskoodpadowej.

Analiza zgodności ocenianego dokumentu z polityką ochrony środowiska

Analizowany projekt Strategii uwzględnia cele strategiczne dotyczące ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatycznych. Dokument pozostaje zgodny z polityką wpisaną do planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Nie zidentyfikowano kolizji pomiędzy strategicznymi ustaleniami polityk środowiskowych a treścią Strategii.

Analiza uwarunkowań środowiskowych

Kluczowe uwarunkowania środowiskowe, ważne z punktu widzenia oceny Strategii, są następujące:

1. Krajobraz AW jest zróżnicowany i obejmuje zarówno tereny naturalne, jak i obszary przeobrażone antropogenicznie (tereny przemysłowe, zabudowa mieszkaniowa, drogi publiczne oraz linie kolejowe).
2. W AW występują przekroczenie norm zanieczyszczenia powietrza i wód powierzchniowych.
3. Aspektem wymagającym szczególnej ochrony jest jakość życia mieszkańców (w tym: stan powietrza atmosferycznego, odpowiedni poziom tła akustycznego), środowisko przyrodnicze oraz wody podziemne i powierzchniowe.
4. Analizowany obszar położony jest w dorzeczu Odry i (w niewielkim stopniu) dorzecza Łaby. Część terenu jest zagrożona powodzią, a w północnej części obszaru istotnym problemem jest również ryzyko występowania suszy.
5. Analizowany obszar charakteryzuje się zróżnicowanym (zazwyczaj wysokim) stopniem zagrożenia wód podziemnych.
6. Wśród źródeł antropopresji na środowisko należy wymienić:
 - 1) niską emisję – tj. emisja pyłów i szkodliwych gazów na niskiej wysokości, pochodzących z ruchu pojazdów oraz indywidualnych źródeł energii cieplnej,
 - 2) postępującą zabudowę terenów naturalnych i półnaturalnych,
 - 3) działalność przemysłową,
 - 4) zabudowę komunikacyjną (drogi, linie kolejowe), która stanowi źródło emisji hałasu i zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.

Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu

Wśród głównych wyzwań w zakresie ochrony środowiska w rejonie analizowanego obszaru wymienić należy:

1. Pełniejsze wykorzystanie potencjału usług ekosystemowych (kształtowanie mikroklimatu, oczyszczanie powietrza, ochrona przed hałasem, izolacja budynków, retencja wód opadowych, cień, ochrona przed przesuszeniem, ochrona przed wiatrem, walory

- estetyczne) możliwych do uzyskania dzięki zwiększeniu udziału zieleni niskiej i wysokiej w rejonie (i w obrębie) zabudowy.
2. Zapewnienie wysokiego poziomu ochrony wód podziemnych z uwagi na niewystarczającą izolację poziomów wodonośnych przed migracją zanieczyszczeń z powierzchni terenu.
 3. Zwiększenie stopnia ochrony przed hałasem wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.
 4. Zapewnienie estetyki krajobrazu.
 5. Kształtowanie przestrzeni sprzyjającej rozwojowi transportu publicznego, pieszemu i rowerowemu.

Analiza i ocena znaczących oddziaływań na środowisko

Ustalenia ocenianego projektu Strategii nie doprowadzą do wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Kluczowe ustalenia prowadzą się do następujących zagadnień:

1. Oceniany projekt Strategii zawiera zapisy sprzyjające zachowaniu obecnego poziomu zabezpieczeń środowiska przed degradacją.
2. Nie zidentyfikowano takich zapisów Strategii, które mogłyby wywołać znaczące uciążliwości dla mieszkańców.
3. Nie zidentyfikowano takich zapisów Strategii, które doprowadziłyby do możliwości powstania znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko.

Wpływ na środowisko w przypadku odstępiania od realizacji projektowanego dokumentu

Przeprowadzona analiza wykazała, że Strategia z pewnością może sprzyjać realizacji celów środowiskowych wynikających ze współczesnej polityki ekologicznej każdego szczebla – jednak aby tak się stało, niezbędne jest nadanie wysokiej wagi aspektom prośrodowiskowym na etapie projektowania poszczególnych inwestycji i zatwierdzania projektów budowlanych.

Wnioski i rekomendacje

Wdrożenie ustaleń ocenianego dokumentu nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Możliwe jest wystąpienie niewielkich zakłóceń warunków środowiskowych na etapie realizacji niektórych projektów (wyłącznie na etapie prowadzenia prac budowlanych), jednak będzie to oddziaływanie krótkotrwałe o charakterze przejściowym. Rekomenduje się przyjęcie ocenianego projektu Strategii.

Załącznik nr 1

OŚWIADCZENIE AUTORA PROGNOZY

Zgodnie z wymogiem art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f oraz art. 74a ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, jako autor prognozy oddziaływania na środowisko projektu *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027* oświadczam, że spełniam wymagania, o których mowa w art. 74 ust. 2 ww. ustawy:

- 1) ukończyłem studia pierwszego stopnia z zakresu nauk przyrodniczych (na kierunku „ochrona środowiska” - Uniwersytet Wrocławski) oraz studia drugiego stopnia z zakresu nauk technicznych (na kierunku „inżynieria środowiska” - Politechnika Wrocławska),
- 2) posiadam 18-letnie doświadczenie pracach w zespołach przygotowujących raporty o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i prognozy oddziaływania na środowisko (brałem udział w przygotowaniu ponad 80 raportów i prognoz oraz ponad 100 ekspertyz z zakresu wpływu na środowisko).

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Świdnica, 03.04.2024 r.

Krzysztof Okrański

